

”East is East and West is West?”

**- En komparativ analyse av norsk og indonesisk
kriminaljournalistikk, belyst ved *Aftenposten* og *The
Jakarta Post***

Av: Katinka Marie Grundseth
Masteroppgave i medievitenskap
Universitetet i Oslo
Institutt for medier og kommunikasjon
06.11.2006

Sammendrag

Gjennom en komparativ analyse av *Aftenposten* og den indonesiske avisen *The Jakarta Post*, ser denne oppgaven nærmere på hvilke forskjeller og likheter man kan finne i de to avisenes dekning av kriminalitet. Datamaterialet består av en kvantitativ analyse av rundt 1000 kriminalartikler, samt av kvalitative intervjuer med informanter fra de to avisene. Studien avdekker visse forskjeller når det gjelder temabruk, sjangervalg, bruk av kilder og offentliggjøring av personlige opplysninger, men noen signifikante ulikheter kommer ikke til syne her. Uten de kvalitative funnene kunne man fort feilaktig fått inntrykk av at det er større likheter enn ulikheter mellom de to avisene. De kvalitative intervjuene avslører imidlertid at journalistenes arbeidssituasjon er meget forskjellige. Særlig påfallende er den innvirkningen korrupsjonen i Indonesia har på journalistenes jobb. Dette problemet former måten de arbeider på, og gjør det meget vanskelig å bedrive sannferdig journalistikk. Intervjuene avdekker også hvordan journalistene forholder seg til de etiske retningslinjene for pressen i de to landene, og at praksisen på dette feltet er ulik i de to redaksjonene.

Abstract

Through a comparative analysis of *Aftenposten* and the Indonesian newspaper *The Jakarta Post* this paper takes a closer look at the differences and similarities one can find by analysing the two newspaper's coverage of crime news. The data consists of a quantitative analysis of nearly 1000 crime articles, as well as qualitative interviews with informants from the two papers. The study shows some differences in the themes the papers cover, the genres they use, their choice of sources and the manner in which personal information is published. Still no significant differences are uncovered from the quantitative data. Without the qualitative findings one could easily mistakenly conclude that there are more similarities than dissimilarities between the two newspapers. The interviews, on the other hand, show that the work situation for a journalist in *The Jakarta Post* can be very different from the one the Norwegian journalist experiences. Corruption is a considerable factor in the Indonesian society and seriously influences the work of the journalists, often to the point of distorting the truth of the stories they publish. The interviews also uncovers that the way the journalists relate to the ethical guidelines in the two countries varies significantly.

Forord

Jeg vil gjerne takke min veileder Sigurd Allern (vår/høst 2005 og vår/begynnelsen av høst 2006) for konstruktiv kritikk og meget god oppfølging gjennom hele perioden – en periode som gikk utover det han strengt talt var forpliktet til. Takk også til informantene fra *Aftenposten* og *The Jakarta Post* som stilte opp på lange intervjuer, og som på den måten ga denne oppgaven et viktig kvalitativt innblikk i hvordan det er å jobbe som kriminaljournalist i de to landene. I tillegg vil jeg takke min samboer Arne Strand for god støtte, korrekturlesing og ikke minst for at han reiste med meg helt til Jakarta, Indonesia uten å mase om at jeg jo godt kunne valgt et tema der datainnsamlingen kunne foregått noe nærmere Oslo ☺ Takk også til Finn Jor for verdifulle tilbakemeldinger.

Oslo november 2006

Katinka Grundseth

1 Innledning	6
1.1 Tema og analyseobjekt	6
1.2 Norsk pressehistorie – er kort riss	8
1.3 Indonesias turbulente historie og dens betydning for pressen	9
1.3.1 “The Pancasila journalist”	10
1.3.2 Indonesia etter the <i>New Order</i>	11
1.4 Avisene i utvalget	13
1.5 Oppgavens forskningstema	16
1.6 Oppgavens struktur	18
2 Teoretiske perspektiver	19
2.1 Virkelighetsavspeiling eller sosial konstruksjon?	19
2.2 Nyhetsverdier	22
2.3 Pressens valg av kilder	24
2.3.1 Enkilde- og flerkilde journalistikk	25
2.3.2 Det ”topptunge” kildeutvalget	25
2.3.3 Politiet som hovedkilde	26
2.4 Etiske retningslinjer og dilemmaer	27
2.4.1 Når pressen går over streken	28
3 Analysens metode	30
3.1 Kvantitativ metode	30
3.1.1 Utvalget av aviseksemplarer	30
3.1.2 Enheter, variabler og variabelverdier	31
3.2 Kvalitativ metode	36
3.2.1 Dybdeintervjuer med informanter fra de to avisene	36
3.3 Validitet og reliabilitet	38
4 Kriminaljournalistens syn på sitt yrke og journalistisk kultur	42
4.1 Yrkesstolthet og erfaring	42
4.2 Korrupsjonens skadevirkninger	43
4.3 Kriminaljournalistens yrkesproblemer	45
4.4 Samarbeid med andre journalister	46
4.5 Kjønnforskjeller i yrket som kriminaljournalist	47
5 Avisenes temavalg og sjangerbruk	50
5.1 Avisenes temavalg	50
5.1.1 Hovedtemaer	51
5.1.2 Andre temaer	54
5.1.3 Nasjonale versus utenlandske saker	54
5.1.4 Journalistens kjønn og temavalg	55
5.2 Det daglige nyhetsutvalget og verdien av eksklusivitet	57
5.3 Avisenes bruk av ulike sjangere	59
5.3.1 Produksjon	60

6 Avisenes kilder	61
6.1 Antall kilder	61
6.1.1 Journalistens kjønn og antall kilder	63
6.2 Hovedkilder	64
6.2.1 Journalistens kjønn og bruk av hovedkilde	68
6.3 Journalistenes forhold til kildene	69
7 Bruk av bilder og personlige opplysninger	71
7.1 ”Vær Varsom-Plakaten” og ”Code of Ethics”	71
7.2 Bruk av bilder	74
7.3 Offentliggjøring av personlige opplysninger	75
7.4 Dekningen av selvmord	78
8 Avslutning	80
8.1 Kriminaljournalistens rolle	80
8.2 Temavalg og bruken av ulike sjangere	81
8.3 Kilder	82
8.4 Internaliserte normsett eller pålagte regler?	83
Litteraturliste	
Vedlegg - kodebok	

Innledning

1.1 Tema og analyseobjekt

Oh, East is East and West is West and never the twain shall meet,
Till Earth and Sky stand presently at God's great Judgment seat;
(from The Ballad of East and West – www.theotherpages.org)

Slik lyder de to første linjene av Rudyard Kiplings dikt "The Ballad of East and West". Den første linjen siteres ofte når man ønsker å understreke de store forskjellene mellom den orientalske og den oksidentale kulturen.

Studien som nå følger tar for seg kriminaljournalistikken i to land som nettopp ligger meget langt fra hverandre både geografisk og kulturelt – ett i øst og ett i vest. Gjennom en komparativ analyse av *Aftenposten* og den indonesiske avisen *The Jakarta Post*, vil jeg se nærmere på hvilke forskjeller og likheter man kan finne i deres dekning av kriminaliteten, både nasjonalt og internasjonalt. Hvilke ulikheter vil man finne i to aviser der den ene utgis i et land hvor demokratiet stadig trues både av korrupsjon og av en uklar maktfordeling mellom regjeringen og militæret, og den andre utgis i et typisk vestlig demokrati? Vil den journalistiske kulturen vise seg å være lik, til tross for store avstander, eller vil de generelt sett store forskjellene landene i mellom også speiles i kriminaljournalistikken?

Oppgavens utvalg strekker seg over en periode på 30 sammenhengende dager i oktober 2004. Totalt sett utgjør oppgavens datamateriale 995 artikler; 511 fra *Aftenposten* og 484 fra *The Jakarta Post*. Viktige variabler i denne oppgaven er avisenes temavalg, bruk av sjangere, kildebruk og offentliggjøring av personlige opplysninger. I forbindelse med det sistnevnte vil likheter og forskjeller når det gjelder avisenes bruk og forståelse av etiske normer spille en sentral rolle. I tillegg til den kvantitative analysen av kriminalartikler har jeg gjennomført kvalitative dybdeintervjuer med journalister og redaktører fra de to avisene. Disse vil gi svar på om de funnene jeg gjør i analysen stemmer overens med informantenes egne antagelser om avisens håndtering av kriminalstoff. I tillegg bidrar de til å gi en dypere forståelse av den virkeligheten kriminaljournalistene møter i sin hverdag i de to avisene. En mer detaljert gjennomgang av de ulike avisene, samt oppgavens metodiske tilnærming, gis i kapittel 3.

Det er, etter min mening, flere grunner til at oppgavens tema er av forskningsmessig interesse. For det første er det forsket lite på feltet kriminaljournalistikk. Da jeg spurte min kontaktperson i *The Jakarta Post*, Linda Hollands, om hun hadde kjennskap til indonesisk litteratur på dette området, så hevdet hun at det ikke eksisterer; heller ikke på temaet kriminalitet klarte hun å finne noe. Videre kan de to avisene, med visse forbehold, gi eksempler på vestlig og ikke-vestlig kriminaljournalistikk. Det er selvfølgelig vanskelig å trekke generelle konklusjoner på bakgrunn av en undersøkelse basert på bare to aviser i to land, men oppgaven kan likevel være med på å gi noen svar på om to aviser i to land som står langt fra hverandre både geografisk, kulturelt og historisk, likevel kan ha en tilsvarende journalistisk kultur.

Jeg har også personlige grunner til å skrive om Indonesia i denne oppgaven. Jeg har studert på Bali, i tillegg til å ha vært mye i Indonesia ved andre anledninger, og føler derfor at jeg har fått et visst innblikk i indonesisk kultur og historie. Verdens fjerde mest folkerike land, med sin blodige og korte demokratiske historie, er meget fascinerende og den store kontrasten med Norge har gjort meg nysgjerrig på hvor store forskjellene egentlig er når man ser nærmere på journalistikken. Jeg har tidligere skrevet en semesteroppgave som tok utgangspunkt i terroraksjonen på Bali i 2002 der nesten 200 mennesker mistet livet. Også det var en kvantitativ innholdsanalyse av *The Jakarta Post* og *Aftenposten* der jeg analyserte avisenes dekning av hendelsen. Jeg innså også at dette stoffet hadde mye potensial og at lite var gjort på dette feltet generelt.

Som en bakgrunn for den sammenligningen som gjøres i denne oppgaven er det nødvendig å komme inn på noen mediepolitiske forskjeller mellom de to landene *Aftenposten* og *The Jakarta Post* utgis i. Jeg begynner med en kort presentasjon av norsk pressehistorie, før jeg under avsnitt 1.3 foretar en gjennomgang av indonesisk historie med vekt på den betydningen den har hatt for landets presse. Jeg har valgt å gi en betraktelig mer detaljert beskrivelse av den indonesiske historien enn den norske fordi de fleste leserne sannsynligvis vil ha større kunnskaper om norsk enn indonesisk historie.

1.2 Norsk pressehistorie – et kort riss

Aftenposten er en del av en avistradisjon som i moderne tid, med unntak av krigsårene, har vært knyttet til en fredelig politisk historie og til stabile og demokratiske forhold. Avisen utkommer i et utviklet kapitalistisk samfunn der utdanningsnivået blant befolkningen er høyt og der det store flertallet også har en høy levestandard. *Aftenposten* utkommer i tillegg i et land hvor man har en utbredt forestilling om mediene som den «fjerde statsmakt». ”Den vanlige tolkningen av uttrykket er at nyhetsmediene representerer et kritisk korrektiv, en «motmakt» til de ordinære statsmaktene. En beslektet metafor er ideen om nyhetsmediene som samfunnets «vaktbikkje»” (Allern 1996: 39). Også i *Vær Varsom*-plakaten poengteres viktigheten av denne funksjonen: ”En fri og uavhengig presse er blant de viktigste institusjoner i et demokratisk samfunn” (*Vær Varsom*-plakaten 2006).

Norge har i mange år vært verdensledende i avislesning per capita; i gjennomsnitt ble det lest 1,65 aviser per husstand i 1999 (www.odin.dep.no). At vi har så mange aviser i Norge skyldes blant annet pressestøtten som ble innført i 1969, og det faktum at avisene er fritatt merverdiavgift. Den direkte pressestøtten utgjorde i år 2000 hele 164 millioner kroner (www.odin.dep.no). Norges spesielle geografi, med store avstander og mange små tettsteder, har også gjort sitt for at alle de forskjellige lokalavisene har kunnet overleve og stå sterkt i landet. I tillegg har partipressen i Norge, som varte fra 1880-årene til ut på 1970-tallet, hatt stor innvirkning på folks lesevaner (Bastiansen & Dahl 2003: 243). I denne perioden kan man si at avisenes innhold ”fulgte partiene og deres interesser og fungerte som talerør, svært ensidige talerør, for et politisk parti” (Bastiansen & Dahl 2003: 241).

Rundt 1960 begynte det å spire en tanke i Norge om at man hadde latt politikerne arbeide i fred for lenge; at det var på tide å begynne å se de som satt med makten i kortene. En ny generasjon journalister var på vei inn i redaksjonene, preget av ”1960-årene, med Vietnamkrigen, studentopprør, og protestbevegelsen” (Bastiansen & Dahl 2003: 451). Langsamt skiftet lojaliteten fra å ligge hos partiet til å ligge hos leseren, noe som blant annet gjorde avisene mer leservennlige, og sakte men sikkert ble partipressen i Norge borte (Bastiansen & Dahl 2003: 452-53). Denne tiden ble også preget av opprustning og profesjonalisering i pressen, noe som tyder på at man fikk en større selvbevissthet i journalistyrket.

Etter at *Aftenposten*, og andre norske aviser, sluttet å skrive med påholden penn fra partikontoret, har de måttet lære seg å forta selvstendige journalistiske vurderinger ut fra rent journalistfaglige kriterier. Denne typen selvstendighet har historisk sett ikke indonesisk presse hatt den samme mulighet til å praktisere.

1.3 Indonesias turbulente historie og dens betydning for pressen

Indonesisk pressehistorie er, som en følge av de politiske forholdene som har preget Indonesia i nyere tid, svært ulik den norske. Jeg vil nedenfor gi en kort gjennomgang av Indonesias historie fra 1965 og opp mot dagens situasjon, med vekt på den innvirkningen landets historie har hatt på dets presse.

Etter en kaotisk periode med vold og politisk ustabilitet tok general Suharto i 1965 makten fra president Sukarno. Hendelsen markerte slutten på det Angela Romano i boken *Politics and the Press in Indonesia* (Romano 2003) omtaler som *Orde Lama*, the *Old Order* og begynnelsen på en ny tid; *Orde Baru*, the *New Order*. Det er viktig å nevne her at selv om jeg refererer til de politiske periodene som the *Old Order* og the *New Order*, er det ikke slik at det er klare skillelinjer mellom de to epokene. Den nye perioden ble innledet av en makaber voldsbølge:

Den første voldsfasen var massakrene av kommunister, antatte kommunist sympatisører og etniske kinesere i perioden fra oktober 1965 og ut året 1966, fulgt av en ny voldsbølge i 1968. Nesten alle anslag over døde ligger mellom en halv og én million. Dette dreier seg vel og merke om henrettelser. Et tilsvarende antall ble arrestert og fengslet (Allern 1996: 292).

Det var altså ingen fredelig overtakelse av makten som fant sted i 1966; ”militærregimet som erobret makta i oktober 1965, er ansvarlig for omfattende massakrer og terroraksjoner” (Allern 1996: 292). Når det så gjaldt den indonesiske økonomien gjennomgikk landet en voldsom økonomisk vekst fra 1966-1995, en vekst verdensbanken i 1993 omtalte som ”The East Asian Economic Miracle” (Baker m.fler 1999: 4). En av årsakene til veksten var at utenlandske investorer kom kraftig inn på det indonesiske markedet, og landet fikk, i følge Sigurd Allern, oppleve en brutal form for kapitalisme:

De militære makthaverne satset umiddelbart på en velkjent, kapitalistisk utviklingsstrategi: en allianse med utenlandsk kapital for en felles utbytting av lokale markeder, folk og ressurser. Skattelettelser og andre incentiver ble tatt i bruk for å skape et paradys for investorer (Allern 1996: 301).

Den økonomiske utviklingen fikk stor betydning for pressen. Bedre økonomi ga en større og mer kjøpekraftig middelklasse, og annonsørene strømmet derfor til avisene. Utenlandske firmaer så at de nettopp gjennom dette mediet kunne nå ut til folket med sin reklame (Baker m.fl. 1999: 180). Men det var ikke bare den stadig voksende middelklassen som gjorde avisene mer ettertraktet for annonsørene. Under the *Old Order* fungerte de indonesiske avisene primært som politiske medier, og nådde derfor hovedsakelig ut til det publikum som delte avisens politiske synspunkter. Med the *New Order* ble kravet om at alle aviser måtte være formelt tilknyttet et politisk parti, eller en interesseorganisasjon, opphevet (Baker m.fl. 1999: 182). Som såkalte nøytrale, uavhengige aviser fikk pressen plutselig langt flere potensielle lesere. I tillegg kunne pressen tilsynelatende være mindre politisk korrekte i sin dekning av nyheter. Men virkeligheten var langt i fra så enkel og uproblematisk som det de indonesiske myndighetene ga uttrykk for. Til tross for at myndighetene selv ikke kunne ha eierskap, eller investere i, mediebedriftene, var det nemlig ingen lov som hindret regjeringens venner, eller familiemedlemmer, i å gjøre det samme (Baker m.fl. 1999: 187).

These new investors in the media industry have included members of a web of political, well-connected business people that surrounded former President Soeharto's family and friends, or heads of conglomerates who have strong ties with powerful officials. Thus, even though the government itself does not invest in the growing media industry, several members of the ruling elite have built up large portfolios of shareholdings in media companies (Baker m.fl. 1999: 187).

En slik vertikal integrasjon gjorde at myndighetene indirekte fortsatte sin kontroll over mediene, og dermed kunne fortsette å styrke sin politiske posisjon i landet (Baker m.fl. 1999: 187). At regjeringen i utviklingsland forsøker å få kontroll over mediene, er ikke et ukjent fenomen. At regjeringens egne familiemedlemmer, eller venner, eier mediene, er derimot en sjeldenhet i verdens markedsøkonomier (Baker m.fl. 1999: 189).

1.3.1 "The Pancasila journalist"

Pancasila er den filosofiske basis for den indonesiske stat. Ordet består av to ord fra sanskrit, nemlig "panca" som betyr fem og "sila" som betyr prinsipp. I 1945 leste tidligere president Sukarno opp disse fem prinsippene og gjorde de til oppskriften på indonesisk patriotisme. De fem prinsippene forankres i: troen på én Gud, troen på menneskets verdighet og ukrenkelighet som Guds skapning, troen på en indonesisk enhet, troen på valgte representanters klokskap i forhold til religiøse, humanitære, religiøs og sosiale verdier, og troen på sosial rettferdighet for det indonesiske folk (Legge 2003: 209). På samme måte som det nasjonale språket, Bahasa Indonesia, skulle forene det indonesiske folk på tvers av landets ulike folkegrupper

språk og dialekter, kom heller ikke Pancasila fra én bestemt etnisk gruppe, men skulle definere verdiene i det som skulle utgjøre Indonesias politiske kultur.

Suharto var en stor tilhenger av Pancasila, og under hans periode var tanken blant annet at alle i Indonesia skulle betraktes som én stor familie der presidenten var faren som skulle beskytte sine barns, det vil si folkets, rettigheter (Romano 2003: 14). Journalistikken skulle bidra til landets utvikling gjennom å hjelpe, snarere enn å kritisere, de som styrte landet.

According to this version of journalism, media reports were supposed to be positive and promote state welfare, or at the very least they were not supposed to be negative. The common interpretation of the state ideology of the *Pancasila* implied that criticism of state leaders, of the role of the armed forces, or of the *Pancasila* itself should not be tolerated because it was said to be against state interest (Kingsbury 2002: 126).

I følge *The New Order* skulle Pancasila-pressen ”not stay outside the system monitoring and checking as well as criticizing the system; it is, rather, responsible within the system to develop the nation as a whole in all fields” (Singa 1987:33 sitert i Romano 2003: 44). I et slikt system var det nærmest umulig for pressen å opptre som en fjerde statsmakt fordi tanken altså var at man hjelper, og ikke henger ut eller kritiserer, sin egen familie. I motsetning til i Norge er dermed tanken om mediene som en fjerde statsmakt ikke en del av den indonesiske kulturen. Pressen skulle være regjeringens partner og på den måten hjelpe til med å bygge landet, motarbeide individualisme og beskytte den kollektivistiske enhetstanken (Romano 2003: 44). I motsetning til den vestlige presse som man mente fokuserte på *aku*, det indonesiske ordet for *individet* eller *jeg*, skulle den indonesiske pressen fokusere på *kita*, et indonesisk ord for *oss* og *vi* som inkluderer *både* den som taler og de som blir snakket til i en altomfattende gruppe (Wonohito 1977: 71-4 sitert av Romano 2003: 44).

Throughout the New Order, journalists who deviated from dominant definitions of appropriate Pancasilaist behaviour were regularly accused of wearing ”foreign glasses” or being influenced by foreign ideologies (Harmoko 1997 *The Jakarta Post* 13 Feb. s. 1 – sitert i Romano 2003:45) a political caveat with the same kind of menace as being dubbed un-american during the McCarthy era (Romano 2003: 45).

Pancasila-pressen var beskrevet som en frihet *fra* å ødelegge samfunnet, i motsetning til den vestlige pressen som ble ansett av mange for å være hensynsløst kommersiell og ukontrollerbar (Romano 2003: 45).

1.3.2 Indonesia etter the *New Order*

Året 1997 markerte begynnelsen på slutten, både for the *New Order* og for Pancasila-pressen. Tidligere forsøk på å revurdere innholdet i Pancasila, og dermed i Pancasila pressen, akselererte da den økonomiske krisen som har blitt omtalt som "the Asian flu" i 1997 rammet Asia (Romano 2003: 48). Mange mente at det var den dårlige informasjonen i mediene som førte til de voldsomme konsekvensene som krisen fikk. Både sensur fra regjeringenes side, men også generelt dårlige reporterkunnskaper, fikk mye av skylden for at folk ikke var forberedt på de mulige risikiene: "This hid problems from the public view and inhibited intelligent analysis of the risks. People did not have an accurate understanding of how radically conditions could change" (Romano 2003: 48). Konsekvensen av dette var at det ble satt et nytt fokus på viktigheten av å forbedre både pressens frihet og reporterens såkalte "vaktbikkje- funksjon" (Romano 2003: 48).

Den økonomiske kollapsen Indonesia gjennomgikk i 1997 skyldtes flere ulike faktorer. For det første var det en krise knyttet til utenlandsk valuta i Thailand som skapte bølger i indonesisk økonomi. Denne økonomien var allerede sårbar fordi private firmaer hadde tatt opp store lån i forbindelse med eiendomsutvikling i oppgangstider. Disse lånene hadde kort løpetid, mens prosjektene hadde lang tidshorisont og ikke var sikret mot valutaforandringer. I tillegg til dette spilte også den generelle mangelen på gjennomsiktighet i Indonesias bank- og finanssystemer inn (Baker m.fler 1999: 4). Regjeringens dårlige håndtering av den økonomiske krisen førte blant annet til protester og studentopprør, og i siste instans til krav om at president Suharto skulle gå av (Baker m.fler 1999:5). Den 21. mai 1998 gikk Suharto av og overlot jobben til visepresident B.J. Habibie (Romano 2003: 26).

Hvilke konsekvenser fikk så dette skiftet for pressen?

Soeharto's departure (...) in May 1998 was accompanied by an immediate increase in freedom to publish facts and opinions. In the first dizzying months of the post-New Order period, journalists released a bewildering array of stories (...). While some journalists published serious analyses and investigations of socio-political issues, others published sensationalist mixes of fact, speculation and rumor (...)" (Romano 2003: 65).

Indonesiske journalister fikk altså nye utfordringer de kanskje ikke hadde forutsett. Med den nye friheten kom det, i tillegg til god og seriøs journalistikk man ikke tidligere hadde fått publisere, dermed et skred av dårlig og usannferdig journalistikk. "Alt" var plutselig lov og journalistene i Indonesia var på mange måter ikke selvstendige nok til å takle denne overgangen. Journalistene så derfor at det var behov for å øke profesjonelle og etiske

standarder (Romano 2003: 65-66). *Kode Etik Wartawan Indonesia* (KEWI, Indonesian Journalists` Code of Ethics) ble laget for å gjøre nettopp dette.

The KEWI operates as an umbrella code, which all associations accept in addition to their individual codes. One aim of the unified code is to reduce the potential for future governments to claim that state regulation or corporatised statuses are necessary to standardize industry ethics and practice (Romano 2003: 66-67).

Mye forandret seg altså under Habibie. Men han hadde minimal støtte i folket, og forsøkte å styrke sin posisjon gjennom å stå bak kravet om *reformasi* (reformasjon) i landet (Romano 2003: 26). Men hans løfter om forandringer holdt ikke. I 1999 mistet han presidentrollen til Abdurrahman Wahid (også kjent som Gus Dur), lederen for *Partai Kebangkitan Bangsa*, PKB, (Nasjonal Oppvåkning), Indonesias fjerde største parti på den tiden (Romano 2003: 28). Wahids lederskap vaklet fra første stund. I sin streben etter å bli landets neste president hadde han lånt mange tjenester av mange ulike personer. Nå måtte disse tjenestene tilbakebetales, og resultatet av dette var at hans lederskap ble oppfattet som ustabil (Romano 2003: 29):

Wahid's eccentric leadership was characterised by long absences on overseas trips, ad hoc and personalised decision-making, frequent changes in political direction with the aim of unbalancing his opponents, and undisciplined public comments that he often had to withdraw or clarify (Romano 2003: 29).

Disse problemene førte til at Indonesia fikk sin første kvinnelige president, Megawati Sukarnoputri, i juli 2001. Navnet Sukarnoputri betyr "datter av Sukarno" og er ikke et etternavn, men viser til at Megawati er datter av tidligere president Sukarno. Hun satt ved makten frem til 2005, og var sterkt knyttet til den tradisjonelle, nasjonalistiske oppfatningen: "She is considered in many ways to be as conservative as politicians of the New Order period, with her strong attachment to the 1945 Constitution and traditional concepts of nationalism" (Romano 2003: 34). 20. oktober 2004 ble Susilo Bambang Yudhoyono (også kjent som SBY) valgt til Indonesias president. Hvilken betydning hans presidentskap kommer til å ha for landets presse er det fortsatt for tidlig å si noe om i denne oppgaven.

1.4 Avisene i utvalget

I 1982 slo fire indonesiske mediebedrifter seg sammen og dannet det privateide selskapet *PT Bina Media Tenggara* som en uavhengig nyhetsinstitusjon. Deres mål var å produsere en kvalitetsavis, og som følge av dette kom *The Jakarta Post* ut for første gang 5. april 1983. Avisen skulle fungere som et engelsk språklig indonesisk alternativ til den, i deres øyne,

ubalanserte vestlig-dominerte globale strømmen av nyheter og synspunkter. Målet var, i følge dens grunnleggere, å bli en indonesisk stemme i det globale nyhetsbildet som skulle representere hele nasjonens sosiopolitiske landskap; ”The Journal of Indonesia Today” (www.thejakartapost.com).

The objective of the new publication was to present to the public a newspaper of the highest quality that would provide its readers with all the news that was not only fit to print, but that would deepen their insight into the very workings of this vast archipelago, its people and its government, as members of the great family of nations..[...].to nurture a truly Indonesian perspective (www.thejakartapost.com).

Aftenposten har en betraktelig lengre fartstid. Avisen het opprinnelig *Christiania Adresseblad* og utkom for første gang 14. mai 1860 under Christian M. Schibsteds eierskap (www.schibsted.no). Ved årsskiftet 1860/61 ble avisen omdøpt til *Aftenposten*, og var i åpningsfasen en upolitisk avis som skulle ta opp kampen med andre og dyrere dagsaviser, som for eksempel *Morgenbladet*. Etter å først ha vært nøytral, deretter å ha lent seg til venstre, ble *Aftenposten* en konservativ partiavis; en uavhengig støttespiller for Høyre. Dette ble avisenes linje helt frem til 1960-årene. ”*Aftenposten* (...) har et konservativt grunnsyn og har hatt et aktivt engasjement for ulike borgelige regjeringer” (Allern 1996:14). Avisen er i dag Norges nest største avis, og eies av *Schibsted ASA*, et mediekonsern som, i følge deres egen nettside, er en av Skandinavias ledende aktører (www.schibsted.no). Avisens visjon er som følger:

Aftenposten skal være Norges beste og derigjennom foretrukne informasjonsbedrift. *Aftenposten* skal fremme ytringsfrihet og demokratiske verdier. Kvalitet i alt vi gjør skal sikre oss en sentral og høyt respektert posisjon i samfunnet (www.schibsted.no).

I tillegg til å eie landets to største aviser, *Verdens Gang* og *Aftenposten*, eier Schibsted i dag *Harstad Tidende* gruppen, og har eierandeler i de store regionavisene *Adresseavisen*, *Bergens Tidende*, *Stavanger Aftenblad* og *Fædrelandsvennen* (www.schibsted.no).

I dag har Schibsteds aviser ledende posisjoner ikke bare i Norge, men også i Sverige, Estland, Frankrike og Spania. Samlet leses våre aviser av mer enn 5,5 millioner mennesker daglig. Medregnet virksomhetene på nettet er det over 10 millioner daglige brukere (www.schibsted.no).

Både *Aftenposten* og *The Jakarta Post* er kvalitetsaviser (ikke populærpresse) og de har begge *broadsheet*-format (utvalget strekker seg fra 1-31. oktober 2004, altså før *Aftenposten* gikk over til tabloidformat). I tillegg er begge avisene abonnementsaviser og begge avisene har et

stort mediekonsern i ryggen (henholdsvis Schibsted ASA og PT Bina Media Tenggara). *The Jakarta Post* hadde i desember 1998 41.049 abonnenter (www.thejakartapost.com). Undersøkelser avisen har utført viser at gjennomsnittlig tre personer leser hver utgave, noe som i så fall betyr at over 120.000 personer leser avisen daglig. Avisen er riksdekkende, men 75 prosent av leserne bor på Java som har rundt 110 millioner innbyggere og som er den mest folkerike av Indonesias øyer. *The Jakarta Post* er altså en mye mindre avis enn *Aftenposten*, som hadde et opplag på 252.716 aviser i 2005 (www.mediebedriftene.no), og den når også ut til et smalere segment av befolkningen enn det *Aftenposten* gjør i Norge. Likevel er det verdt å legge til at de to største indonesisk-språklige avisene i Indonesia, *Pos Kuta* og *Kompas*, har et opplag på rundt tre millioner hver; et lavt tall med tanke på at Indonesia hadde en befolkning på over 206 millioner i 2000 (www.bps.go.id). Å finne en avis i Indonesia med en relativt sett like stor utbredelse i befolkningen som det *Aftenposten* har i Norge er med andre ord umulig. Utdanningsnivået i de to landene er også så forskjellig at det ikke ville la seg gjøre å finne en avis med en tilsvarende posisjon i Indonesia som den *Aftenposten* har i Norge. Tall fra Nation Master viser at norske statsborgere har en gjennomsnittlig skolegang på 11 år, mens man i Indonesia her ligger på 5 år (www.nationmaster.com).

Videre er det viktig å presisere at *The Jakarta Post* er engelsk språklig, og dermed bare leses av et mindretall av befolkningen. Store deler av dens lesere er utlendinger, og dette gir naturlig nok utslag i avisens valg av nyheter. *The Jakarta Post* derfor knapt sies å være en fullverdig representant for indonesisk presse - det ville bare en indonesisk-språklig avis skrevet for indonesere kunne sies å være. Og der *Aftenposten* henvender seg til et bredt og norsk publikum, henvender *The Jakarta Post* seg til en elite der hovedtyngden er utlendinger. Ideelt sett burde altså en indonesisk avis, på relativt samme størrelse som *Aftenposten*, blitt valgt. På grunn av mine manglende ferdigheter i indonesisk var dette dessverre umulig. Likevel mener jeg at de to avisene har likhetstrekk nok til å benyttes i en oppgave av denne størrelse og omfang, og at analysen vil være med på å kaste lys over noen forskjeller mellom indonesisk og norsk kriminaljournalistikk, forskjellene avisene i mellom tatt i betraktning. Det er også grunn til å hevde at *The Jakarta Post* på noen områder kan sies å være likere *Aftenposten* enn det en indonesisk språklig avis ville vært. *The Jakarta Post* skriver i stor grad for en utenlandsk, engelskspråklig elite som vil forvente en mer internasjonal nyhetskultur enn det man kanskje vil finne i en indonesisk språklig avis. Det er derfor grunn til å tro at den journalistiske kulturen i oppgavens to aviser ligger nærmere hverandre enn det *Aftenposten*

ville gjort i forhold til en avis skrevet på indonesisk. Dessuten er det ingen grunn til å tro at *The Jakarta Post* ikke er en typisk representant for indonesisk presse når det for eksempel gjelder arbeidsmetoder og kildebruk bare fordi den skrives på engelsk. For selv om språket er et annet, er avisens kriminaljournalister indonesiske, og dermed oppvokst i og innforlivet med den indonesiske kulturen.

1.5 Oppgavens forskningstema

Denne studiens overordnede forskningsspørsmål er de forskjeller og likheter man kan finne ved å analysere kriminaljournalistikken i en indonesisk og en norsk avis over en periode på 30 sammenhengende dager. I utgangspunktet ser jeg for meg to mulige hypoteser. På den ene siden er det mulig å vente seg ekstremt store ulikheter mellom de to avisene fordi de to landene ligger langt fra hverandre, både geografisk og kulturelt. Mye skiller Indonesia og Norge både når det gjelder blant annet utvikling, politisk historie og økonomi. På den andre siden kan det være at de to avisene, på tross av disse motsetningene, har en lik journalistisk kultur der felles nyhetsverdier prioriteres.

For å belyse disse hypotesene best mulig har jeg valgt å dele oppgaven inn i fire underproblemstillinger, som blir drøftet i fire påfølgende kapitler. Jeg vil i disse kapitlene presentere resultater fra den kvantitative innholdsanalysen, samt fra de kvalitative dybdeintervjuene. De fire underproblemstillingene er: Kriminaljournalistens rolle, temavalg, kilder og etikk.

Kriminaljournalistens rolle

Journalistene som intervjues har nominelt sett samme yrke, men er det også slik at de reelt sett kan sies å holde på med det samme? Hva kan det journalistene selv sier om sitt yrke fortelle oss om den journalistiske kulturen i de to avisene? I hvilken grad vil for eksempel kriminaljournalister i Indonesia preges av de store problemer landet har med korrupsjon? Og hva med deres daglige omgang med kilder? Hvordan velges de ut og hvilke utfordringer støter de på i den forbindelse? I tillegg spør jeg journalistene om hvordan det er å være en mannlig eller en kvinnelig kriminaljournalist i de to avisene. Møter de kvinnelige kriminaljournalistene i Indonesia på andre utfordringer enn sine norske motstykker?

Temavalg

Her vil jeg undersøke hvilke temaer som dekkes hyppigst i de to avisene og hva dette forteller oss om avisenes nyhetsverdier. Finnes det forskjeller i valget av saker? Eller er vi mennesker så like, kulturforskjeller og store avstander til tross, at det ikke er noen stor forskjell på hva som anses for å være viktige temaer i de to avisene? Og vil journalistenes egne antagelser om hvilke nyheter avisene dekker mest vise seg å stemme overens med resultatene som kommer frem i innholdsanalysen? Videre vil jeg under dette punktet se nærmere på om man kan finne kulturforskjeller mellom de to avisene når det gjelder dekningen av nasjonale versus internasjonale saker. Er hovedvekten av de kriminalsakene som dekkes nasjonale, eller gir avisene også et bilde av kriminaliteten i utlandet? Videre kommer jeg også inn på avisenes bruk av ulike sjangere i dekningen av kriminalsaker. Benytter avisene seg hovedsakelig av nyhetsartikler og notiser, eller tar de også i bruk andre sjangere? Og hvilke konsekvenser får i så fall dette for kvaliteten på journalistikken?

Til slutt under dette punktet undersøker jeg avisenes produksjon av kriminalnyheter. Produserer avisene mesteparten av sakene selv eller benytter de seg ofte av nyhetsbyråer og andre medier? Her er min hypotese at en avis som prioriterer kriminalstoff også i stor grad vil produsere sine egne saker.

Kilder

Hvilke ulikheter kommer til syne mellom de to avisene når det gjelder antall kilder som benyttes i artiklene og hvem som benyttes som hovedkilde? Er det de "topptunge" kildene som dominerer som hovedkilde i begge avisene, eller kommer et bredere lag av befolkningen til orde? Og hva med mannlige og kvinnelige journalister i de to avisene? Benytter de seg av de samme hovedkildene?

Etikk

Her er det av interesse å se på hvilken betydning bilder har for de to avisene og på hvilke bildemotiver de benytter seg av. Begge avisene er abonnementsaviser og er derfor neppe ikke like opptatt av bilder som det løssalgsviser er. Men kan man finne noen variasjoner mellom de to avisene når det gjelder hva som anses for å være et godt bilde eller når det gjelder forskjeller i bildebruk, motiver eller bildestørrelse. I tillegg vil jeg under dette punktet se på om, og hvor ofte, avisene frigir personlige opplysninger om mistenkte eller ofre. Har avisene ulike regler for dette og stemmer i så fall disse føringene overens med innholdsanalysens

resultater? Kan man finne tegn til at avisenes offentliggjøringer av personlige opplysninger er med på å danne et bilde av såkalte ”verstinger” i de to landene ved at én eller flere grupper henges ut som sydebukker i samfunnet.

1.6 Oppgavens struktur

Etter kapittel 1, innledningen, er oppgaven strukturert på følgende måte:

Kapittel 2 tar for seg de ulike teoretiske perspektivene de empiriske funnene i denne oppgaven skal knyttes opp til. Nyhetsverdier, kildevalg og etiske retningslinjer og dilemmaer er sentrale teoretiske perspektiver i denne sammenhengen. Videre er Kapittel 3 oppgavens metodekapittel. Her gjør jeg rede for oppgavens utvalg, samt redegjør for de kvalitative og kvalitative metodene jeg har benyttet meg av i oppgaven. Her kommer jeg også inn på hvorvidt analysen har en høy grad av reliabilitet og validitet eller ikke.

Oppgavens kvantitative og kvalitative funn presenteres i kapittel 4, 5, 6 og 7. Disse kapitlene tar, som beskrevet under punkt 1.5 over, for seg oppgavens fire underproblemstillinger. Avhandlingens funn vil her knyttes opp mot de perspektivene og begrepene som blir diskutert i teorikapittelet. Til slutt vil jeg i kapittel 8 gi en oppsummering av oppgaven.

Teoretiske perspektiver

I dette kapittelet vil jeg drøfte de ulike teorier og begreper som oppgavens empiri senere skal knyttes til. Jeg begynner med å undersøke hvordan pressen er med på å konstruere den sosiale virkeligheten. I den forbindelse kommer jeg inn på teorien om sosialkonstruktivismen og teorien om moralpanikk. Deretter ser jeg på kriminaljournalistikkens nyhetsverdier; hvilke kriterier er det som gir nyheter deres nyhetsverdi? Hva er det som gjør at noen nyheter anses for å være viktige mens andre utelates totalt? Videre tar jeg for meg pressens kildebruk. Her fokuserer jeg på hvilken betydning journalisters valg av kilder kan få både når det gjelder kvaliteten på det journalistiske sluttproduktet, og når det gjelder det bildet journalistikken skaper av kriminaliteten i landet. Jeg avrunder til slutt dette kapittelet med å komme inn på journalistikkens etiske retningslinjer og dilemmaer, og vil i den forbindelse gjøre rede for deler av den norske *Vær varsom*-plakaten og *Code of Ethics*, som sammenfatter de etiske retningslinjer indonesiske journalister har plikt til å følge.

2.1 Virkelighetsavspeiling eller sosial konstruksjon?

I boken *Nyhetsverdier* (Allern 2002) skriver Sigurd Allern at et bilde som ofte har blitt brukt på journalistikken er at den speiler verden; at journalisten bør være en betrakter og reporter som forteller publikum om hva som faktisk skjer i verden rundt oss (Allern 2002: 47). Men i følge Allern er avspeilingsteoriens påstand om at journalister kan være objektive og speile verden naiv, fordi de alltid vil måtte skildre verden fra et bestemt perspektiv. Det betyr ikke at journalistene anklages for juks eller påfunn, men at de er deltakere i det samfunnet de beskriver. "Nyheter er ikke "det som skjer", men det som blir vurdert som en journalistisk begivenhet, fortolket og rapportert" (Allern 2002: 48). Journalistene blir på den måten en del av nyhetene, og nyheter bør derfor heller studeres som en ramme for hva vi får og ikke får se. Mediene gir et utsnitt, men det finnes noe mer. I boken *Kriminelt* (Røsland 2003) uttrykker Lars Arve Røsland noe av det samme på følgende måte: "Journalistene har spesielle briller som får dei til å sjå nokre ting, men ikkje andre, og som får dei til å sjå det dei ser på bestemte måtar. Dei føretar ei utveljing og ein konstruksjon av det dei vel ut" (Røsland 2003: 21).

Journalistene lager en slags parallellverden hvor de for eksempel definerer ulike sosiale grupper. På den måten har mediene en nøkkelrolle i dagens samfunn. De velger hvor fokuset

skal holdes og hvordan historien skal vinkles, noe som for eksempel blir avgjørende for det bildet publikum har av kriminaliteten i samfunnet. Tanken om en objektiv journalistikk er derfor problematisk fordi en journalist, uavhengig av integritet, bare viser oss en liten del av en virkelighet som aldri vil kjennes i sin helhet av noen: "The categories by which we make sense of our world in consciousness are culturally specific and so news and journalism, in short, are social constructions" (McNair 1994: 33 sitert i Wykes 2001: 190).

Kriminaljournalistikken er ofte faktaorientert, og det kan derfor være vanskelig å få øye på denne sosiale konstruksjonen; at de nyhetene som fortelles faktisk kun representerer et utsnitt av en verden hvor problematikken er innviklet. Videre fremstilles virkeligheten i kriminaljournalistikken ofte på en meget forenklet måte, som en kamp mellom det gode og det onde, og publikum kan derfor sitte igjen med følelsen av at verden er enkel; at den er svart/hvitt. Det er blant annet denne enkle fremstillingsmåten som er med på å gi kriminalnyhetene en bred publikumsappell, noe jeg kommer nærmere tilbake til i avsnittet om nyhetsverdier senere i dette kapittelet.

Kriminaljournalister er altså med på å konstruere folks verdensbilde gjennom de valgene som gjøres i redaksjoner verden over hver eneste dag. Hvilke temaer tas opp og fremstilles som et samfunnsproblem? Hvor og hvordan rettes søkelyset denne uken? For å få en bedre forståelse av en slik konstruksjon av virkeligheten er det nødvendig å komme inn på teorien om sosialkonstruktivismen. Esther Pollack skiller i sin bok *En studie i medier og brott* (Pollack 2001) mellom den strenge konstruktivismen, som er opptatt av selve mediekonstruksjonen av virkeligheten, og den kontekstuelle konstruktivismen, som fokuserer mer på relasjonene mellom den konstruerte og den virkelige verden, og effektene av dette (Pollack 2001: 63). En følge av en streng konstruktivisme er at verden blir manipulerbar; menneskene konstruerer sin egen virkelighet der de ved hjelp av symboler blir i stand til å iscenesette og regissere den sosiale sfæren. Det er disse *følgene* den kontekstuelle konstruktivismen er opptatt av. Et sosialt problem er for eksempel ikke et problem dersom de berørte parter ikke oppfatter det som et; det at for eksempel en forsker anser noe for å være et problem er irrelevant. Spørsmålet blir da hvordan slike subjektive oppfatninger dannes, og her kan man si at mediene kommer inn som en kraft som både skaper og opprettholder dem.

I visse tilfeller kan det bildet mediene danner av virkeligheten skape en såkalt *moralpanikk* i befolkningen. Teoretikeren Stanley Cohen tenker seg at man kan få overdrevne reaksjoner fra

publikum på de virkelige eller innbilte problemer som omtales i mediene. Fenomener som i utgangspunktet ikke fortjener så stor oppmerksomhet, blåses kraftig opp for så å forsvinne like fort som de kom. Det er dette fenomenet teoretikeren Stanley Cohen omtaler som moralpanikk (Pollack 2001: 82-83). Han skrev i sin bok *Folk Devils and Moral Panics: The Creation of the Mods and Rockers*, som utkom i 1972, om hvordan mediene i England på denne tiden fremstilte det dårlige forholdet mellom nettopp mellom *mods* og *rockers* på en forenklet og uriktig måte ved å lage to klare grupperinger som begge ble fremstilt som samfunnsunder. Cohen forneker ikke at det var bråk mellom ungdom på denne tiden, men at ”en betydelig mer komplisert virklighet låg bakom mediernas dramatiserende och effektsökande journalistikk” (Pollack 2001: 82).

The media have long operated as agents of moral indignation in their own right: even if they are not self-consciously engaged in crusading or muck-raking, their very reporting of certain facts can be sufficient to generate concern, anxiety, indignation or panic. When such feelings coincide with a perception that particular values need to be protected, the pre-conditions for new rule creation or social problem definition are present (Cohen 1973: 16 sitert i Critcher 2003:12).

Sakene som skaper moralpanikken fremstilles ofte på en svært forenklet måte der det gode, ofte representert ved politiet, stilles mot det onde, de med avvikende oppførsel (Pollack 2001: 81). Gruppen med avvikende oppførsel får skylden for det som oppleves som en trussel i samfunnet og mediene skaper på den måten en følelse av ”oss” og ”dem” (Pollack 2001: 84). I boken *Kriminelt* (Røssland 2003) skriver Røssland om en kriminaljournalisme-modell der man kan tenke seg at kriminaljournalisten mener at hun, eller han, har et ”avslørings- og forsvarsoppdrag” på ”folket” og ”makta” sine vegne overfor de kriminelle” (Røssland 22: 2003).

Journalistikken skal, etter dette, verka til å forsvare såkalla ”vanlege folk” mot ”dei kriminelle”, både ved å hjelpe politi og påtalemakt i å avsløre dei kriminelle og ved å opplyse ålmenta om desse, slik at vanlege folk kan stå sterkere rusta til eige forsvar. Det er ”oss” mot ”dei andre”, ”dei uskyldige” mot ”dei skuldige” og ordenen” mot kaoset (Røssland 2003: 22).

En slik kriminaljournalistikk kan føre til en grovsortering av samfunnet der man deler samfunnsmedlemmene inn i god og onde grupper; historier med udiskutable skurker og politihelter som gjør jobben sin. ”Kontrollkulturen försterks, mediebevakningen om fenomenet ökar, fortsatt stereotypisering av avvikerne sker: en spiral av ömsesidig förstärkning får verkliga sociala konsekvenser” (Pollack 2001: 81). Pressen fungerer som en «vaktbikkje» «på folkets vegne», og spiller, gjennom å sette visse saker på dagsorden, en

viktig rolle i utvelgelsen av hvilke samfunnsproblemer som til enhver tid får offentlig oppmerksomhet og dermed diskuteres.

2.2 Nyhetsverdier

Nyhetsstrømmen er i konstant bevegelse og journalister må stadig velge og vrake i en flom av nyheter. Noen saker slås opp på første side, enkelte blir kun omtalt i notiser og andre saker usynliggjøres totalt. Finnes det journalistiske nyhetsverdier eller kriterier som kan forklare hvorfor noen hendelser blir omtalt mens andre tilsidesettes? For en journalist kan det være vanskelig å forklare hvorfor de velger en nyhet fremfor en annen, og de mener kanskje at det dreier seg om å ha en ”nese for nyheter” eller om en magefølelse som forteller dem om noe er en god nyhet eller ikke (Wykes 2001: 22). Men det er nok ikke bare et medfødt talent som styrer disse avgjørelsene: ”News is a selection of history made by journalists. The selection of stories is not arbitrary but highly systemised and conventionalised by conditions external to the story, as well as integral” (Wykes 2001: 22). “Nyhetskulturen ”sitter i veggene”. I en nyhetsredaksjons daglige arbeid diskuteres sjelden premissene for utvelgelsen, kildeutvalget eller underliggende ideologier” (Allern 1996: 20).

En del av valgene vil gjøres med bakgrunn i de felles yrkesoppfatningene journalister har om hva som er god og dårlig journalistikk. Disse valgene er av faglig og profesjonell karakter og bygger på journalistenes erfaring, normer og håndverkskunnskap (Allern 2002: 46). Men det er også andre faktorer som spiller inn og som får konsekvenser for hvilke nyheter som plukkes ut.

Det er utvilsomt sjelden at norske nyhetsjournalister overstyres av politiske veivoktere i redaksjonsledelsen, men like fullt er det viktig å innse at det daglige journalistiske nyhetshåndverket utøves innenfor bestemte økonomiske, politiske og kulturelle rammer. Journalistiske valg er også verdivalg (Allern 2002: 47).

I boken *Nyhetsverdier* (Allern 2002) nevner Sigurd Allern blant annet mediernes markedsstrategi som en viktig faktor for hvilke nyheter det fokuseres på. Nyhetene er ”bokstavelig talt til salgs og påvirket av forhold som ligger utenfor selve nyhetsprosessen” (Allern 2002: 60). En kriminalsak som vekker stor oppsikt vil selge flere aviser, spesielt i kommersielle populæraviser, der spektakulære førstesideoppslag fungerer som en salgsplakat. I tillegg kan også kildenes innflytelse være med på å påvirke de journalistiske vurderingene. Problemene rundt dette kommer jeg nærmere inn på senere i oppgaven.

Hvilke kriterier er det så som gir nyheter deres nyhetsverdi? Galtung og Ruges nyhetskriterier fra 1965 (Wykes 2001: 23) kan fortsatt sies å være gjeldende i dag, selv om det er viktig å legge til at disse kriteriene opprinnelig gjaldt utenriksbegivenheter og at de er ikke er normative, men deskriptive. Kriteriene ble heller ikke bygget på empiri den gang de ble formulert. Likevel er det noen av punktene som kan sies å være sentrale når man skal se nærmere på hva det er som gir kriminalnyheter nyhetsverdi. Et av disse kriteriene er ”negativity” (Galtung & Ruge sitert i Wykes 2001: 23). Kriminalnyheter er negative nyheter på den måten at de forteller om noe galt som har skjedd, for eksempel et mord. Dårlige nyheter selger bra til et publikum som vil holde seg oppdatert: kan denne morderen ramme meg og mine?”. Disse nyhetene blir dermed gode nyheter for de som skal selge aviser: ”Jo mer negativ en hendelse er, desto større er sjansen for at den resulterer i overskrifter og oppslag” (Allern 1996: 22). Videre inneholder kriminaljournalistikken ofte noe uventet, og dermed et brudd med det hverdagslige. På den måten oppfyller kriminalnyhetene kriteriet om ”unexpectedness” (Galtung & Ruge sitert i Wykes 2001: 23). Vi kan for eksempel aldri vite når et ran eller et mord skjer, og dette fanger folks oppmerksomhet. Muligheten til personifisering i kriminalnyhetene medvirker også til å øke nyhetsverdien. Det skjer en ”personification” (Galtung & Ruge sitert i Wykes 2001: 23) der man får en fokusering på enkeltpersoner som har deltatt i en kriminell handling. I tillegg til dette kommer også det forholdet at kriminalnyheter ofte fremstilles på en meget forenklet måte hvor det gode settes opp mot det onde. Dette er noe som gjør nyhetene enkle å forstå og bidrar til å gjøre dem tiltalende for et stort publikum. Galtung og Ruge bruker begrepet ”unambiguity” om dette fenomenet (Galtung & Ruge sitert i Wykes 2001: 23).

Det også viktig å legge til at *hva* som anses for å ha høy nyhetsverdig forandrer seg over tid. Hendelser som hadde høy nyhetsverdi på 50-tallet kan være totalt uinteressante i dag, og problemer man ikke tok opp i offentligheten på den tiden kan være temaer som stadig omtales i dagens medier. Esther Pollack skriver om dette i boken *Medier och Brott* (Pollack 2001). Der danner hun et bilde av svensk kriminaljournalistikk fra 1915-1995 gjennom å analysere rundt 5000 tekster fra ulike svenske aviser. Analysen avdekker store ulikheter når det for eksempel gjelder pressens syn på de kriminelle i de ulike epokene. Kort fortalt var den typiske kriminelle i svenske aviser på 50-tallet en ung, svensk mann; ungdommene ble uthengt som samfunnets problematiske gruppe (Pollack 2001: 158-59). Videre hadde den kriminelle ofte ”kjærlige” kallenavn av typen ”Kalle Kanon” (Pollack 2001: 152). Pressen hadde på denne tiden et optimistisk syn på kriminaliteten på den måten at man trodde at den kriminelle kunne

hjelpes til et bedre liv. På 70-tallet kom også jentene inn som kriminelle i kriminaljournalistikken, selv om den faktiske statistikken ikke hadde forandret seg stort fra 50-tallet, og problemene dreide seg ofte om narkotika og meningsløs vold (Pollack 2001: 314-316). Stadig hadde man et positivt syn på kriminaliteten i den forstand at troen på at en forandring i samfunnets strukturer, samt behandling, kunne redusere kriminaliteten fortsatt var tilstede. På 90-tallet fokuserte man på volden, gjerne rasistisk, og det rådet en tanke om at volden var et nærmest uløselig problem (Pollack 2001: 316). Borte var altså 50- og 70- tallets optimisme; fremtidsutsiktene var dystre og tanken om straff ble mer sentral (Pollack 2001: 316).

Esther Pollacks analyse viser at hvilke problemer som settes på dagsorden i pressen ikke nødvendigvis henger sammen med den faktiske kriminalstatistikken. På den måten er kriminaljournalistikken, gjennom sitt utvalg av temaer og hendelser, med på å konstruere et bilde av virkeligheten som ikke nødvendigvis stemmer.

2.3 Pressens valg av kilder

”Kilde kan defineres som en person som gir opplysninger, altså kildemateriale, til en journalist. Kilden kan bli intervjuet og sitert, eller gi tips og bakgrunnsopplysninger journalisten kan bruke” (Allern 2002: 161). Kvaliteten på kildematerialet har mye å si for innholdet i journalistikken, og er avgjørende for å få troverdighet hos publikum. ”Som lesere ønsker vi å kunne stole på den informasjonen som gis. Vi vil vite hvem informantene er, hvilke interesser de representerer og hvilken kompetanse eller innsikt de har” (Allern 2002: 162). Relasjonene mellom kilder og journalister er derfor en viktig del av presseetikken. En av paragrafene i *Vær Varsom*-plakaten går nettopp på viktigheten av å identifisere kildene for informasjon, samt kontrollere at opplysningene er korrekte (Allern 2002: 162). Også i den indonesiske *Code of Ethics* har man et eget punkt om journalistenes forhold til kildene. ”The Indonesian journalist pursues the ethical path in obtaining and publishing information as well as in identifying the sources of information” (Code of Ethics 1999). Forholdet til kildene utgjør en stor del av det daglige arbeidet til en journalist og har mye å si for kvaliteten på det som trykkes. Blant annet er *antall* kilder som benyttes noe som er med på å danne et bilde av det faglige-journalistiske nivået i en avis.

2.3.1 Enkilde- og flerkildejournalistikk

Enkilde-journalistikken forekommer ofte i dagens massemedier til tross for at det har et lavt faglig omdømme. Men det er jo ikke slik at én artikkel med kun en kilde nødvendigvis må være dårlig.

Enkelte artikler som formelt sett har én kilde, en bestemt intervjuperson, kan likevel bygge på et solid kildegrunnlag fordi både informant og journalist har høy kompetanse på feltet. Det er også lett å finne eksempler på artikler som henviser til flere kilder, men der innholdet i praksis bare er en overfladisk enquete om et aktuelt tema (Allern 2002: 162-63).

Det er derimot ikke irrelevant hvor mange kilder som benyttes, og flere kilder kan ofte bety et mer solid og grundig arbeid fra journalistens side. Særlig alvorlig er det dersom det ikke finnes henvisning til kilder i det hele tatt. ”Når det i en del tilfeller overhode ikke henvises til kilder, bryter redaksjonen et helt elementært identifikasjonskrav (...) Antallet kilder kan derfor, forsiktig tolket, fungere som en første *indikasjon* på informasjonskvalitet i journalistikken” (Allern 2002: 163).

Et av problemene rundt kildevalg er at journalistene ofte henvender seg til ledere og eksperter i samfunnet, og dermed ikke gir ”mannen i gata” muligheten til å uttale seg. Kildevalget blir derfor det vi kan kalle ”topptungt”.

2.3.2 Det ”topptunge” kildevalget

Hvilke kilder journalistene bruker er av betydning for den vinklingen en sak får. Det er derfor viktig at for eksempel begge sider i en sak får uttale seg så langt dette er mulig. En slik type journalistikk blir ofte omtalt som upartisk, balansert journalistikk, men, som Allern påpeker i boken *Kildenes Makt* (Allern 1996), vil ikke en oppramsing av to ulike synspunkter nødvendigvis gi leseren bedre innsikt i problemet. Forståelse kan best skapes ved at journalisten selv gjør selvstendige, kritiske studier av de ulike kildenes opplysninger. Dette skjer, i følge Allern, derimot sjelden (Allern 1996: 152). Et typisk trekk ved mediene i dag er at de bruker følgende resept:

Rapporter om aktuelle begivenheter lanseres, tolkes og autoriseres gjennom intervjuer med personer som kombinerer nyhetsverdighet med autoritet; næringslivsledere, embetsmenn, ulike typer eksperter og pressetalsmenn for organisasjoner og institusjoner (Allern 1996: 151).

At eksperter ofte uttaler seg er ikke i utgangspunktet galt; i en kriminalsak er det jo naturlig at journalisten vil oppsøke politiet, advokater eller andre med ekspertise på området. Men

problemet er at ”de vanlige menneskene som føler konsekvensene av politiske tiltak, lovgivning eller utsettes for overgrep” (Allern 2002: 170) dermed ikke kommer til ordet. Disse kildene er ofte ikke så lette å få tak i, de kan for eksempel være vanskelige å intervju i arbeidstiden, noe som betyr at journalistene må ut av redaksjonen for å oppsøke dem. Og ”jo mer redaksjonene satser på nyheter som kan ”sjekkes opp” fra hjemmeredaksjonen, desto lavere blir andelen av ”konsekvensespertene” i spaltene” (Allern 2002: 170).

Tidligere undersøkelser av kildebruk i aviser har vist at kildeutvalget ofte er ”topptungt”. Også i boken *Nyhetsverdier* (Allern 2002), hvor Allern blant annet analyserer kildebruken i ti norske aviser, dokumenterer innholdsanalysen ”at pressens kildeutvalg fortsatt er like ”topptungt” som tidligere undersøkelser av aviser og kringkasting har vist” (Allern 2002: 175). Om denne oppgaven vil komme til det samme resultatet, og om man på dette området kan finne forskjeller mellom de to avisene, kommer jeg tilbake til i kapittelet om avisenes kilder.

2.3.3 Politiet som hovedkilde

I en oppgave om kriminaljournalistikk er det viktig å komme inn på den rollen politiet spiller som kilde. Politiet er, naturlig nok, ofte kriminaljournalistens hovedkilde, og dette er ikke alltid like uproblematisk. ”Å akseptere politiet som en nøytral kilde i spørsmål som gjelder utlendinger og kriminalitet, er som å la reven være et sannhetsvitne om hva som skjedde i hønsegården (Allern 1996: 263). Journalistene må på den ene siden fungere som en kritisk instans til politiet, samtidig som de på den andre siden er avhengige av et godt forhold til politiet for å få tilgang til den informasjonen de ønsker. Det er ikke vanskelig å tenke seg at det kan være problematisk for en journalist å gi politiet negativ omtale når han eller hun er avhengig av den informasjonen politiet gir. Faren er at journalistene blir et mikrofonstativ for politiet snarere enn å være en kritiker, noe som kan ha store konsekvenser for de berørte i saken. Videre er det problematisk å stole på en kilde som selv kan dra fordeler av enten å holde tilbake viktig informasjon, eller å gå ut med den informasjonen de selv tror stemmer; politiet kan få et slags ”tunnelsyn” i saker der de er sikre på sin teori og dermed legger den til journalistene. På den måten kan mediene lage oppslag basert på politiets interesser, og den siktede kan oppleve å få mediene imot seg. I dagens samfunn, hvor mediene har en sterk påvirkningskraft på sitt publikum, kan dette få store konsekvenser, for eksempel når det gjelder utfallet av en rettsak.

2.4 Etiske retningslinjer og dilemmaer

Kriminaljournalistikken er et felt som alltid har stått sentralt i debatten om etikk i pressen og det har vært flere tilfeller der mediene har gått over streken i sin dekning av kriminelle hendelser. Avisene i oppgavens analyse følger begge etiske normer som de er pliktet å legge til grunn for sin virksomhet. I Norge er disse etiske normene nedfelt i *Vær Varsom*-plakaten, mens de i Indonesia følger *Code of Ethics*, eller *Kode Etik Wartawan Indonesia (KEWI)*, som den heter på indonesisk. *Vær Varsom*-plakaten er vedtatt av Norsk Presseforbund, og ble skrevet i 1936. Den har senere blitt revidert en rekke ganger, senest i 2005. *Vær Varsom*-plakaten gjelder for trykt presse, radio, fjernsyn og nettpublikasjoner, og er delt inn i fire hovedparagrafer som igjen har en rekke underparagrafer. De fire hovedparagrafene omhandler i korte trekk pressens samfunnsrolle, integritet og ansvar, journalistisk atferd og forholdet til kildene og publiseringsregler (*Vær Varsom*-plakaten 2006). *Code of Ethics* ble nedskrevet så sent som 1. september 1999 "on behalf of the respective Indonesian journalists' organizations" (*Code of Ethics* 1999). Journalistene i landet så på dette tidspunktet at det var behov for å øke profesjonelle og etiske standarder i yrket. Som jeg gjorde rede for i oppgavens innledningskapittel var bakgrunnen for dette at mange journalister ikke taklet den nye friheten som presidentskiftet i 1998 brakte med seg. I *Code of Ethics* opererer man med syv hovedpunkter, også disse med påfølgende utfyllende forklaring til hvert punkt. Innholdet i disse syv punktene er tilnærmet likt de fire punktene man bruker med i Norge, selv om *Vær Varsom*-plakaten må sies å være betraktelig mer detaljert enn *Code of Ethics*. Dette er ikke overraskende med tanke på at *Vær Varsom*-plakaten er mye eldre enn *Code of Ethics* og derfor har gjennomgått en rekke revisjoner. *Code of Ethics* presiserer videre at folk har rett til å få sann informasjon, at journalisten skal opptre korrekt både i innsamlingen og utgivelsen av informasjon, at personer er uskyldige inntil annet er bevist og at rykter eller uklare informasjon ikke skal rapporteres. I tillegg skal den indonesiske journalisten avstå fra bestikkelser, beskytte sine kilder og rette opp feilaktig informasjon der dette har forekommet (*Code of Ethics* 1999).

De to landenes etiske normer og regler er altså tilnærmet like, noe som vitner om en grunnleggende lik journalistisk kultur på dette området. Det er tydelig at man har en ganske sammenfallende oppfattelse av hvordan en journalist skal oppføre seg, til tross for den kulturelle og geografiske avstanden landene imellom. I hvert fall på papiret. Men det er likevel visse forskjeller det er verdt å peke på. For det første er det et religiøst innslag i *Code*

of *Ethics* som man ikke finner i *Vær varsom*-plakaten: "The God-fearing Indonesian journalist reports and publishes information factually and based on clear sources (...)" (Code of Ethics 1999). For det andre har man i Indonesia valgt å nevne voldtekt og seksuelle overgrep som et eget punkt: "In cases of rape/sexual harassment, the journalist shall not mention the identity of the victim, so as to respect the victim's honour" (Code of Ethics 1999).

Videre står det i *Vær Varsom*-plakaten under paragraf 2.1 at "den ansvarlige redaktør har det personlige og fulle ansvar for mediets innhold" (*Vær Varsom*-plakaten 2006). I Indonesia har man derimot ikke et eget punkt som presiserer hvor hovedansvaret ligger. Heller ikke har de noen uttalte etiske regler når det gjelder omtale av selvmord. I Norge kommer det klart frem i paragraf 4.9 (også etter oppmykningen av denne paragrafen i 2005) at dette temaet skal omtales med stor varsomhet.

Vær varsom med omtale av selvmord og selvmordsforsøk. Unngå omtale som ikke er nødvendig for å oppfylle allmenne informasjonsbehov. Unngå beskrivelse av metode eller andre forhold som kan bidra til å utløse flere selvmordshandlinger (*Vær Varsom*-plakaten 2006).

Før den siste revisjonen var *Vær Varsom*-plakaten klar på at selvmord var noe som i all hovedsak ikke skulle omtales: "Selvmord eller selvmordsforsøk skal som hovedregel ikke omtales" (*Vær Varsom*-plakaten 2001). I Norge har man nå altså funnet det hensiktsmessig å gå bort fra en slik streng formulering, og man overlater det nå til journalistene å utvise skjønn i større grad enn tidligere.

2.4.1 Når pressen går over streken

Det finnes flere eksempler på journalistiske overtramp begått i forbindelse med kriminalsaker i Norge. Journalistene skylder kanskje på dårlig tid, eller at det var en engangsforeteelse, men så skjer ofte det samme igjen ved en senere anledning. Problemet med kriminalnyheter er ofte at grensen mellom nyheter og underholdning kan viskes ut, og at journalistene glemmer å ta seg tid til kritisk refleksjon.

Dekningen av drapet på den 12 år gamle Kristin Juel-Johannesen, som fant sted i Hedrum i august 1999, er et eksempel på et tilfelle hvor det ble begått flere journalistiske overtramp. To medieforskere, Svein Brurås og Lars Arve Røssland, fikk i oppdrag av Norsk Journalistlag å undersøke pressens arbeidsmetoder under dekingen av drapssaken. Rapporten fikk navnet *Prosjekt Hedrum: Full skjæring. Drapssaken, nyhetsjakten og menneskene bak nyhetene*

(Brurås & Røssland 2000). I sammendraget av denne rapporten kommer det for det første frem at pressehelikoptre, både på åstedet og over familiens bolig, var meget nærgående, noe som ble opplevd som svært plagsomt av pårørende og slektninger. For øvrig var det *Aftenpostens* helikopter som var lavest over åstedet (Brurås & Røssland 2000: 3). Videre opplevde den dreptes familie at journalister kom nær opptil deres bolig - så nærgående opplevde familien journalistene at om lag femti bygdefolk stilte opp for å beskytte familien mot pressen. Også når det gjaldt publisering av bilde og navn ble det begått overtramp. Hele pressen ble gjort kjent med at Kristin Juel-Johannesens foreldre ikke ønsket at jentas navn og bilde skulle publiseres det første døgnet. Dagbladet gikk mot dette ønsket og trykket et klassebilde av Kristin den første dagen; riktignok med galt navn (Brurås & Røssland 2000: 4). Generelt sett konkluderer rapporten med at journalistisk yrkesetikk i praksis synes å ha lite rom for empati, at praksisen med å trykke private uttrykk, som lesbare hilsener til Kristin fra åstedet, bør gjennomtenkes og at pårørende og ofre trenger en talsmann i den første tiden etter hendelsen. Totalt sett, oppsummerer rapporten, er det en fare for at Hedrum-saken styrket den generelle frykten og mistilliten til pressens kriminaljournalistikk (Brurås & Røssland 2000: 5). Rapporten sier også følgende: ”*Aftenposten* blir sjelden nevnt av kritikerne i Hedrum-saken, men det viser seg at avisen i høy grad var involvert i flere av hendelsene som forårsaket den sterke pressekritikken” (Brurås & Røssland 2000: 4).

3

Analysens metode

Min analyse av de to avisene er gjort med både kvantitative og kvalitativ metoder. En kombinasjon av disse kan bidra til å gi både bredde og dybde fordi ”kvantitative metoder gir muligheter til generalisering, mens kvalitative metoder gir større muligheter til å gå detaljert inn i enkeltsituasjoner” (Østbye m.fler 2002:275).

3.1 Kvantitativ metode

I dette avsnittet vil jeg ta for meg den kvantitative delen: ”Fordelen ved en kvantitativ tilnærming, det vil si måling av egenskaper som kan telles, er at det gir oversikt over et stort materiale” (Allern 2002:76). Målet med den komparative innholdsanalysen i denne oppgaven var å sammenfatte typiske trekk ved hver avis gjennom å få en oversikt over avisens prioriteringer av kriminalstoff.

3.1.1 Utvalget av aviseksemplarer

Mitt utvalg av aviser strekker seg over 30 sammenhengende dager, fra fredag 1. oktober til og med lørdag 30. oktober 2004. Dette utgjør et datamateriale på totalt 60 aviser hvor alle ukedagene er inkludert. Måneden jeg tar for meg er en periode uten ferie eller andre opphold. Fordi jeg har konsentrert meg om et spesielt stoffområde har jeg valgt å se på 30 dager, og ikke kun to eller tre uker. Grunnen til at jeg har valgt oktober skyldes at det da var mulig for meg å få hjelp av en bekjent som oppholdt seg i Indonesia til å samle inn *The Jakarta Post* for meg. Fordi denne personen ikke fikk tak i *The Jakarta Post* fra 31. oktober, er denne dagen utelatt fra analysen. At innsamlingen av *The Jakarta Post* var forholdsvis vanskelig førte også til at jeg har valgt å se på en sammenhengende periode i stedet for å lage ”konstruerte uker” (Østbye m.fler 2002). Dette vil derfor gi oppgaven et øyeblikksbilde, eller et statisk perspektiv, snarere enn et bilde av utvikling over tid. En analyse av et annet utvalg kunne derfor gi andre resultater enn de jeg legger frem i denne oppgaven. I tillegg har jeg bare benyttet *Aftenpostens* morgenummer i analysen fordi *The Jakarta Post* ikke utkommer med en aftenutgave. Når det gjelder avisenes størrelse varierer *Aftenpostens* sidetall fra dag til dag, mens *The Jakarta Post* alltid består av 20 sider. Kun to dager i løpet av perioden kom *The Jakarta Post* ut med et bilag som økte samlet sidetall til over 20. Dette bilaget heter ”Bali

Rebound” og handler om gjenoppbyggingen av, og livet på, Bali etter terroraksjonen i 2002 der rundt 200 mennesker døde.

Jeg har i denne oppgaven tatt for meg samtlige artikler som omhandler kriminalitet i de to avisene. Kriminalstoff defineres her som alle artikler som omhandler nyheter om sivilsaker, anmeldelser og forbrytelser, politiets etterforskning og de ulike stadiene i rettsprosessen frem til en eventuell dom. Videre er stoff om fanger, fengsler og domstoler også tatt med. Inn under definisjonen faller også alle saker som skrives med bakgrunn i en kriminalsak, for eksempel et leserinnlegg med kriminalitet som tema. Internasjonalt stoff som går på voldshandlinger med et uttalt politisk motiv regnes ikke som kriminalstoff i denne oppgaven - unntaket er i de artiklene hvor nordmenn og/eller indonesiere er involvert (for eksempel terrorhandlinger begått i Norge eller Indonesia). Ulykker regnes kun som kriminalstoff dersom politiet uttaler seg i artikkelen, og lovendringer er kun tatt med dersom lovendringen har bakgrunn i en bestemt kriminalsak. Totalt sett utgjør kriminalstoffet 995 artikler; 511 fra *Aftenposten* og 484 fra *The Jakarta Post*.

I en oppgave på denne størrelsen, der datamaterialet kun strekker seg over 30 dager, vil det ikke la seg gjøre å trekke noen sikre konklusjoner om dekkningen av kriminalnyheter i de to avisene. Likevel kan et datamateriale på 995 artikler gi et godt innblikk i forskjeller og likheter mellom de to avisene. Intervjuer med informanter fra de to avisene vil også hjelpe til med å støtte opp rundt de kvantitative funnene. Dette vil jeg komme tilbake til senere i dette kapitlet. Det er viktig å presisere at siden dette er en utvalgsundersøkelse vil noen av forskjellene være knyttet til tilfeldighetene ved utvalget; en annen måned ville kunnet gi andre funn. Av den grunn velger jeg i oppgaven å legge liten eller ingen vekt på små prosentforskjeller.

3.1.2 Enheter, variabler og variabelverdier

Kodingsenheten i undersøkelsen er *artikkel*, uavhengig av størrelse. Dersom flere artikler står samlet på én side og tar opp det samme temaet, er hver artikkel likevel kodet for seg så lenge den har en egen overskrift. Hver artikkel er målt i høyde og bredde, noe som gir grunnlaget for variabelen *artikkelens areal*. Denne målingen inkluderer bilde og overskrift. Samlet sett hadde *Aftenpostens* kriminalartikler et areal på 89 036 cm². Angitt i prosent vil dette si at kriminalstoffet utgjorde 5 prosent av *Aftenpostens* totalt redaksjonelle innhold i perioden. I *The Jakarta Post* hadde kriminalstoffet totalt et areal på 84 270 cm², et tall som utgjør 8

prosent av avisens totale redaksjonelle innhold. Det redaksjonelle innholdet er i denne oppgaven alt nyhets-, feature-, kommentar – og debattstoff, Tv- og radioprogram, sportstabeller, børsmeldinger og finanstabeller, personalia/meldinger/kuriosa (underholdningsstoff, opplysningsstoff, personalia og innringerspalter) og egen reklame. Annonser, kino og teaterprogram samt all reklame som ikke er egenreklame regnes derimot ikke som redaksjonelt stoff.

Artiklene vurderes videre i forhold til 13 ulike variabler. Disse variablene er valgt med den hensikt at de best mulig skal gi svar på de ulike forskningsspørsmålene denne oppgaven tar for seg. Jeg vil nedenfor definere, og systematisk gjennomgå, de ulike variablene og kategoriene. Vanskeligheter jeg støtte på i forbindelse med variablenes validitet og reliabilitet kommer jeg tilbake til under avsnitt 3.4.

Sjanger: Dersom det står kriminalartikler på avisens forside, kodes de enten som *hovedoppslag, forside* (artikkelen har størst areal av samtlige artikler på forsiden) eller som *annen forsidesak*. Videre kodes artiklene som *nyhetsartikkel* der det blir foretatt en enkel, rutinemessig nyhetsårvåkning uten at det kommer klart frem at journalisten har vært ute av redaksjonen. Kommer det derimot frem at journalisten har vært på stedet, og bruker sine observasjoner og inntrykk aktivt som del av artikkelen, kodes den som en *nyhetsreportasje*. Videre definerer jeg i denne oppgaven *bakgrunnsartikkel* som de artiklene der leseren tas med bak det umiddelbare nyhetsbildet og gis en dypere innsikt i saken. I stedet for kun å skildre en kriminell handling rettes søkelyset for eksempel mot hvilke bakenforliggende årsaker som kan ligge til grunn for at en person begår kriminelle handlinger. Kategorien *kronikker/debattinnlegg* defineres som de tilfellene der folk som ikke jobber i avisen deltar i debatter eller skriver kronikker. I disse tilfellene står artikkelforfatteren oppført med fullt navn, og uttaler seg ofte som en ekspert på feltet. Når det gjelder kategorien *notis* definerer jeg denne som korte artikler som kun går over en spalte, og som verken har ingress eller byline.

I analysen inkluderte jeg, i tillegg til de jeg har beskrevet over, flere kategorier som alene viste seg å gi liten eller ingen informasjon. Blant annet ble prosentandelen til disse sjangrene for små til at de, etter min mening, kunne tilføye oppgaven noe av interesse. Disse sjangrene var: *sammendrag, nyheter* (en egen sjanger for *Aftenpostens* bilag "I Dag" hvor man gir leseren et kort sammendrag av de viktigste nyhetene fra hoveddelen), *leder/redaksjonell*

kommentar, leserbrev og rettsreferat. Jeg har derfor valgt å samle disse i en felles kategori som jeg har kalt for *øvrig*.

Tema: Artikkelen kodes etter det temaet de skrives med utgangspunkt i. Det betyr for eksempel at alle artikler som skrives med utgangspunkt i terroraksjonen på Bali i oktober 2002 vil kodes som *terrorhandlinger*, uavhengig av hvilket fokus den enkelte artikkelen har. Jeg benyttet meg i utgangspunktet av 21 kategorier, men for å få en bedre oversikt slo jeg senere disse sammen til 17 kategorier. Jeg beholdt likevel de opprinnelige NSD Stat-matrisene (én for *Aftenposten* og én for *The Jakarta Post*) slik at jeg har kunnet gå tilbake og se nærmere på detaljer i de opprinnelige 21 kategoriene. Av de 17 kategoriene har jeg valgt å presentere følgende syv i oppgaven: Under kategorien *drap* inngår, i tillegg til alle artikler som omhandler mord og drap, også artikler om etterforskning av mulige drapsforsøk. Videre er alle artikler som omhandler vold, men som ikke passer inn under noen av de andre kategoriene, kodet som *andre voldshandlinger*. Alle artikler om korrupsjon, bestikkelser, svindel og bedrageri er kodet som *svindel/bedrageri*. Artikler om sedelighetsforbrytelse, alle artikler som omhandler beslag av barneporno og artikler om barnemishandling kodes som *sedelighetsforbrytelser*. Når det gjelder kategorien *ulykker* har jeg kun inkludert de artiklene der politiet uttaler seg om saken, eller er i gang med en etterforskning, som kriminalsaker. Disse er da kodet som *ulykker*, og det samme gjelder alle artikler om trafikkforseelser. Videre er alle terrorhandlinger kodet som *terrorhandlinger*.

De ti resterende temaene kunne, etter min mening, ikke tilføre oppgaven noe av interesse da prosentandelen ble såpass lav. Disse temaene er i oppgaven samlet under kategorien *øvrig* og er som følger: *Narkotikakriminalitet, innbrud/butikktyveri/tyveri av private personer, post-, bank- og butikkran, kidnapping, smugling, miljøkriminalitet, ulovlig arbeidsinnvandring, saker med media, om fanger og annet.*

Geografi: Under denne variabelen ser jeg på hvor den kriminalsaken som omtales har funnet sted. Artikkelen kodes som enten *Indonesia* eller *Norge* når den kriminelle handlingen har funnet sted i ett av disse to landene og som *annet land* dersom den kriminelle handlingen har funnet sted i et annet land. Her er det viktig å poengtere at dersom *Aftenposten* skriver om en hendelse i Indonesia, eller *The Jakarta Post* om en hendelse i Norge, kodes artikkelen som *annet land*. Artikkelen kodes som *flere land* i de tilfellene der artikkelen omhandler en kriminell handling som har funnet sted i flere land.

Typen bilde: Under denne variabelen ser jeg på hva slags bildemotiver avisene oftest benytter seg av. Dersom det er mer enn ett bilde til én artikkel, registreres kun det største bildet. Totalt sett kodes artiklene her etter seks ulike kategorier. Alle bilder av tiltalt eller offer kodes som *portrett*. Dersom bildet viser hvor den kriminelle handlingen fant sted, kodes det som *åsted*. Et eksempel på dette kan være de bildene som viser åstedet for terrorhandlingen på Bali ett år etter at handlingen fant sted. Hvis bildet derimot er tatt mens forbrytelsen pågår, kodes det som *action*. Eksepler på dette kan være en biljakt eller bilder tatt av bankens kameraer under et bankran. Videre kodes bilder som avbilder tyvegods som *tyvegods*, artikler uten bilde som *ikke bilde* og de bildene som ikke passer inn under noen av kategoriene over som *øvrig*.

Størrelse på bilde: Jeg har valgt å dele bildene inn etter følgende mål: *0-50 cm²*, *51-300 cm²* og *301 cm² og større*. Dersom artikkelen ikke har bilde kodes den som *ikke bilde*. Dersom mer enn ett bilde hører til artikkelen, legges disse sammen og regnes som ett.

Produsent: For å se hvor stor del av kriminalartiklene avisene produserer selv, har jeg inkludert variabelen *produsent*. Artiklene kodes her etter fire ulike kategorier. Når avisen selv har produsert artikkelen kodes den som *egen produksjon*. Dersom et nyhetsbyrå eller en annen avis har stått for produksjonen, kodes den som *nyhetsbyrå/andre aviser*. Videre kodes artikkelen som *ukjent* der ingen produsent er oppgitt og som *leserbrev/debatt* dersom artikkelen tilhører denne sjangeren.

Journalistens kjønn: Denne variabelen viser hvor stor del av kriminaljournalistikken som produseres av mannlige og kvinnelige journalister i de to avisene. Artikkelen kodes derfor enten som *mann* eller *kvinne*. Dersom artikkelen derimot ikke har oppgitt noen navn på produsenten, går artikkelen inn under *ukjent*.

Antall kilder: Dersom artikkelen kun har én kilde, eller flere kilder med samme interesser i saken, er den registrert under kategorien *1*. Hvis det derimot er to eller flere kilder kodes artikkelen som *2 eller flere*. Videre kodes artikkelen som *ingen* i de tilfellene der ingen kilder er benyttet. Dersom artikkelen er av sjangeren *leserbrev* eller *debatt*, er ikke antall kilder av interesse for denne oppgaven. Jeg er opptatt av *avisens* kildebruk, og ikke kildebruken til utenforstående som sender inn et innlegg. Disse artiklene kodes derfor ikke.

Hovedkilde: Denne variabelen viser hvilke typer kilder avisen benytter seg av som hovedkilde. Denne kilden er som oftest den som uttaler seg først i artikkelen. Unntaket er i de tilfellene der en annen kilde helt klart dominerer som kilde. Da vil denne personen regnes som hovedkilde, til tross for at personen ikke nevnes først, og det er derfor et kvalitativt innslag i definisjonen av denne variabelen. Jeg har valgt å presentere følgende kilder i oppgaven:

Politiet: Alle uttalelser fra politiet.

Styresmakter: Alle uttalelser fra statsadministrasjonen, landsbyleder, ordfører og bystyre.

Ledere og eksperter: Inkluderer ledere av bedrifter, organisasjoner og lignende, samt eksperter som uttaler seg om noe innen sitt felt.

Advokater og dommere: Alle uttalelser fra forsvarsadvokater, påtalemyndigheter og dommere

Offer: Alle uttalelser som kommer fra ofre i saken.

Mistenkt: Alle uttalelser som kommer fra den mistenkte eller skyldige i saken.

Andre medier: Alle kilder hentet fra andre medier eller nyhetsbyråer, samt pressemeldinger.

Anonym: Alle uttalelser der kilden er anonymisert.

På samme grunnlag som under sjanger og temavalg har jeg også her en samlekategori jeg har kalt *øvrig*. Her inngår kilder som *vitner og pårørende, dokumenter, militæret* samt de tilfellene hvor det ikke ble benyttet kilder. Kun artikler som er produsert av avisenes egne medarbeidere er her regnet med. Hvilke hovedkilder folk utenfor avisen måtte benytte seg av i sine innlegg er ikke av interesse her.

Navngitt gjerningsmann: Denne variabelen har jeg inkludert for å se nærmere på om avisene navngir gjerningsmenn. Artikkelen kodes her som enten *ja* eller *nei*.

Gjerningsmannens nasjonalitet eksplisitt oppgitt: Denne variabelen (senere oppgitt i tabeller som *gj.mn.nasj*) viser om avisene legger vekt på å informere leseren om hvilket land gjerningsmannen kommer fra. For å kodes som *norsk* eller *indonesisk* må det stå eksplisitt i artikkelen at gjerningsmannen kommer fra ett av disse to landene. Det holder altså ikke at det står et norsk navn eller "en mann fra Oslo". Videre kodes artikkelen som *annet land* dersom det eksplisitt oppgis personen kommer fra et annet land enn de to. Det samme gjelder dersom det står eksplisitt i artikkelen at personen er asylsøker eller flyktning. Dersom *Aftenposten* skulle skrive om en indonesisk gjerningsmann, eller *The Jakarta Post* skulle skrive om en norsk gjerningsmann, kodes dette som *annet land*. Hvis artikkelen omtaler flere gjerningsmenn fra ulike nasjonaliteter, kodes denne som *flere nasjonaliteter*. Står det

ingenting i artikkelen om hvilken nasjonalitet personen har, eller det ikke finnes en bestemt gjerningsmann (for eksempel en artikkel som tar opp generelle problemer rundt korrupsjon i Indonesia), kodes artikkelen som *nei*.

Navngitt offer: På samme måte som under variabelen *navngitt gjerningsmann* ser jeg her på om avisene navngir offeret. Artiklene kodes også her som *ja* eller *nei*.

Offerets nasjonalitet eksplisitt oppgitt: På samme måte som variabelen *gjerningsmannens nasjonalitet eksplisitt oppgitt* ser denne kategorien (senere navngitt i tabellene som *offerets nasj.*) på om avisene avslører offerets nasjonalitet. Her må det stå klart i teksten hvilket land personen kommer fra. Dersom det står eksplisitt i teksten at personen er fra Indonesia eller Norge kodes artikkelen henholdsvis som *indonesisk* eller *norsk*. Dersom offeret er fra et annet land, eller står omtalt som flyktning eller asylsøker, kodes artikkelen som *annet land*. Det samme gjelder dersom *Aftenposten* skulle skrive om et indonesisk offer, eller *The Jakarta Post* skulle skrive om et norsk offer, kodes dette som *annet land*. Er ofrene av ulike nasjonaliteter kodes artikkelen som *flere nasjonaliteter*, og dersom offerets nasjonalitet ikke oppgis eksplisitt, kodes artikkelen som *nei*.

Til sist er det viktig å nevne at jeg har vektet en del av tallene i analysen mot vektvariabelen *areal*. I de tilfellene kommer dette klart frem over de aktuelle tabellene.

3.2 Kvalitativ metode

Jeg vil i avsnittet nedenfor gjøre rede for oppgavens kvalitative metodedel. Den består av totalt åtte intervjuer med informanter fra de to avisene.

3.2.1 Dybdeintervjuer med informanter fra de to avisene

De åtte oppsøkende intervjuene oppgaven er basert på, fant sted i de to avisenes lokaler; fire hos *The Jakarta Post* og fire hos *Aftenposten*. I *The Jakarta Post* intervjuet jeg følgende informanter: Evi Mariani (tidligere kriminaljournalist), Abdul Khalik (kriminaljournalist), Harry Bahaskara (Managing Editor) og Kanisius Dursin (City Editor). Avisens redaktør, Endy Bayuni, plukket ut disse informantene til intervju etter at jeg kontaktet han på mail. Alle de fire kildene ble intervjuet hver for seg i lukkede rom. I *The Jakarta Post* har de ikke en egen kriminalredaksjon, men Abdul Khalik var avisens hovedreporter på feltet da intervjuene ble gjennomført, og Evi Mariani var avisens hovedkriminalreporter i den perioden oppgaven

omhandler (oktober 2004). *The Jakarta Post* ruller på de ulike jobbene i redaksjonen hvert år, og det er derfor ikke vanlig å jobbe med kriminalnyheter i mer enn et par år av gangen. Abdul Khalik var i sitt første år som kriminaljournalist da jeg intervjuet han, og Evi Mariani hadde hatt stillingen i ett år totalt.

I *Aftenposten* intervjuet jeg tre kriminaljournalister: Kari Bøhm-Pedersen, Hans O. Torgersen og Inge D. Hanssen. I tillegg intervjuet jeg Kari Storsletten som er avdelingsleder for innenriksredaksjonen. Inge D. Hanssen og Kari Storsletten ble intervjuet sammen, mens de øvrige to ble intervjuet separat. Jeg kom frem til disse informantene etter at nyhetsredaktøren i avisen, Ola Bernhus, satte meg i kontakt med innenrikssjef Kari Storsletten. Hun valgte så ut de kildene som uttaler seg i oppgaven. Intervjuene fant også her sted i lukkede rom. I *Aftenposten* har de en egen redaksjon for kriminalnyheter, og de tre kriminaljournalistene jeg snakket med har lang erfaring på feltet. Kari Bøhm-Pedersen har jobbet som journalist siden 1976, og de siste seks årene har hun jobbet som kriminaljournalist. Hans O. Torgersen har jobbet som journalist i rundt 25 år, og i 10 av disse har han jobbet som kriminaljournalist. Inge D. Hanssen begynte i *Aftenposten* i 1974, og i løpet av disse årene har han jobbet periodevis som kriminaljournalist.

Alle intervjuene ble tatt opp på bånd etter godkjenning fra informantene. De hadde en varighet på mellom 30 minutter og 1, 5 time, og ble senere skrevet ut i sin helhet fra opptak. Dette gjorde jeg for å oppnå en bedre oversikt og for å sikre etterprøvbarheten (Østbye m.fler 2002: 105). I tillegg redigerte jeg intervjuene slik at svarene til de ulike informantene (i ulike tekstfarger) ble samlet under de ulike spørsmålene. Dette gjorde det lett å sammenligne svarene i etterkant, samt krysse ut tekst etter hvert som jeg benyttet den i oppgaven. Jeg så meg nødt til å justere og forbedre noen engelske ord og setninger fra informantene i *The Jakarta Post*. Dette betyr ikke at jeg har forandret på svarene, men at jeg har rettet opp noen grammatiske feil der det var nødvendig for å få frem innholdet. Videre skyldes intervjuenes ulike varighet at ikke alle intervjuobjektene hadde satt av like lang tid til å prate med meg. Intervjuene ble utført i lukkede rom for at informantene skulle kunne gi oppriktige svar på kontroversielle spørsmål uten å bekymre seg for at andre kolleger kunne overheøre samtalen. Ingen av informantene hadde ønske om anonymitet i oppgaven, og jeg kommer derfor til å benytte navn når jeg senere i oppgaven gjør bruk av deler av intervjuene i form av sitater.

Intervjuene var semistrukturerte i den forstand at jeg på forhånd hadde utarbeidet en intervjuguide der svaralternativene var åpne. På den måten kunne jeg også fylle på med nye oppfølgingsspørsmål der det var naturlig. Jeg utførte intervjuene i Indonesia (april 2005) før intervjuene i Norge (juni 2005). Etter intervjuene med de indonesiske informantene gjorde jeg noen forandringer i spørreskjemaene fordi jeg så at noen av spørsmålene ikke belyste oppgavens forskningsspørsmål tilstrekkelig. Intervjuene ville likevel aldri kunnet bli identiske, siden jeg gjennomgående gjorde bruk av oppfølgingsspørsmål. I tillegg varierte intervjuguidene til kriminaljournalistene noe fra intervjuguidene til de øvrige informantene. Spørsmålene til kriminaljournalistene gikk hovedsakelig på deres daglige arbeid med kriminalsaker, mens avisenes nyhetsverdier hovedsakelig stod i sentrum hos de tre lederne. I tillegg inneholdt spørreskjemaene en rekke like spørsmål.

3.3 Validitet og reliabilitet

I gjennomføringen av en analyse må man stille seg flere viktige spørsmål: Er dataene relevante i forhold til de forskningsspørsmålene man vil finne svar på? Er behandlingen av dem nøyaktig og pålitelig? Med andre ord; har analysen en høy grad av validitet og reliabilitet? Østbye definerer i "*Metodebok for mediefag*" validitet på følgende måte (Østbye m.fler 2002): "Validitet vil si gyldighet (eller troverdighet eller bekreftbarhet), og det går først og fremst på relevansen av data og analyse i forhold til problemstilling (...) grovt sagt betyr validitet å måle det en sikter mot å måle" (Østbye m.fler 2002:39). Videre definerer Østbye reliabilitet på følgende måte: "Reliabilitet betyr pålitelighet og gjelder kvaliteten i innsamlingen, bearbeidningen og analysen av data" (Østbye m.fler 2002:40). Analysens styrke som helhet avgjøres av hvor sterke disse to leddene er.

Jeg har benyttet statistikkprogrammet NSD Stat for å utføre analysen, og jeg har kontrollert at det ikke er brukt "ulovlige" verdier på noen av variablene. Kodingen i oppgaven er kun gjennomført av meg; jeg har ikke hatt anledning til å benytte meg av en reliabilitetstest. En slik test går ut på "å la to uavhengige kodere kode samme materiale, og vurdere samsvaret" (Allern 2002: 84). Dette kunne gitt oppgaven høyere reliabilitet. På en annen side kan man hevde at høy reliabilitet i en slik test kunne skyldes lik erfaringsbakgrunn eller kulturelle likheter, og ikke nødvendigvis at kodingen hadde høy reliabilitet (Allern 2002: 84). For best mulig å forsikre meg om at kodingen ble så reliabel som mulig, brukte jeg mye tid på å definere de ulike variablene og kategoriene.

I denne oppgaven varierer reliabilitetsproblemet, etter min mening, fra variabel til variabel. De fleste av variablene har vært lette å kode, og det er derfor stor sannsynlighet for at andre ville kommet frem til det samme resultatet. Dette kan illustreres ved å se nærmere på tre av de variabler jeg har benyttet meg av i analysen, nemlig *areal*, *geografi* og *antall kilder*. Når det gjelder *areal* ble artiklene målt i høyde og bredde. Det er rimelig å tro at en annen ville kommet frem til de samme resultatene, fordi det her er lite rom for feiltolking. Det samme gjelder variabelen *geografi*. Det kommer alltid klart frem av en artikkel hvor i verden en kriminell handling har funnet sted, og det er derfor rimelig å anta at andre hadde fått tilsvarende resultater. Det siste av de tre eksemplene, *antall kilder*, skulle også være vanskelig å feiltolke. Her telles alle kildene i artikkelen, og det er liten grunn til å tro at en annen person ville fått avvikende resultater. Dette måtte i så fall skyldes slurvfeil. Når det derimot gjelder variabler som for eksempel *sjanger* og *tema* står etterprøvbareheten noe mer i fare. Det var til tider vanskelig å skille mellom de ulike sjangrene en avis benytter seg av og det kunne være vanskelig å bestemme hvilket tema artikkelen skulle kodes som i de tilfellene der den tok opp mer enn ett tema. Disse to variablene er derfor eksempler på at ikke alle variablene nødvendigvis ville bestått en reliabilitetstest.

La oss så se nærmere på variablenes validitet. Generelt sett er alle analysens variabler valgt med den hensikt å best mulig belyse oppgavens problemstillinger. Jeg mener de er med på å danne et bilde av relevante ulikheter mellom norsk og indonesisk presse ved at de får frem flere ulike aspekter ved avisenes behandling av kriminalnyheter. Likevel har nok noen av variablene større relevans for oppgaven enn andre. *Artikkelens areal* er en variabel som sier noe konkret om hvor stor del av avisens redaksjonelle innhold som vies kriminaljournalistikken. I en oppgave som tar for seg forskjeller og likheter i to avisers kriminaljournalistikk er dette helt klart vesentlig. Videre gir variabelen *tema* et bilde av hvilke typer kriminalsaker avisen fokuserer på og forteller dermed mye om de to avisenes nyhetsverdier. Siden dette er et sentralt spørsmål i denne oppgaven er det opplagt at denne variabelen er valid. Til sist vil jeg nevne *produsent* som nok et eksempel på en viktig variabel i denne oppgaven. Jeg mener at man kan si mye om avisenes prioriteringer på feltet ved å se på produsenten. Dersom avisen anser kriminalstoff som viktig for avisen, er det sannsynlig at den velger å produsere hovedandelen av sakene i egen redaksjon. Variabelen belyser oppgavens forskningsspørsmål, og kan derfor anses som relevant.

Selv om jeg mener at alle variablene i denne oppgaven er valide, kan det likevel diskuteres om for eksempel variabelen *antall kilder* er en aktuell variabel når nivået på kriminaljournalistikken de to avisene skal studeres. ”Artikler hvor det overhodet ikke henvises til kilder bryter med et elementært krav til seriøs journalistikk, nemlig at kildene skal identifiseres. Antall kilder fungerer som en indikasjon på det journalistiske ambisjonsnivået” (Allern 2002: 83). Dette taler til fordel for denne variabelen. Likevel er det verdt å legge til at et stort antall intervjuobjekter ikke nødvendigvis sier noe om det journalistiske innholdet er høyt eller lavt. En *enquête* har, som kjent, flere kilder, men kan neppe sies å ha høy journalistisk verdi av den grunn.

I den kvantitative analysen har det altså variert noe mellom de ulike variablene når det gjelder graden av reliabilitet og validitet. Hvilke styrker og svakheter kan så de kvalitative intervjuene sies å ha i forhold til validitet og reliabilitet? Under dybdeintervjuene kunne jeg få et nyansert bilde av hva informanten mente fordi jeg kunne stille oppfølgings spørsmål dersom jeg synes noe var uklart eller ønsket mer informasjon på et område. På den måten kunne jeg bedre forsikre meg om at jeg ikke misforstod det informanten fortalte meg. I tillegg gjorde utskrivningen av intervjuet at jeg har sikret etterprøvhets (Østbye 2002: 105) og lettere har kunnet lete etter sammenhenger. Men kvalitative intervjuer har også sine svakheter. For det første kan informanten ha følt seg presset til å gi de svarene hun/han tror jeg vil høre, og for det andre kan det å snakke nedsettende om egen arbeidsplass være vanskelig. Journalisten har en egeninteresse av å presentere seg selv og sin avis på en best mulig måte. Dette kan føre til at intervjuobjektet blir mer opptatt av at avisen skal fremstå i et godt lys enn å svare ærlig på spørsmålene. Under intervjuene merke jeg at spesielt at de to redaktørene i *The Jakarta Post*, Harry Bahaskara og Kanisius Dursin, svarte mer tilbakeholdent enn det de to kriminaljournalistene i den samme avisen gjorde. Dette resulterte i at jeg i oppgaven har benyttet meg mindre av de to redaktørenes svar. Videre er det også lett å tenke seg at noen informanter kan ha vært bekymret for å snakke negativt om avisen eller om sine kolleger. Hvis det er tilfelle har det kanskje vært lettere for de indonesiske informantene å åpne seg, siden oppgaven skrives på norsk. Det er også viktig å nevne at opptaksutstyret som ble benyttet under intervjuet *kan* ha gjort informanten ubekvem og dermed ført til at personen ikke åpnet seg så mye som ønskelig (Østbye 2002: 120). Jeg fikk imidlertid ingen følelse av at dette var tilfelle under intervjuene.

Generelt sett følte jeg at jeg ble tatt godt imot i begge de to redaksjonene. Hvis jeg skal peke på en mulig forskjell, må det være at jeg ble tatt imot som en ”forsker fra Europa” i *The Jakarta Post*, og som en ”student fra Blindern” i *Aftenposten*. Om dette ga seg noen utslag i hvor alvorlig de tok intervjuene vet jeg ikke, men jeg følte i hvert fall at informantene i begge avisene tok både oppgaven og meg alvorlig. Dette ga flere av informantene meg også tilbakemelding på ved å la meg få vite at de synes oppgaven virket interessant og at de var glade for å kunne hjelpe.

Kvantitative og kvalitative metoder har altså både svakheter og styrker hva angår validitet og reliabilitet: ”Generelt sett kan vi si at kvantitativ analyse har sin styrke når det gjelder å holde høy reliabilitet, mens kvalitativ analyse kanskje kan bringe forskeren tettere inn mot kjernen av de teoretiske begrepene, og altså skåre høyt på definisjonsmessig validitet ” (Østbye m.fler 2002: 40). Ved å kombinere forskjellige analytiske tilnæringsmåter er det mulig å kompensere noe for svakhetene, og sikre en dypere og bredere innsikt enn det én av metodene alene kunne gitt. Dette kalles ”teoretisk triangulering” og innebærer at man bruker både kvantitative og kvalitative metoder (eller flere ulike kvantitative *eller* kvalitative) metoder i analysen av en problemstilling (Østbye m.fler 2002: 121). Ved å benytte meg av både kvantitativ innholdsanalyse og kvalitative intervjuer, har jeg dermed forsøkt å styrke analysen.

Kriminaljournalistenes syn på sitt yrke og journalistisk kultur

I dette kapittelet skal jeg se nærmere på kriminaljournalistenes yrkesoppfattelse, på hvilke problemer de møter i hverdagen og på hvor lik den journalistiske kulturen kan sies å være i de to avisene. Svarene informantene ga meg under dybdeintervjuene avdekket likheter på noen områder, og store variasjoner på andre.

4.1 Yrkesstolthet og erfaring

Generelt satt jeg igjen med en følelse av at journalistene i *Aftenposten* har en høyere grad av yrkesstolthet enn det kriminaljournalistene i *The Jakarta Post* har. Dette kan kanskje ha sammenheng med at den typiske kriminalreporteren i *Aftenposten* som regel er en journalist med lang erfaring, og at dette gir ham eller hun en høy status både i avisen og ute blant folk:

Når du jobber i *Aftenposten* så har du den fordel at du kommer fra en avis som folk opplever som seriøs. Folk sier i hvert fall til oss at: "Godt du kommer fra *Aftenposten* - deg kan jeg snakke med for *Aftenposten* er jo en seriøs avis (Hans O. Torgersen: 2005).

I *Aftenposten* kvier de seg for å sette en ung og uerfaren journalist på feltet og det er ingen tvil om at avisens kriminaljournalister har solid journalistisk erfaring å vise til:

Jeg har 35 års erfaring som journalist, Jonas har vel drøyt 30, Karin har vel 25, kanskje mot 30 hun også, Torgers 22 år og Kjetil, han er yngst, kanskje 8-10 år. (...) Det er et farlig felt. Det kan koste avisen dyrt om du trækker feil. Så man bør ikke sette den yngste lærlingen på (Inge D. Hanssen: 2005).

Dette stemmer godt overens med rapporten *Kulturforskjell og tilpasning. Journalisters forhold til politi, påtalemyndighet og domstoler* som Sigurd Høst og Gunnar Bodahl-Johansen skrev i 2001. Den ble basert på en spørreskjemaundersøkelse med en målgruppe på rundt 218 norske kriminaljournalister. Her kom det blant annet frem at "den gjennomsnittlige kriminaljournalist hadde 14 års journalistisk erfaring, og hadde arbeidet med kriminalstoff som spesialområde i syv år" (Høst og Bodahl-Johansen 2001: 13). De fleste kriminaljournalistene var i aldersgruppen 30-39 år, og nesten ingen var under 25 år:

Blant journalister er det mye snakk om unge ambisiøse menn som løper etter brannbilen. Denne stereotypen er ikke riktig. Den typiske kriminaljournalisten er ingen ungdom, men et voksent menneske med solid journalistisk erfaring (Høst og Bodahl-Johansen 2001: 12).

I *The Jakarta Post* virker det derimot som om stillingen som kriminalreporter er lite ettertraktet, og selv om både journalister og redaktører i avisen er klare på at det ikke er noen regel, innrømmer de likevel at den typiske kriminalreporteren vanligvis både er ung og ny i avisen. Man kan spekulere på om dette kan være årsaken til at Evi Mariani ikke følte at hun hadde spesielt høy status i avisen da hun jobbet som kriminalreporter i 2004: "Ha, ha! No! Here in this paper a crime reporter is regarded as not a prominent reporter, not a top reporter" (Evi Mariani 2005). Videre tror hun heller ikke at Indonesias befolkning generelt sett har særlig stor tillit til landets kriminalreportere: "Crime reporters are not respected because they know that a lot of crime reporters are involved in bribery. There is a lot of money involved" (Evi Mariani 2005).

Manglende respekt blant publikum er ikke det eneste problemet som skapes av korrupsjonen i landet. Som jeg kommer nærmere inn på i avsnittet under, preger dette problemet store deler av hverdagen til en kriminaljournalist i Indonesia.

4.2 Korrupsjonens skadevirkninger

I følge Evi Mariani er korrupsjon blant kriminaljournalister meget utbredt i Indonesia:

They are all crooks! Ha, ha! Most of the crime reporters here, I'm telling you, are crooks and corrupted themselves. They are so bad! They earn money from the police. They have luxury houses and cars from the police and from gambling (Evi Mariani 2005).

Og på spørsmålet om *alle* kriminaljournalister hun kjenner er korrupte, var svaret følgende: "Not all....80 prosent....no...I would say 90 prosent!" (Evi Mariani 2005). Hennes kollega, Abdul Khalik, er av samme oppfatning. Han sier han har flere korrupte kolleger:

Several...Last week we covered a story about a journalist that took an envelope (uttrykk som betyr at noen mottar penger). There is a rumour that the police allocate millions of rupiah to the journalist groups that work at the police (Abdul Khalik 2005).

I Norge er situasjonen, i følge journalistene, en helt annen. Kriminalreporter Kari Bøhm-Pedersen hevder at hun aldri har hørt om korrupsjon blant hennes kolleger: "Ikke som jeg vet. Hadde jeg fått høre noe sånt hadde jeg blitt veldig forskrekket og overrasket. (...) Det er mulig jeg er kjempenaiv, men det ville overraske meg veldig" (Kari Bøhm-Pedersen 2005). Også kriminalreporter Hans O. Torgersen er enig i at korrupsjon blant kriminaljournalister ikke er noe problem i Norge: "Nei, ikke i vår bransje. Derimot andre deler av journalistikken,

hvis man tenker på at journalister får gaver og sånn, er det jo mer utbredt. Det er ikke mange konfektesker til jul borte hos oss!” (Hans O. Torgersen 2005).

Det høye korrupsjonsnivået i Indonesia bidrar til å skape store ulikheter i yrket som kriminalreporter i Norge og Indonesia også på andre områder. Da jeg spurte kriminaljournalist Evi Mariani om hvilke egenskaper hun mente en god kriminaljournalist bør ha i Indonesia, svarte hun følgende:

You have to master another method when interviewing people. I was a very stiff reporter and my friends said: “You can not do that here! You have to smile and laugh and *then* insert the question!” (...) Because a lot of police are involved in bribing and “fishy” things, they will not feel comfortable if they are talking to a reporter that is judgemental, who is clean; “holier” than themselves. Then they will not talk. You have to be on their side, and that is difficult without *really* being on their side. So I think crime reporters should not exceed two years. Three years is too long. Then we will be corrupted ourselves.... (Evi Mariani 2005).

Dette tyder på, i hvert fall i følge denne informanten, at store deler av miljøet der kriminaljournalister ferdes er gjennomsyret av korrupsjon. Viktige egenskaper blir derfor å lære seg å håndtere dette uten *selv* å bli fanget opp av korrupsjonen.

Informantene i de to avisene er videre enige om flere egenskaper de mener at en god kriminaljournalist bør ha. Både i *Aftenposten* og *The Jakarta Post* nevnes mot, nysgjerrighet, empati, utholdenhet og kildekritikk i denne forbindelsen. Kari Bøhm-Pedersen sier det slik:

Man må jo være en grunnleggende god journalist: nysgjerrig, obs på hva som er en nyhet, opptatt av dette med menneskerettigheter og menneskeverd. (...) Evne til kildekritikk, selvfølgelig. (...) Å ikke ta alt politiet sier for god fisk, og spesielt advokatene (Kari Bøhm-Pedersen 2005).

City Editor i *The Jakarta Post*, Kanisius Dursin, deler mange av de samme synspunktene: ”Someone who has a strong eager to know what is happening. Who is not satisfied with the police statement: who is very critical to the police. Someone who does his or her own investigation” (Kanisius Dursin 2005).

De forskjellige korrupsjonen skaper til tross; det at mange av de samme egenskapene anses for å være viktige viser oss en likhet i de to avisenes journalistiske kultur. Det ser ut til å være arbeidsforholdene i de to landene som skaper forskjellene, og ikke journalistenes grunnleggende oppfatning av hva som skaper en god og rettferdig journalist.

4.3 Kriminaljournalistens yrkesproblemer

Da jeg videre spurte informantene om hvilke vanskeligheter de støter på i yrket som kriminaljournalist, var det tydelig at komplikasjoner i møtet med politiet står høyt på listen. Men problemenes alvorlighetsgrad later til å være av svært forskjellig art. Kriminaljournalist Kari Bøhm-Pedersen i *Aftenposten* sier det slik: ”Det største problemet er å få ut relevant informasjon fra politiet. Særlig når det skjer store saker så kan politiet være ganske omtrentlige, mens vi må ha alder og sånne ting korrekt” (Kari Bøhm-Pedersen 2005). Dette problemet skyldes nok først og fremst at journalister og politiet har ulike interesser i saken, og ikke at politiet bevisst motarbeider journalistene:

Det er veldig ofte interessemotsetninger mellom pressen og politiet. Når en sak etterforskes ønsker politiet å holde kortene tett inntil brystet og ikke slippe ut for mye detaljer av etterforskningsmessige hensyn. Men vi er jo interessert i mest mulig opplysninger, så det er en ikke så veldig enkel sak (Kari Bøhm-Pedersen 2005).

Selve *interessekonflikten* ser altså ut til å være det som skaper problemer for journalistene i *Aftenposten*, noe som stemmer godt overens med de resultatene Høst og Bodahl-Johansen fikk i 2001:

Undersøkelsen viser at det er flere problemer knyttet til ”politi- og lensmannsrunden”. For det første er det et problem at journalistene får ufullstendig og/eller ukorrekt informasjon. (...). For det andre må det være et problem at kvaliteten på informasjonen varierer fra politikammer til politikammer og fra lensmannskontor til lensmannskontor (Høst og Bodahl-Johansen 2001:18-19).

I Indonesia kan interessekonflikten mellom journalist og politi få store konsekvenser. Der opplever journalistene jeg snakket med ofte å bli oversett, eller ”hatet”, av politiet dersom de har skrevet noe negativt om dem. Jobben med å få den informasjonen de trenger blir derfor meget vanskelig. Abdul Khalik sier han til tider blir oversett av politiet: ”Sometimes I write critical articles and point out their weaknesses. Then they know *The Jakarta Post* has written something bad about them and they tend to avoid me” (Abdul Khalik 2005). Også hans kollega, Evi Mariani, har opplevd å bli hatet av politiet: ”Sometimes, when the reporter writes a story that the police feels has cornered them, they will hate us for some time and will not talk about anything for a month or so” (Evi Mariani 2005).

Her kommer det altså tydelig frem at det å bruke politiet som viktigste, og ofte eneste, kilde kan skape store problemer for journalisten, særlig i Indonesia hvor politiet åpenlyst straffer journalister når de synes de fortjener det. Abdul Khalik mener videre at politiets påvirkning av

hans kolleger også er med på å skape store problemer i hans daglige arbeid med kriminalnyheter:

The customs; the attitudes and culture of my colleges to accept and get influenced by the police. It is weird if I pursue a case that my colleges avoid. Colleges are very important. Face to face with an institution like the police, that is so strong, we can not fight alone. We must stick together in criticising the police. For example: many corruption cases that are handled by the police never get solved, or maybe one or two out of 100. If I write alone it will not have any effect - it is frustrating. It think it is getting better, a more positive way of thinking. The new reporters ask more questions: is it the truth? Do the police present the truth? So I think it is getting better. But I think we need ten years at least (Abdul Khalik 2005).

Opplever så informantene i de to avisene å føle seg utrygge i jobben sin? I *Aftenposten* er to av kriminaljournalistene her av forskjellig oppfatning: ”Nei, jeg har fått trusler skriftlig og sånn, men det har aldri gjort meg utrygg” (Kari Bøhm-Pedersen 2005). Hans O. Torgersen har derimot opplevd å føle redsel i forbindelse med sitt arbeid:

Ja. Det er andre som har vært mer utsatt enn meg, men det har vært litt ubehagelige situasjoner. Jeg har ikke vært utsatt for fysisk vold, men jeg har løpt noen ganger, ja. Fra narkomane ved et par anledninger og fra nynazister. Det var en av bilene mine som var sterkt, nei ikke sterkt preget, men det kosta meg litt da jeg byttet inn bilen for det var kommet noen bulker og riper. (...) Vi har jo kolleger som har fått installert alarm på *Aftenpostens* kostnad og har hatt vaktelskap hjemme som har passet på huset og sånne ting (Hans O. Torgersen 2005).

Den indonesiske kriminaljournalisten Abdul Khalik har også opplevd å føle seg utrygg i jobben sin:

I am not afraid of low level criminals. But if we write stories about a soldier...or a big time corrupter...that frightens me because...they have their own army, you know! But if it is just a murder I feel OK. (...) For example in the newspaper Tempo they wrote about a powerful businessman in Indonesia. A lot of people then came to the office and beat the reporter and even the editors. They attacked and shot, also. The newspaper lost in court... (Abdul Khalik 2005).

Kriminaljournalister fra begge landene har altså følt seg utrygge i jobben sin til tider. Men det ser altså ut til at journalistene fra Indonesia har mest å frykte, om man tar utgangspunkt i det de fortalte meg.

4.4 Samarbeid med andre journalister

Samarbeider kriminaljournalistene med journalister fra andre aviser? Hypotetisk sett ville jeg tro at avisene var så opptatt av å være eksklusive at de ikke vil dele informasjon med andre journalister. Men under intervjuene kom det frem at samarbeid med journalister fra andre aviser er vanlig i både *The Jakarta Post* og i *Aftenposten*:

Det skjer når vi er ute. Det skjer veldig ofte. Jeg har jobbet i VG, jeg har jobbet i *Dagbladet*, i *Dagsavisen*, så jeg kjenner veldig mange av de som jobber med det samme. Det er veldig naturlig for meg å samarbeide med folk jeg kjenner (Kari Bøhm-Pedersen 2005).

I *Aftenposten* er det, i hvert fall i følge denne informanten, vanlig med et tett samarbeid mellom avisene. I tillegg har *Aftenposten* inngått et samarbeid med regionsavisene, noe som riktignok skyldes at alle disse avisene eies av det samme konsernet, nemlig Schibstedt.

Aftenposten samarbeider med *Stavanger Aftenblad*, med *Adressa*, med *Fevennen*. Vi utbytter stoff. Vi skal for eksempel ha felles lokale med *Stavanger Aftenblad* nå på NOKAS til høsten; sånn at det er et sånt formalisert samarbeid (Kari Storsletten 2005).

I Indonesia er det også et formalisert samspill mellom ulike grupper av journalister: "There are small groups, like four people, from the big papers that work together. Sometimes there is competition between the groups, but sometimes not. Then we share the information" (Evi Mariani 2005).

Samarbeid med journalister fra andre aviser er altså felles for kriminaljournalistene i begge avisene. Igjen ser vi tegn på en lik journalistisk kultur i de to avisene.

4.5 Kjønnforskjeller i yrket som kriminaljournalist

Når det gjelder hvorvidt oppgavens informanter opplever kjønnforskjeller i yrket eller ikke, kom det tydelig frem under intervjuene at de kvinnelige og mannlige kollegene i *The Jakarta Post* har et noe ulikt syn på dette. Evi Mariani mener at mannlige kriminaljournalister lettere kan bli venner med politiet, og dermed også kan få tilgang på ekstra og eksklusiv informasjon:

Males can sit around with low ranking police officers who work in the fields, the detectives. And they can smoke and do male things and be friends, and they get the information. As a woman I can not do that. They will not speak to me like that. They go to karaoke, go drinking together and they will spill information (Evi Mariani 2005).

Kriminalreporter Abdul Khalik har derimot et annet syn på saken:

No, I think it is the other way around. Usually the police are more attracted to, and more willing to give a story, to a female reporter. If a male comes he is just another reporter; regular. But if a woman comes it is different and they get more excited (Abdul Khalik 2005).

Det kom likevel frem at han var enig i at han hadde visse fordeler av å være mann:

My advantage is that I am more flexible in that I can talk to “brother police”, I can go out at night without fear, I can talk to the lowest to the higher. They can also talk....but female can not stay longer, get acquainted with male police all the time. But I can go and have a drink, be friends (Abdul Khalik 2005).

I *Aftenposten* var det også noe uenighet rundt dette innad i avisen. Kriminalreporter Kari Bøhm-Pedersen ser at hun kanskje kan ha visse fordeler som kvinne i møte med visse typer kilder:

Det kan kanskje være at jeg som kvinne lettere kommer i kontakt med folk som er i vanskelige situasjoner, pårørende, barn.... Altså, jeg vet ikke om det er sånn, men det kan være sånn. I hvert fall tror ofte mine kolleger at det er sånn....jeg har bare stort sett mannlige kolleger (Kari Bøhm-Pedersen 2005).

Avdelingsleder for innenriksredaksjonen i *Aftenposten*, Kari Storsletten, tror derimot at det går mer på hvor god man er til å pleie kildene enn på hvilket kjønn man har: ”Det går vel mer på god kildepleie og kontakter enn på kjønn. Der merker man litt forskjell på de ulike avisene på hvor mye de setter inn på det. Det er klart at noen har mer tid til å pleie kilder og er flinkere til det også” (Kari Storsletten 2005).

Det kom også frem at det jobber, og har jobbet, få kvinnelige kriminalreportere i de to avisene. Evi Mariani var den eneste kvinnen, både i *The Jakarta Post* og blant hennes øvrige kolleger i Jakarta, da hun sluttet i jobben i 2004: ”I was the last female journalist at the police headquarters when I left. After I left I still had contact with my friends and they said: there are no women here anymore! But maybe there is some change now. I do not know” (Evi Mariani 2005). Også i *Aftenposten* har de få kvinnelige kriminalreportere: “Fire (menn), en (kvinne) og det er, holdt på å si, flere jenter enn vanlig. Det er ikke så ofte at det er jenter som jobber med krimstoff” (Kari Storsletten 2005).

En svært begrenset andel kvinnelige kriminaljournalister er altså noe de to avisene har felles. Men *hvorfor* det er så få kvinner i yrket fikk jeg ikke noe godt svar på; i begge avisene hevdet de at de ikke velger kriminaljournalister ut fra kjønn. Ser vi til Indonesia er det en viss mulighet for at forventningene til kvinner i samfunnet gjør at det fortsatt kan være vanskelig for en kvinne å ha en jobb hvor det kreves lange arbeidsdager og stor fleksibilitet. Herawati Diah, en tidligere kvinnelig indonesisk journalist, skriver i boken *An Endless Journey* (Diah 2005) om hvor vanskelig det var for henne å kombinere det å få barn med jobben som

journalist. Hun mener at det samme gjelder i dag, og at det derfor er problematisk for en kvinne å hevde seg innenfor yrket:

While the division of duties in the family generally stays the same, it's difficult, I think, for a woman to successfully compete in this profession that is so consuming of time and thought (...) as long as the community regards it as normal for a man to neglect his family, and abnormal for a woman to do the same, this field will be dominated by men (Diah 2005: 95).

Da jeg luftet dette for Evi Mariani under intervjuet så det ut til at det gikk et lys opp for henne. Hun hadde tydeligvis ikke tenkt tanken om at vanskelighetene med å kombinere yrket og familieliv kunne være årsaken til at hun hadde så få kvinnelige kolleger som kriminaljournalist.

He, he...I am single (...), the female reporter I told you about, she is single, and she is 35 or something. (...) There is another female reporter from Pos Kota...she has been covering crime news for 10 years and she is also single...maybe that explains it! Maybe there is a connection! (Evi Mariani 2005).

Om dette gjelder i yrket som journalist i Indonesia generelt, eller om dette overhode kan være årsaken til at det er så få kvinnelige kriminaljournalister i landet, skal få stå ubesvart i denne oppgaven. Men det faktum at det er få kvinner i yrket, også i Norge, er ikke overraskende gitt tidligere forskning. Hvis vi igjen ser til rapporten til Høst og Bodahl-Johansen viste det seg nemlig at bare 20 prosent av kriminaljournalistene i deres undersøkelse var kvinner (Høst og Bodahl-Johansen 2001: 12). Når vi vet at *Norsk Journalistlag* har en kvinneandel på 37 prosent er andelen kvinnelige kriminalreportere bemerkelsesverdig lav (Høst og Bodahl-Johansen 2001: 12).

Avisenes temavalg og sjangerbruk

I dette kapittelet ser jeg først på hvilke temaer de to avisene dekker innenfor kriminaljournalistikken og på hva disse temavalgene kan fortelle oss om avisenes nyhetsverdier. Hvor store ulikheter avdekker analysen mellom de to avisene på dette området? Og vil journalistenes egne antagelser om hvilke hendelser som er viktige for avisen stemme med de faktiske funnene i analysen? Under punktet om temavalg vil jeg også komme inn på hvorvidt man kan finne forskjeller mellom de to avisene når det gjelder hyppigheten av dekningen av nasjonal versus internasjonale saker. Er hovedvekten av kriminalsakene som dekkes nasjonale, eller sørger avisene også for å gi sine lesere innsikt i internasjonal kriminalitet? Jeg vil også se på om man kan finne forskjeller mellom avisenes kvinnelige og mannlige journalister når det gjelder hvilke typer temaer de dekker.

Videre ser jeg på hvilke sjangere de to avisene benytter seg av i sin dekning av kriminalnyheter. Begrenser sjangerbruken seg til nyhetsartikler og notiser, eller sørger avisene også for å gi leserne en bredere forståelse av kriminaliteten i samfunnet ved for eksempel å publisere mer dyptgående bakgrunnsartikler? Kapittelet rundes til slutt av med et avsnitt om avisenes produksjon av kriminalstoff. Hvor stor andel av kriminalartiklene blir produsert i avisenes egne redaksjoner? Og kan dette være med på å fortelle oss noe om hvilken rolle kriminalstoffet spiller i de to avisene?

5.1 Avisenes temavalg

Som jeg var inne på i metodekapittelet utgjorde kriminalstoffet i *Aftenposten* 5 prosent av det totale redaksjonelle innholdet i oppgavens periode, mens kriminalstoffet i *The Jakarta Post* utgjorde 9 prosent. Gitt mitt begrensede datamateriale kan ikke dette sies å utgjøre en signifikant forskjell. Disse resultatene stemmer godt overens med de funnene Sigurd Allern gjorde i boken *Nyhetsverdier* (Allern 2002). I en analyse av ti norske aviser fant han at et kriminalstoffinnhold på rundt 7 prosent er vanlig i region- og lokalaviser. Til sammenligning har en tabloidavis som *VG* rundt 15 prosent kriminalstoff (Allern 2002: 128).

Selv om dette altså viser at de to avisene er ganske like når det gjelder hvor stor *del* av det redaksjonelle innholdet som vies kriminaljournalistikken, sier det ingenting om hvorvidt de

velger å prioritere samme *type temaer* innenfor området. Som beskrevet i innledningskapittelet kan man her tenke seg to alternative hypoteser. På den ene siden kan det være store forskjeller mellom de to avisenes temavalg grunnet de store kulturelle og geografiske avstandene landene i mellom. På den andre siden er det mulig at den journalistiske kulturen er tilnærmet lik, variasjonene mellom de to landene til tross, og at avisene derfor vil finne de samme hendelsene nyhetsverdige. Da jeg spurte Kari Storsletten, avdelingsleder for innenriksredaksjonen i *Aftenposten*, om hun trodde de to avisene ville vise seg å ligge langt fra hverandre når det gjelder hvilke saker som anses å være nyhetsverdige, svarte hun følgende: ”Det ville jeg svare umiddelbart ja på. Det er to vidt forskjellige kulturer! Det hadde vært underlig om man tenkte likt, helt underlig! Det er helt sikkert veldig forskjellig” (Kari Storsletten 2005). Kriminaljournalist i *The Jakarta Post*, Evi Mariani, var derimot av den oppfatning at de fleste aviser, uavhengig av geografi og kultur, ville velge å dekke mange av de samme nyhetene: ”I think in general it is the same. Murder, rape, is always big. Basically they judge the news from who is the victim, the perpetrator and the method. I think that is the same” (Evi Mariani 2005).

Hvem av de to som er nærmest sannheten kommer jeg tilbake til i avsnittet nedenfor.

5.1.1 Hovedtemaer

Nyhetsbildet styrer jo andre ting. Det gjelder samtlige saker. Her er våre sider til i morgen. Det er ikke sikkert det blir sånn. Plutselig kan det dette ned et fly, da blir det i hvert fall ikke sånn. For i og med at vi har tingene våre på nyhetssidene, så er det nyhetsbildet som styrer det (Kari Storsletten 2005).

Nyhetsbildet er stadig skiftende, og hvilke saker som kommer med i neste utgave er derfor usikkert. Av analysen kommer det likevel klart frem at det er visse temaer de to avisene dekker hyppigere enn andre. Som tabell 5.1 under viser, var det i *Aftenposten* flest artikler med henholdsvis *drap*, *svindel/bedrageri* og *ulykker* som tema i oppgavens periode, mens det i *The Jakarta Post* var flest artikler med henholdsvis *andre voldshandlinger*, *terrorhandlinger* og *svindel/bedrageri* som tema. Her kan man altså spore et *noe* ulikt kriminalitetsmønster i de to landene, i hvert fall hvis vi antar at avisenes dekning kan si oss noe om den faktiske kriminaliteten i Norge og Indonesia.

Tabell 5.1. Kriminaltemaer i *Aftenposten* og *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent. Vektvariabel: areal.

Tema	Aftenposten	The Jakarta Post
Drap	20	5
Andre voldshandlinger	8	16
Svindel/bedrageri	20	24
Ulykker	11	3
Terrorhandlinger	1	14
Øvrig	40	38
Totalt	100	100
(N = 1000 cm ²)	(89)	(84)

Mens 20 prosent av *Aftenpostens* artikler i perioden har *drap* som tema, har kun 5 prosent av *The Jakarta Posts* artikler det samme. *Drap* har vanligvis høy nyhetsverdi blant annet fordi temaet dekker de to kriteriene "negativity" og "unexpectedness" som jeg gjorde rede for i teorikapittelet (Galtung og Ruge sitert i Wykes 2001:23). Negative nyheter selger godt, derav uttrykk som "dårlige nyheter er gode nyheter", blant annet fordi forsideoppslag som involverer mord vil kunne spille på frykten blant publikum; "kan denne morderen ramme meg og mine?" Avisene selger dermed flere aviser og nyhetsverdien stiger. Hva kan så være årsaken til at *Aftenposten* har en større andel artikler om dette emnet enn det *The Jakarta Post* har? For å belyse dette spørsmålet er det interessant å se på hva journalistene svarte da jeg spurte dem om hvilke temaer de mener har høy nyhetsverdi for nettopp deres avis. To av informantene i *The Jakarta Post* hadde et litt forskjellig syn på dette. Evi Mariani svarte følgende da jeg spurte henne om drap har en høy nyhetsverdi i hennes avis: "Murder is rare, but if it happens that is the biggest news. But a murder case is not always published. For example some people arguing and someone dies - that is not interesting for the editors" (Evi Mariani 2005). I følge henne er altså drap et sjeldent, men prioritert, tema i avisen. Managing editor i avisen, Harry Bahaskara, hadde derimot et annet syn på saken.

If there is a crime, for example a murder or a robbery, it is rarer in advanced countries than in Indonesia, which is a developing country. So what we think is a good crime story here may be *too* good in an advanced country, whereas a big crime story in an advanced country is almost like a petty crime here (...).What is usual here might be a big event there; killing many people, rape, closing their mouth - things like that could happen here! (Harry Bahaskara 2005).

I følge Harry Bahaskara er altså mord vanlig i Indonesia. Han mener at nettopp dette kan være årsaken til at temaet ikke dekkes så hyppig av avisen; det har rett og slett ikke så høy nyhetsverdi fordi det er så vanlig. Evi Mariani mener derimot at drap dekkes sjelden fordi forekomsten er lav. Statistikk viser at det siste nok er tilfelle. Mens Norge hadde 0,01 mord per. 1000 innbyggere i perioden 1998-2000, hadde Indonesia 0,009 mord per. 1000

innbyggere i den samme perioden (www.nationmaster.com). Det er derfor ikke slik at mord er mer vanlig i Indonesia enn i Norge.

Ser vi så til *Aftenposten* svarte kriminaljournalist Inge D. Hanssen følgende da jeg spurte om drap alltid prioriteres høyt i avisen:

Altså, hvis du trekker linjer til 70-tallet da dekket vi alt som var av drap; en mann dreper kona si med kjøkkenkniv og ringte politiet, ikke sant. I dag er det en notis omtrent. Nå er det kun drap med ukjent gjerningsmann, eller at det er noe helt spesielt sånn som vi har i Pakistan nå: er det et drap eller en ulykke? (Inge D. Hanssen 2005).

Aftenposten mener altså at de har blitt mer selektive de siste årene når det gjelder hvilke drap som dekkes. Videre mener avdelingsleder Kari Storsletten at et viktig kriterium er om hendelsen er av allmenn interesse:

Vi tenker vel når det gjelder krim, som vi gjør på en god del andre saker, at det er allmenn interesse rett og slett (...). For eksempel trikkedrapet på Bislett, er en sånn sak som, altså, det kan jo skje hvem som helst av oss å sitte på trikken. Det er en sak som vi dekker ganske bredt (Kari Storsletten 2005).

Selv om *The Jakarta Post* ikke skrev like mye om drap i oktober 2004 som det *Aftenposten* gjorde, betyr ikke det at vold generelt sett har lav nyhetsverdi i avisen. Tabell 5.1 viser at nesten en femdel av *The Jakarta Posts* artikler omhandlet *andre voldshandlinger*, et tema som må kunne sies å være nær beslektet temaet *drap*. Dette resultatet er således med på å minske forskjellene mellom de to avisene på dette området.

Når det videre gjelder de to avisenes dekning av temaet *terror* ser vi av tabell 5.1 at 13 prosentpoeng skiller de to avisene på dette punktet. Dette utgjør en nevneverdig forskjell, men det er viktig å legge til at det selvfølgelig er mulig at differansen kunne vært annerledes med et annet utvalg enn det denne oppgaven opererer med. Som jeg var inne på i teorikapittelet er én av journalistenes oppgaver å beskytte folk mot overgrep fra de kriminelle. Gjennom å informere folk om de kriminelle handlingene som utføres, skal befolkningen selv stå bedre rustet til selv å kunne forsvare seg (Røssland 2003: 22). At *The Jakarta Post* skriver mer om *terror* enn det *Aftenposten* gjør er derfor ikke overraskende, nettopp fordi Indonesias befolkning stadig trues og rammes av nye terrorhandlinger; ”geografisk og kulturell nærhet gir større «meningsfullhet»” (Allern 1996: 22). Videre viser tabellen at de to avisene er tilnærmet like når det gjelder hvor ofte de dekker temaet *svindel/bedrageri*. Heller ikke når

det gjelder dekningen av temaet *ulykker* er det noen stor forskjell å spore – 7 prosentpoeng skiller her de to.

5.1.2 Andre temaer

I tillegg til de temaene jeg har vært inne på over, synes jeg det er av interesse å nevne temaet *sedelighetsforbrytelser*. Innholdsanalysen viser at mens 7 prosent av *Aftenpostens* artikler omhandlet dette temaet, så gjorde kun 1 prosent av *The Jakarta Posts* artikler det samme. Av disse totalt 6 artiklene omhandlet videre kun 0, 5 prosent sedelighetsforbrytelser begått i Indonesia. En forskjell på 6 prosentpoeng utgjør ingen stor forskjell i denne oppgaven, men det er likevel interessant å se at *The Jakarta Post* nærmest ikke dekker denne typen saker generelt sett, og nærmest ikke i det hele tatt fra sitt eget land. En av årsakene kan være at man i Indonesia vanligvis er veldig forsiktig i slike saker: "In cases of rape/sexual harassment, the journalist shall not mention the identity of the victim, so as to respect and protect the victim" (Code of Ethics 1999). En annen mulig forklaring kan ligge i det faktum at det kan være stor variasjon når det gjelder hvilke samfunnsproblemer som tas opp i ulike samfunn til ulike tider. Som jeg var inne på i teorikapittelet fant Pollack i boken *Medier och brott* (Pollack 2001) en stor variasjon når det gjaldt hvilke problemer den svenske pressen tok opp i på 50-, 70 og 90-tallet, både når det gjaldt *hvem* man anså for å være den kriminelle og *hva* man anså for å være det viktigste samfunnsproblemet. Forklaringen kan altså ligge i at den indonesiske pressen enda ikke har satt dette temaet på dagsorden. I tillegg er det mulig å tenke seg at det er kulturelle og/eller religiøse årsaker til at dette temaet er mer ømtålig i Indonesia enn i Norge. Det er for eksempel knyttet et stort tap av ære til å bli utsatt for slike overgrep som kvinne i Indonesia. At grunnen skulle være at det er færre tilfeller av sedelighetsforbrytelser i Indonesia enn i Norge er, etter min mening, lite sannsynlig.

5.1.3 Nasjonale versus utenlandske saker

Det er naturlig at en avis vil gi en sak større dekning når den involverer egne landsmenn. Det er derfor langt fra overraskende at både *Aftenposten* og *The Jakarta Post* i all hovedsak dekket kriminalsaker av nasjonal karakter i den perioden oppgaven tar for seg.

Tabell 5.2. Forbrytelse etter land/region i *Aftenposten* og *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent. Vektvariabel: areal.

Geografi	Aftenposten	The Jakarta Post
Indonesia	-	80
Norge	76	-
Annet land	24	20
Totalt	100	100
(N=1000 cm ²)	(89)	(84)

Som tabell 5.2 over viser, hadde kun en femdel av artiklene til *The Jakarta Post* utenlandske kriminalhendelser som tema; av de 484 kriminalartiklene avisen produserte i oktober 2004 var altså bare 97 av internasjonal karakter. 15 av disse 97 artiklene var igjen en del av en serie avisen kaller ”This Odd World”. Det er verdt å nevne denne serien fordi artiklene her alltid handler om underlige og spesielle kriminelle handlinger som har funnet sted i utlandet. Et eksempel på en slik artikkel er som følger:

Laughing bank clerk humiliates robber

ZAGREB: A Croatian armed robber abandoned a bank hold up after the cashier laughed at his order to “stick’em up”, state news agency *Hina* reported. The masked robber entered a bank on Zagreb’s main square in plain daylight and threatened the clerk with his gun. “Knowing she was behind bullet proof glass, the clerk laughed heartily, rang her boss to say she was being robbed and asked him to call the police”, Zagreb police spokeswoman Gordana Vulama told the agency. The humiliated robber turned and took to his heels, she added. -Reuters (*The Jakarta Post* 18.10.04 s.2).

Artiklene forteller altså om ulike rariteter som skjer verden over. De har en humoristisk form og gjør ofte narr av dem som har begått en forbrytelse. At såvidt mange av artiklene med internasjonalt opphav er av denne typen, er spesielt. Publikum ville i hvert fall få et noe skjevt bilde av kriminaliteten i utlandet skulle de ta utgangspunkt i det som skrives i denne faste spalten.

5.1.4 Journalistens kjønn og temavalg

Som jeg har vært inn på tidligere både er det, og har det vært, en overvekt av mannlige kriminaljournalister i begge de to avisene. Da jeg utførte mine intervjuer i *Aftenposten* jobbet det fire menn og én kvinne som kriminaljournalister i avisen. I *The Jakarta Post* er det heller ikke vanlig at damer jobber som kriminaljournalister, men i denne avisen er det også generelt færre journalister som jobber fast med kriminalstoff. Da jeg intervjuet de indonesiske journalistene var det kun én mann, Abdul Khalik, som hadde hovedansvaret for dette stoffet i

avisen. Er det så mulig å se noen forskjeller når det gjelder hvilke temaer de kvinnelige og mannlige kriminaljournalistene dekker?

Hvis vi først ser på et par eksempler fra *Aftenposten* (tabell 5.3), er det i dekningsgraden av temaet *drap* man finner den største forskjellen mellom kjønnene; 18 prosentpoeng skiller de mannlige journalistene fra de kvinnelige når det gjelder antall artikler de skrev om dette temaet. Også når det gjelder *sedelighetsforbrytelser* viser tabell 5.3 en forskjell. Mens de mannlige journalistene kun dekket temaet med kun 4 prosent av sine artikler, ligger de kvinnelige journalistene som vi ser her på 29 prosent.

Tabell 5.3. Artikkeltema etter journalistens kjønn i *Aftenposten*. Oppgitt i prosent.

Tema	Mann	Kvinne	Ukjent
Drap	24	6	19
Sedelighetsforbrytelser	4	29	8
Svindel/bedrageri	24	18	15
Andre voldshandlinger	9	6	8
Øvrig	61	41	50
Totalt	100	100	100
(N)	(164)	(17)	(325)

I *The Jakarta Post* er situasjonen en annen. Av tabell 5.4 kommer det nemlig frem at de kvinnelige journalistene i avisen oftere dekker kategorien *andre voldshandlinger* enn sine mannlige kolleger. Dette er på mange måter motsatt av resultatene fra *Aftenposten*, siden temaene *drap* og *andre voldshandlinger* har mange likhetstrekk. Ser vi derimot på temaet *svindel/bedrageri* er dette et emne som oftere har blitt dekket av de mannlige kriminaljournalistene. Hele 11 prosentpoeng skiller her de mannlige journalistene fra de kvinnelige.

Tabell 5.4 Artikkeltema etter journalistens kjønn i *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent.

Tema	Mann	Kvinne	Ukjent
Svindel/bedrageri	17	11	8
Andre voldshandlinger	10	32	12
Drap	3	4	7
Sedelighetsforbrytelser	1	-	2
Øvrig	70	60	72
Totalt	100	100	100
(N)	115	76	263

Det er altså noen tydelige forskjeller mellom de kvinnelige og de mannlige journalistene når det gjelder hvilke temaer de synes å dekke oftest. Men igjen er det viktig å understreke

oppgavens begrensninger. Det er mulig jeg hadde fått et annet resultat dersom utvalget her hadde vært et annet og at det kun er tilfeldigheter som gjør at de mannlige og kvinnelige journalistene dekket de temaene de gjorde i perioden.

5.2 Det daglige nyhetsutvalget og verdien av eksklusivitet

Hvem er det som tar de daglige avgjørelsene i de to avisene når det gjelder hvilke saker avisene skal dekke? I *Aftenposten* er samarbeid viktig:

Vi er organisert som en liten gruppe uten noe fast gruppeleder, så vi har ikke regelmessige møter for vi er som regel ute på noe. Men vi har møter innimellom og er tilknyttet innenriksredaksjonen der Kari er sjef. Så det blir et gjensidig samspill der vi foreslår hva vi skal dekke (Kari Bøhm-Pedersen 2005).

I *The Jakarta Post* er det tydelig at det er redaktørene som bestemmer det meste, mens journalistene etter hvert lærer seg hvilke nyheter som vil bli forkastet og hvilke som vil bli publisert:

The editors are quite picky about the news. So when other journalists were busy with gathering information about a case, I know JP will not publish it. I learned, in the third month, what kind of news they want here (Evi Mariani 2005).

I følge Mariani lærte hun seg altså raskt hvilke nyheter redaktørene ville trykke og hvilke de ville forkaste. Hun var ikke alltid enig i sakene redaktørene valgte ut, noe som resulterte i at hun til tider måtte droppe saker hun selv hadde stor tro på:

Police raided a hotel room where some undercover police officers were actually working, they were arresting a drug dealer from Nigeria. There was some sort of misunderstanding between the police officers; one police officer shot another officer. I thought it was kind of big, but at the meeting the editor decided to put it on page 8, and not in the front page. I could not do anything. I saw the next morning that the other papers put it on the front page. We who work in the field we know if it is a good news or not, we can feel it! But sometimes in the office they are oblivious to what is going on the outside; sometimes the news judgement is different (Evi Mariani 2005).

I dette tilfellet ville nok Evi Mariani mene at avisen burde stolt på hennes ”nese for nyheter”. I *Aftenposten* kan det også oppstå uenighet om hvor stor oppmerksomhet en sak bør få: ”Det kan nok tenkes, ja - at jeg synes at noen saker får mer oppmerksomhet enn de fortjener, og at andre kanskje burde vært satset mer på; uten at jeg har konkrete eksempler. Men det hender at jeg føler det, ja” (Kari Bøhm-Pedersen 2005).

Journalistene kan altså være uenige både om *hvilke* saker som bør dekkes og hvor *lenge*

sakene bør dekkes. I *Aftenposten* har de også opplevd, som vi ser av samtalen nedenfor mellom avdelingsleder Kari Storsletten og kriminaljournalist Inge D. Hanssen, å få kritikk utenfra for å ha hoppet av en sak for tidlig:

Inge D. Hanssen: ”Det er det vi har fått en del kritikk for også, det gjelder jo alle aviser, det at vi kjører side opp og side ned dag etter dag. (...) Men på en annen side så har vi fått kritikk en gang fra PFU, vi ble ikke dømt men vi fikk kritikk, fordi vi hoppa av en rettsak for tidlig og ikke fikk med oss forklaringen til offerets etterlatte, for å si det sånn”

Kari Storsletten: ”Sier du det?...akkurat...”

Inge D. Hanssen: ”Det vet jeg, for det var meg.....he, he...”

Kari Storsletten: ”Jaha...nettopp, nettopp...”

Inge D. Hanssen: ”Så vi må være litt forsiktige med å hoppe av for tidlig, eller si hvert fall sørge for å være der når sentrale personer er der”

Utvelgelsen av saker kan, som jeg var inne på i teorikapittelet, ha mye å si for det bildet publikum danner seg av kriminaliteten i samfunnet. Gjennom å velge ut noen nyheter, og forkaste andre, er journalister og redaktører altså med på å konstruere den sosiale virkeligheten.

Når det gjelder eksklusivitet er dette noe som opplagt er viktig for alle redaksjoner som er i en konkurransesituasjon. ”Nyhetsmedier konkurrerer innbyrdes om å ha ”egne nyheter” og vil kunne droppe en sak hvis mange andre redaksjoner vil skrive om det samme” (Allern 2002: 63). Kriminalreporter i *The Jakarta Post*, Abdul Khalik, mener at å være alene om en sak er helt avgjørende for at han skal føle seg som en god journalist: “Very important, to me personally. I feel that only by getting exclusive news am I a good journalist. In ten stories I think about three is exclusive. Something like that” (Abdul Khalik 2005). Likevel mener City Editor i *The Jakarta Post*, Kanisius Dursin, at det viktigste er å få ut historien så fort og bra som mulig, selv om dette betyr samarbeid med andre journalister:

As any editor, I would like to have an exclusive story. But sometimes the reporters move around in groups. Maybe if the population is small the reporter will be very eager to have an exclusive story, but when you have so many problems you tend to lose the details of the story. So sometimes they share information (Kanisius Dursin 2005).

Man skulle kanskje tro at sjansen for å få en eksklusiv historie ville være større i et land der det er nettopp er uendelig mange saker å ta av, men Dursin mener altså at det motsatte er tilfelle.

5.3 Avisenes bruk av ulike sjangere

Tabell 5.5 viser en oversikt over hvilke sjangere de to avisene benyttet seg av i oktober 2004:

Tabell 5.5 Bruk av sjangere i *Aftenposten* og *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent. Vektvariabel: areal.

Sjanger	<i>Aftenposten</i>	<i>The Jakarta Post</i>
Nyhetsartikkel	69	57
Notis	11	17
Hovedoppslag, forside	3	3
Annen forsidesak	3	2
Nyhetsreportasje	2	5
Bakgrunnsartikkel	3	3
Kronikker/debattinnlegg	1	8
Øvrig	8	5
Sum	100	100
(N=1000 cm ²)	(89)	(84)

Som vi ser er det store likheter mellom de to avisene når det gjelder de tre sjangrene som oftest ble benyttet. Av de 483 kriminalartiklene *The Jakarta Post* produserte i oktober 2004 var godt over halvparten *nyhetsartikler*. Hos *Aftenposten* var til sammenligning nesten tre firedeler *nyhetsartikler*. Videre ser vi at *notiser* også benyttes ofte i de to avisene. Denne sjangeren står også generelt sett sentralt i kriminaljournalistikken:

Ein temmeleg stor del av krimdekninga i norske medium generelt er prega av notisar, notisar med tørre fakta frå telegrambyrå eller frå politikammer og lensmannskontor. (...) Sjølv om krimnotisane ikkje er dei som får størst merkisamd i mediedebatten, er dei ikkje uviktige. Dei er ein del av det totalinntrykket omkring kriminalitet mediepublikummet får servert. Notisar blir også oftare enn større artiklar lesne i sin heilskap (Røssland 2003: 12-13).

Når det gjelder de resterende sjangrene benyttes de lite i begge de to avisene. Blant annet er kriminalsakene sjelden *forsideoppslag*, noe som nok vitner om at kriminalnyheter ikke er de mest sentrale nyhetene i de to redaksjonene. Hadde analysen i stedet vært utført på to løssalgaviser som, naturlig nok, baserer mye av sitt salg på oppsiktsvekkende forsider, ville nok prosentandelen av disse sjangrene vært høyere.

Det er også viktig å nevne sjangeren *nyhetsreportasjer*. Denne sjangeren benyttes nærmest ikke i de to avisene, og forteller oss derfor at journalistene sjelden er ute i felten. Reaksjoner fra folk i lokalmiljøet kan derfor bli en mangelvare: "Reportasjen kan gå dypere som menneskelig dokument enn den vanlige nyhetsartikkelen; den kan beskrive miljøer, formidle stemninger, håp og tanker" (Allern 2002: 113). Dessverre er *nyhetsreportasjer* kostbare for avisen. Redaksjonsledelsen prioriterer derfor ofte de tradisjonelle nyhetssjangrene som gir

flere nyheter for en billig penge, og reportasjen utgjør som en følge av dette en truet sjanger i norsk presse (Allern 2002: 115-117). Med utgangspunkt i oppgavens analyse ser det samme ut til å stemme også for en representant for indonesisk presse. I tillegg til pengemangel nevner Sigurd Allern i boken *Nyhetsverdier* (Allern 2002) også andre grunner til at denne sjangeren stiller så svakt. Han mener at det blant annet handler om ”journalistenes manglende faglige ambisjoner, manglende vilje til å oppsøke nye mennesker og miljøer, ja manglende kjennskap til andre typer virkelighet enn den som preger det offisielle nyhetsbildet” (Allern 2002: 117).

Informantene i denne oppgaven synes selv artikler som gir leseren en dypere innsikt i samfunnsproblemene er viktig, men Managing Editor i *The Jakarta Post*, Harry Bahaskara, ser selv at avisen kan bli flinkere på dette området: “It has been discourse about background information, especially after 1998 because we were free and we could do anything. But I think the background information (...) we are still lacking” (Harry Bahaskara 2005).

Min hypotese når det gjelder avisenes sjangervalg i dekingen av kriminalnyheter var at de i all hovedsak ville benytte seg av *nyhetsartikler* og *notiser*. Analysen har bekreftet dette, og som vi har sett går dette altså på bekostning av en mer variert sjangerbruk i de to avisene.

5.3.1 Produksjon

Hvordan er det så med avisenes egen produksjon av kriminalnyheter? Produserer de mesteparten av sakene selv, eller benytter de seg ofte av nyhetsbyråer og andre medier?

Tabell 5.6 Produksjon i *Aftenposten* og *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent. Vektvariabel: areal.

Produksjon	Aftenposten	The Jakarta Post
Egen produksjon	76	71
Nyhetsbyrå/andre medier	11	15
Ukjent	11	5
Leserbrev/debatt	1	10
Sum	100	100
(N=1000 cm ²)	(89)	(84)

Som vi ser av tabell 5.6 er det her store likheter mellom de to avisene. Både *Aftenposten* og *The Jakarta Post* produserer de fleste artiklene i egen redaksjon. Til tross for at avisene nok ikke anser kriminalnyhetene for å være de viktigste nyhetene, kommer det altså tydelig frem av analysen at de tar kriminalsakene alvorlig nok til at de produserer de aller fleste sakene i egen redaksjon og ikke bare baserer seg på nyhetsbyråer eller andre medier.

6

Avisenes kilder

Journalister anvender mange ulike kilder i sitt daglige nyhetsarbeid. Kilden er ofte en person som gir nyhetstips, bakgrunnsinformasjon eller vurderinger av noe som har skjedd. Noen av disse personene velger å stå frem med fullt navn, mens andre krever anonymitet. I tillegg kan kilder være bøker, databaser og andre arkiver (Allern 1996: 179). Kvaliteten på kildematerialet har, som jeg var inne på i teorikapittelet, mye å si for innholdet i journalistikken og er avgjørende for å få troverdighet hos publikum. I dette kapittelet vil jeg se nærmere på hvor *mange* kilder de to avisene benytter seg av, og på hvilke *hovedkilder* de bruker i kriminaljournalistikken. Kan man, ved å se på avisenes kildebruk, si noe om det journalistiske nivået i redaksjonene? Og videre: vil analysen avdekke, slik andre undersøkelser så ofte har gjort, at avisenes kilder stort sett tilhører samfunnets elite, noe som igjen hindrer ”mannen i gata” i å bli hørt? Jeg vil også se på om man kan finne noen forskjeller mellom de to avisene når det gjelder kildevalg blant avisens mannlige og kvinnelige journalister.

6.1 Antall kilder

I oktober 2004 hadde, som tabell 6.1 viser, begge de to avisene *to eller flere* kilder i godt over halvparten av artiklene. De benyttet seg videre av kun *én kilde* i rundt en tredel av artiklene, og hadde begge en meget lav forekomst av artikler der *ingen kilder* ble benyttet. De to avisenes kildebruk er med andre ord meget lik.

Tabell 6.1. Antall kilder i *Aftenposten* og *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent. Vektvariabel: areal.

Antall kilder	Aftenposten	The Jakarta Post
1	33	35
2 eller flere	61	57
Ingen	6	8
Sum	100	100
(N=1000 cm ²)	(87)	(74)

At avisene benytter seg av *én kilde* i litt over en tredel av artiklene er ikke overraskende: ”Enkilde-journalistikken har et lavt faglig renommé, men er likevel utbredt i massemediens daglige arbeid” (Allern 1996: 151). Men at de to avisene har *to eller flere* kilder i godt over halvparten av artiklene, er likevel en indikasjon på et grundig kildearbeid i de to avisene. I

boken *Nyhetsverdier* (Allern 2002) fant Sigurd Allern i sin analyse av ti norske aviser, at over tre firedeler av nyhets- og featureartiklene ikke inneholdt noen form for kildehenvisning eller kun var basert på én kilde (Allern 2002: 183). Videre fant han at når artiklene ble veid i forhold til areal, slik jeg har gjort i denne oppgaven, utgjorde artiklene med to eller flere kilder nesten halvparten av stoffet (Allern 2002: 184). Funnene i denne oppgavens analyse stemmer dermed godt overens med disse resultatene. Dersom jeg ikke hadde benyttet meg av areal som vektvariabel her, ville resultatet derimot blitt noe annerledes; da ville det i begge avisene vært en overvekt av artikler med kun *én kilde* med 54 prosent hos *Aftenposten* og 51 prosent hos *The Jakarta Post*.

Kan så de to avisenes kildebruk fortelle oss noe om avisenes journalistiske nivå? Som jeg var inne på i teorikapittelet, er det ikke slik at antall kilder som benyttes av en avis kan gi oss et direkte svar på om en redaksjon holder et høyt faglig nivå eller ikke. En artikkel som kun har én kilde kan imidlertid bygge på et solid kildegrunnlag dersom både informant og journalist har høy kompetanse på feltet. Man kan for eksempel tenke seg en situasjon der en forsker uttaler seg på grunnlag av flere ulike kilder. I tillegg finnes det artikler som henviser til mange kilder, men som i virkeligheten bare for eksempel er en overfladisk enquête om et aktuelt tema (Allern 2002: 163). Det er likevel ingen tvil om at flere kilder generelt sett tyder på at journalisten har gjort et grundig arbeid. Resultatene i denne oppgaven må derfor kunne sies å være en indikasjon på et solid journalistisk arbeid i de to avisene.

Under intervjuene kom det klart frem at journalistene i begge avisene anser det som meget viktig å unngå énkildejournalistikk. Innholdsanalysen viser likevel at journalistenes utsagn om sin egen kildebruk ikke stemmer *helt* med deres egen praksis. Abdul Khalik i *The Jakarta Post* mener for eksempel at han benytter seg av minst to kilder i hver artikkel: "At least two. One from the police and one from the lawyer/defence" (Abdul Khalik 2005). Kari Bøhm-Pedersen i *Aftenposten* er også av den oppfatning at man bør ha minst to kilder per artikkel: "Flest mulig....jeg prøver i hvert fall....det er så vanskelig når du spør...jeg synes i hvert fall man bør ha to. Jo flere man har, jo bedre" (Kari Bøhm-Pedersen 2005). Også hennes kollega, Hans O. Torgersen, i *Aftenposten* sa følgende: "Målet er jo å unngå énkildejournalistikk. Det er ikke alltid det er mulig, men stort sett ligger det vel på et snitt på mellom to og fire vil jeg tro" (Hans O. Torgersen 2005).

Analysen viser imidlertid at der fortsatt er et stykke frem til snittet vil ligge på mellom to og fire kilder per artikkel.

6.1.1 Journalistens kjønn og antall kilder

I *Aftenposten* er det, som tabell 6.2 nedenfor viser, ingen nevneverdige forskjeller mellom kjønnene når det gjelder antall kilder de benytter seg av. Begge kjønn benytter seg av to eller flere kilder i rundt tre firedeler av artiklene. Videre hadde både de mannlige og de kvinnelige journalistene kun én kilde i rundt 20 prosent av artiklene. Innholdsanalysen viser også at artikler helt uten kildehenvisning er nærmest ikke-eksisterende i de artiklene som ble skrevet av avisens egne journalister. Det er her viktig å merke seg at artiklene med ukjent artikkelforfatter kommer dårligere ut, både når det gjelder antall artikler der det kun er benyttet én kilde, og når det gjelder antall artikler uten kildehenvisning.

Tabell 6.2. Journalistens kjønn og bruk av kilder i *Aftenposten*. Oppgitt i prosent. Vektvariabel: areal.

Antall kilder	Mann	Kvinne	Ukjent
1	25	20	33
2 eller flere	73	80	61
Ingen	2	-	6
Sum	100	100	100
(N=1000 cm ²)	(60)	(7)	(20)

Hos *The Jakarta Post* er også kildebruken hos mannlige og kvinnelige reportere tilnærmet lik. Rundt en tredel av begge kjønns artikler hadde kun én kilde i perioden. Videre hadde over to tredeler av artiklene til både de mannlige og de kvinnelige journalisten to eller flere kilder. Som i *Aftenposten* er tallene i *The Jakarta Post* meget lave når det gjelder antall artikler der ingen kilder ble benyttet. Igjen ser vi også at det er artiklene uten artikkelforfatter som kommer dårligst ut.

Tabell 6.3. Journalistens kjønn og bruk av kilder i *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent. Vektvariabel: areal.

Antall kilder	Mann	Kvinne	Ukjent
1	27	31	46
2 eller flere	70	68	36
Ingen	3	1	18
Sum	100	100	100
(N=1000 cm ²)	(29)	(18)	(27)

Totalt sett er altså de to avisene veldig like på dette området, og det foreligger heller ingen betydelige kjønnsforskjeller *innenfor* de to avisene. Det må kunne sies å være en styrke for

avisene at deres egne journalister kommer så godt ut når det gjelder antall kilder som benyttes. Det er likevel viktig å huske at tallene for de kvinnelige journalistene er meget lave. Ser man på tabellene 6.2 og 6.3 ovenfor er det tydelig at kvinnene har produsert langt mindre enn deres mannlige kolleger. Forklaringen på dette er imidlertid at det jobber få kvinnelige kriminaljournalister i de to avisene.

6.2 Hovedkilder

Som jeg var inne på i teorikapittelet, er et av problemene rundt journalisters valg av kilder at de veldig ofte henvender seg til ledere og eksperter, og dermed ikke gir ”mannen i gata” den samme muligheten til å uttale seg. Det er selvfølgelig mange opplagte grunner til at journalister henvender seg til kilder som har kompetanse på et bestemt felt; skal man dekke en drapssak er det naturlig å ta kontakt med de personene som faktisk jobber med, og har kunnskap om, saken. I tillegg er det slik at ”henvisning til autoritetspersoner (som bekrefter eller kommenterer selve nyheten) er et velkjent middel for å understreke opplysningens pålitelighet og relevans” (Allern 1996: 27). Likevel er det et problem at ”mannen i gata”, som ofte er den som kjenner problemene ”på kroppen”, det være seg politiske vedtak eller lovgivning, ikke kommer til ordet.

Tabell 6. viser hvilke hovedkilder avisene oftest benytter seg av.

Tabell 6.4. Hovedkilder i *Aftenposten* og *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent. Vektvariabel: areal.

Hovedkilde	Aftenposten	The Jakarta Post
Politiet	20	32
Styresmakter/andre myndigheter	3	13
Ledere og eksperter	20	10
Advokater/dommer	13	12
Offer	9	4
Mistenkt	9	2
Andre medier	6	4
Anonym	1	1
Øvrig	18	22
Sum	100	100
(N=1000 cm ²)	(87)	(74)

Som det fremgår av tabellen er *politiet* den hovedkilde begge de to avisene benytter seg oftest av. *Aftenposten* har *politiet* som hovedkilde i en femdel av sine artikler, mens *The Jakarta*

Post har *politiet* som hovedkilde i rundt en tredel av sine artikler. Disse resultatene stemmer godt overens med journalistenes egne antagelser. Da jeg for eksempel spurte kriminaljournalist i *The Jakarta Post*, Abdul Khalik, om han mente at politiet er den kilden han henvender seg oftest til, svarte han resolutt: "Yes" (Abdul Khalik 2005). Også Kari Bøhm-Pedersen, kriminaljournalist i *Aftenposten*, var klar på at politiet er en av de viktigste kildene hennes: "Ja, ofte. Ofte er politiet en av kildene. En av flere" (Kari Bøhm-Pedersen 2005). Det samme gjaldt hennes kollega Hans O. Torgersen: "Ja, hvis man ser på saker som dreier seg om etterforskning av drap og annen kriminalitet, så er politiet alltid en av kildene." (Hans O. Torgersen 2005).

Nå kan ikke dette sies å være spesielt overraskende. At politiet er en viktig kilde for journalister i kriminalsaker sier seg selv. Likevel er det en del problemer knyttet til det faktum at politiet er en så viktig kilde for journalistene. Særlig problematisk blir det når politiet er den *eneste* kilden, blant annet fordi politi- og påtalemyndigheter representerer en del av det offentlige maktapparatet som det er pressens oppgave å overvåke (Allern 1996: 262). I tillegg kan politiet ha en skjult agenda: "Meldinger i massemediene om økt kriminalitet kan brukes som en begrunnelse for økte bevilgninger eller annen støtte" (Allern 1996: 262). Kriminalreporter i *The Jakarta Post*, Abdul Khalik, ga meg under intervjuet et skremmende eksempel på dette. Han fortalte meg at samarbeid mellom politiet og journalister ikke er uvanlig i Indonesia, og at et slikt samarbeid for eksempel kan innebære at presse og politi sammen stenger en butikk som selger ulovlige piratkopier av filmer. På den måten får politiet vist befolkningen at de, i hvert fall tilsynelatende, gjør noe med den ulovlige virksomheten i samfunnet og journalisten får betalt (av politiet) for en god historie. Butikkeieren? Han åpner bare dørene til den ulovlige virksomheten igjen kort tid senere. For det er jo dessverre ikke den kriminelle handlingen politiet og journalisten her er opptatt av å komme til livs: "Yes, some journalists do that. They are embedded with the police and get paid for the news and reporting what the police have done. After some weeks the shop will be open again" (Abdul Khalik 2005).

Jeg har selvfølgelig ingen grunn til å hevde, på bakgrunn av dette ene eksempelet, at dette er en typisk praksis verken for journalister eller for politiet i Indonesia, men det viser likevel hvor galt det kan gå når korruperte polititjenestemenn er eneste kilde i en kriminalsak. Det er videre ikke bare politiet i Indonesia som betaler journalistene for å trykke en bestemt sak. Herawati Diah, tidligere kvinnelig journalist i Indonesia, skriver i boken *An Endless Journey*

(Diah 2005) at mange journalister i dagens Indonesia ofte venter å motta penger, i såkalte ”envelopes”, for å dekke en sak.

As a cultural activist, for example, I am often upset when public relations firms hand out envelopes during a press conference designed to discuss an exhibition. “If we don’t give them anything, they won’t print it” says Miss X, who is coordinating the event. “It is like that these days. What journalist wants to write about culture when he’s not interested in it? (Herawati Diah 127:2005).

Det indonesiske samfunnet har altså problemer med dette på flere områder. Videre er det verdt å nevne at selv om de to avisene er like når det gjelder hyppig bruk av politiet som hovedkilde, så er det store forskjeller både når det gjelder *hvordan* journalistene innhenter informasjonen de får fra politiet, og når det gjelder *vanskelighetene* de møter under innsamlingen av den. Mens journalistene i *Aftenposten* stort sett får sin informasjon fra politiet over telefonen, drar kriminalreporteren i *The Jakarta Post* som oftest selv til politihuset: “Most crime reporters go to the police everyday (...). There are immediate reports of anything that has happened in Jakarta (...). The report is confidential but there is a long tradition that all the reporters in Jakarta get to see the report” (Evi Mariani 2005). I *Aftenposten* er det derimot ikke vanlig å dra til politistasjonen: ”Nei. Da er det avtalt i forkant og noe spesielt vi skal spørre om” (Inge D. Hanssen 2005). Kriminaljournalist Kari Bøhm-Pedersen tror likevel at det å oppsøke politiet ansikt til ansikt kunne hatt visse fordeler:

Politihuset ligger rett oppi her, så det hadde sikkert vært en mye større fordel å gå dit. Egentlig kunne jeg godt tenkt meg å gå dit oftere enn jeg gjør, for det er noe med det å få kontakt med folk ansikt til ansikt – knytte kontakter og sånn (Kari Bøhm-Pedersen 2005).

Dette bringer meg til den neste forskjellen mellom de to avisene, nemlig de ulike vanskelighetene journalistene møter i sine forsøk på å få informasjonen fra politiet. Som jeg var inne på i kapittel 4, har journalistene i *The Jakarta Post* mer problematiske relasjoner med politiet enn det journalistene i *Aftenposten* har. De synes likevel å enes om viktigheten av å være på god fot med de kildene man har i politiet.

Du blir kjent med folk og etter hvert så skjønner de hvor du er i landskapet – om du er en det går an å si ting til. Hvis de for eksempel kommer på: ”Oi, det skulle jeg ikke sagt – vær så snill å ikke skriv det” så sier jeg ”greit det”. Sånn at man kan ha et gjensidig forhold (Hans O. Torgersen 2005).

Evi Mariani i *The Jakarta Post* opplever stadig at mer erfarne journalister får mer informasjon enn henne fordi de har en tettere forbindelse til politiet enn det hun selv har:

Some get better answers. At the police office small talk and friendship is really important. There is a reporter in Pos Kota who has been a crime reporter for many years, almost all the detectives know him. If he asks anything, most of the reporters will tell him (Evi Mariani 2005).

At et godt forhold til politiet ofte er avgjørende for å få den informasjonen man trenger som journalist, stemmer også godt overens med det Sigurd Allern skriver i boken *Kildenes Makt* (Allern 1996): "Politiet har alltid visst å verdsette "samarbeid", og bevisste lekkasjer er et effektivt styringsmiddel: Journalistene med de tetteste forbindelsene i politihuset, får lettere enn andre tildelt de ferskeste nyhetene" (Allern 1996: 149).

Ser vi videre på tabell 6.4 er det en forskjell på 10 prosentpoeng mellom de to avisene når det gjelder bruken av *styresmakter* som hovedkilde. Mens *Aftenposten* kun har denne gruppen som hovedkilde i 3 prosent av sine artikler, har *The Jakarta Post* denne gruppen som hovedkilde i 13 prosent av artiklene. Videre ser vi at *ledere og eksperter* er *Aftenpostens* hovedkilde i en femdel av artiklene, mens den samme kilden er hovedkilde hos *The Jakarta Post* i en tidel av artiklene. Igjen ser vi en forskjell på ti prosentpoeng, og det må i denne oppgaven kunne sies å utgjøre en i hvert fall nevneverdig forskjell. Når det så gjelder de to kategoriene *offer* og *mistenkt* har *Aftenposten* begge disse gruppene som hovedkilde i rundt en tidel av sine artikler, mens *The Jakarta Post* til sammenligning her ligger på under fem prosent. Begge disse kildegruppene er av typen "grasrot", og det ser altså ut til at *Aftenposten* er noe flinkere til å la disse menneskene komme til orde. Men igjen må jeg legge til at analysens datamateriale er for lite til at man kan trekke noen entydige eller generelle konklusjoner på bakgrunn av disse tallene.

Videre ligger begge avisene på lave tall når det gjelder bruken av *andre medier* som hovedkilde. Dette tyder på at både *Aftenposten* og *The Jakarta Post* er flinke til selv å skaffe kilder, og at de i liten grad benytter seg av det andre medier allerede har produsert. Her er det altså store likheter mellom de to avisene. Til sist ser vi at rundt en tidel av avisenes artikler faller inn under kategorien *øvrig* og at *anonyme* kilder benyttes svært sjelden som hovedkilde i de to avisene, nærmere bestemt i 1 prosent av artiklene hos begge de to. *Øvrig* er her, som jeg gjorde rede for i metodekapittelet tidligere i oppgaven, en kategori der jeg har samlet ulike kilder jeg hadde med i utgangspunktet, men som jeg valgte å utelate i oppgaven fordi tallene i de ulike kategoriene ble veldig lave.

Aftenposten og *The Jakarta Post* er altså forholdsvis like både når det gjelder *hvem* de benytter som hovedkilder og når det gjelder hvilke kilder de *oftest* gjør bruk av. Dette kan nok forklares ved det faktum at selv om *The Jakarta Post* utkommer i et land som er veldig forskjellig fra Norge på mange måter, så har avisen hovedsakelig samfunnets elite som lesere. Dette gjør antageligvis avisen likere *Aftenposten* enn det en indonesisk-språklig avis hadde vært: ”We have positioned ourselves as a newspaper that caters to the needs of the upper middle class community; that include Indonesians and foreigners” (Kanisius Dursin 2005). At kildevalget er såpass likt er i hvert fall med på å peke i retning av dette. Videre styrkes også hypotesen om et topptungt og elitepreget kildevalg av denne undersøkelsen. Av de hovedkildene som er registrert i analysen, er det kun *offer* og *mistenkt* som kan sies å representere ”grasrota”, og som vi nettopp har sett utgjør disse gruppene en lav prosentandel i analysen. Dette funnet stemmer godt overens med tidligere forskning på feltet. I boken *Kildenes Makt* (Allern 1996) fant Sigurd Allern følgende etter en innholdsanalyse av *Aftenposten*, *Arbeiderbladet* og *Dagsrevyen*:

Kildeutvalget er generelt svært elitepreget: Næringslivets ledere og offentlige arbeidsgiverrepresentanter utgjør nesten halvparten av de nyhetsverdige personene. (...) Samlet er det bare 7 prosent av intervjupersonene som tilhører ”grasrota” i fagbevegelsen eller er arbeidere, vanlige funksjonærer, arbeidsløse, bønder eller fiskere (Allern 1996: 187).

Innholdsanalysen i denne oppgaven viser at dette også ser ut til å stemme dersom man ser på deknningen av kriminalitet.

6.2.1 Journalistens kjønn og bruk av hovedkilde

Er det slik at de mannlige og de kvinnelige journalistene i de to avisene benytter seg av ulike hovedkilder? Jeg begrenser meg her til bare å se på fire av kategoriene, og kategorien *øvrig* blir derfor stor i tabellen. Tabellene 6.5 og 6.6 viser forholdet mellom kjønn og bruk av hovedkilde i *Aftenposten* og *The Jakarta Post*.

Tabell 6.5. Journalistens kjønn og bruk av hovedkilde i *Aftenposten*. Oppgitt i prosent. Vektvariabel: areal.

Hovedkilde	Mann	Kvinne	Ukjent
Politiet	23	-	16
Ledere/eksperter	19	50	11
Offer	8	11	9
Mistenkt	9	16	7
Øvrig	41	23	57
Sum	100	100	100
(N=1000 cm ²)	(60)	(7)	(20)

Tabell 6.6. Journalistens kjønn og bruk av hovedkilde i *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent. Vektvariabel: areal.

Hovedkilde	Mann	Kvinne	Ukjent
Politiet	35	36	25
Ledere/eksperter	13	7	8
Offer	4	4	3
Mistenkt	2	5	1
Øvrig	46	48	63
Sum	100	100	100
(N=1000 cm ²)	(29)	(18)	(27)

Tabell 6.5 viser altså at mens de mannlige kriminaljournalistene i *Aftenposten* hadde politiet som hovedkilde i rundt en femdel av sine artikler, så benyttet de kvinnelige journalistene seg ikke av politiet som hovedkilde i det hele tatt. Det betyr riktignok ikke at de kvinnelige journalistene ikke benyttet seg av politiet som kilde *overhode*. Som jeg skrev i metodekapittelet, regner jeg i denne oppgaven hovedkilden for å være den personen som uttaler seg først i artikkelen. Unntaket er når en annen person klart dominerer resten av artikkelen. Likevel er det bemerkelsesverdig at det er så store forskjeller mellom kjønnene i *Aftenposten* på dette punktet. Ser man på det samme forholdet i *The Jakarta Post*, viser tabell 6.6 at de mannlige og de kvinnelige journalistene i avisen benytter seg av politiet som hovedkilde i sine artikler tilnærmet like ofte, nærmere bestemt i vel en tredel av artiklene.

Videre er det verdt å nevne bruken av *ledere/eksperter*. I *Aftenposten* er denne gruppen hovedkilde hos de kvinnelige journalistene i så mye som halvparten av artiklene, mens deres mannlige kolleger her ligger på en femdel. I *The Jakarta Post* er det, som vi ser, mindre, kun seks prosentpoeng, som skiller kjønnene her. Til sist vil jeg nevne kategoriene *offer* og *mistenkt*. Man har kanskje en tendens til å tro at kvinnelige journalister er flinkere til å benytte seg av kilder fra "grasrota", for eksempel offer i en sak, enn det mannlige journalister er. Min innholdsanalyse viser derimot at journalistene i både *Aftenposten* og *The Jakarta Post* bruker denne typen kilder tilnærmet likt. Det er her en viss forskjell *mellom* de to avisene, og det ser ut til at *Aftenposten* er *noe* mer opptatt av å trekke inn offer og mistenkte i artiklene enn det *The Jakarta Post* er. Men igjen er det viktig å huske på at oppgavens omfang er lite. I tillegg jobber det, som nevnt tidligere, veldig få kvinnelige journalister i begge avisene, noe som gjør at tallene her blir ekstra lave.

6.3 Journalistenes forhold til kildene

Det er stor enighet blant oppgavens informanter om at det å etablere og opprettholde et godt forhold til kildene er noe de føler at de mestrer godt. Abdul Khalik i *The Jakarta Post* synes

særlig det er lett å komme i kontakt med advokater i de sakene han dekker: "They will open up to the journalist to tell their story, especially the lawyers. They will open anytime we call" (Abdul Khalik 2005). Evi Mariani i *The Jakarta Post* synes derimot det er lettere å snakke med den såkalte "grasrota": "Particularly people who are not in high society, common people like me and from lower income record than me. They usually open up and like to talk to reporters" (Evi Mariani 2005). Også kriminaljournalist Kari Bøhm-Pedersen i *Aftenposten* mener at hun har lett for å komme i kontakt med folk: "Ja, jeg føler det. Det handler egentlig bare om å møte folk med respekt og alminnelig folkeskikk. Jeg føler at jeg har ganske lett for å komme i kontakt med folk, det pleier å gå ganske lett" (Kari Bøhm-Pedersen 2005).

Hans O. Torgersen er enig i dette, men har likevel en følelse av at folk har blitt noe mer skeptiske til journalister den siste tiden:

Stort sett så går det greit, men jeg synes kanskje, nå har jeg ikke noe undersøkelse på det, men jeg har kanskje en følelse av at folk har blitt litt mer skeptiske. Når det skjer ting, når det har vært en eller annen hendelse i et lokalsamfunn, så før så var det ikke så veldig mange medier som dukket opp. Nå så blir man jo nedrent av et stort antall nettaviser, radio og TV-stasjoner i tillegg til de gode, gamle avisene. Det tror jeg nok gjør at folk lukker seg ganske tidlig, det er en sånn følelse jeg har (Hans O. Torgersen 2005).

Som jeg var inne på i teorikapittelet, er det mulig at hendelser som dekningen av drapet på Kristin Juel-Johannesen i Hedrum i 1999 kan ha bidratt til å ha skapt en skepsis blant folk når det gjelder deres omgang med journalister, og særlig da kriminaljournalister.

Bruk av bilder og personlige opplysninger

I dette kapittelet vil jeg først studere avisenes bruk av bilder: Hvilke motiver benytter de seg av og hvor store er bildene? I tillegg ser jeg på hvilke retningslinjer de to avisene følger når det gjelder publisering av bilder. Stemmer realiteten med idealene? Og videre, sammenfaller analysens funn med journalistenes egne antagelser om hva som er redaksjonelle føringer på dette området? Deretter kommer jeg inn på hvilke regler og normer avisene følger når det gjelder offentliggjøring av personlige opplysninger om mistenkte eller offer. Kan man for eksempel, slik jeg var inne på i teorikapittelet, finne tegn til at slike offentliggjøring gjør at noen grupper står i fare for å stemples som såkalte ”verstinger”?

Før jeg går inn på analysens funn, er det av interesse å se nærmere på hvilken oppfatning journalistene i de to avisene har av de etiske retningslinjene de er pålagt å følge i jobben som journalist i Norge eller Indonesia.

7.1 “Vær Varsom-plakaten” og “Code of Ethics”

Etter å ha intervjuet journalister i de to avisene, satt jeg igjen med et inntrykk av at den norske *Vær Varsom*-plakaten generelt verdsettes høyere av *Aftenpostens* journalister, enn det *Code of Ethics* gjør av journalistene i *The Jakarta Post*. De indonesiske journalistene føler blant annet at de etiske retningslinjene *egentlig* ikke har noen hensikt, fordi journalister i landet ikke straffes hardt nok dersom reglene brytes. Abdul Khalik sa det slik:

It (Code of Ethics) is fine, but we have a lack of enforcement on the ethics. Many other papers, not *The Jakarta Post*, violate this regulation and nothing happens. (...) Different newspapers interpret the ethics differently. We have a commission to monitor television, but they can do nothing! If television violates the ethics, it is too weak (Abdul Khalik 2005).

Hans redaktør, Harry Bahaskara er av samme oppfatning. Han mener at aviser stort sett følger reglene, men at loven er for svak. Blant annet er det et problem at pengesterke medier lett kan kjøpe seg fri dersom de skulle bli bøtelagt:

I think generally printed media follow the rules compared to television. The restriction is not strong enough. The press council is very weak, the law is not very good - they have loopholes and television in Indonesia belongs to (...) people that are very rich, very close to the president in the past. Only those people could afford to have television. They feel very strong, and are not afraid of complaints so far (Harry Bahaskara 2005).

De norske journalistene ser derimot ut til å være mer fornøyde med hvordan de norske retningslinjene fungerer. Kari Bøhm-Pedersen mener det går på alminnelig folkeskikk: ”Jeg synes *Vær Varsom*-plakaten, slik som den foreligger, er helt grei. Det er alminnelig folkeskikk. Ikke tråkke på folk som ligger nede. Det har jeg litt sans for” (Kari Bøhm-Pedersen 2005). Hennes kollega, Kari Storsletten, er av samme oppfatning: “Ja, vi har det vel såpass under huden...det er en veiledning, ikke sant. Og dette er jo saker hvor det ikke er en fasit, stort sett. Det er en del regler, men ellers er det mye skjønn og sunt fornuft (Kari Storsletten 2005).

Her kan man altså spore en kulturforskjell mellom de to avisene, og kanskje mellom de to landene. Generelt sett kan nok dette ha en sammenheng med det faktum at indonesiske journalister var under presidentens kontroll i så mange år, og at det rett og slett tar tid å bli profesjonalisert. Managing editor i *The Jakarta Post*, Harry Bahaskara, kastet under intervjuet lys over hvordan overgangen i 1998 opplevdes for en journalist:

It was easier to work under a dictator and we were not aware about that until it happened. We had always thought that working in a free press is something we have always been aiming to have, and we thought we could do it. It turned out to be not the case. A free press requires professionalism and that is one thing that we have never grown. For 30 years under dictatorship we could not develop ourselves. We did not know what to do. We had been spoon-fed by the government officials all the time. We did not do investigative reporting etc. The government did not want to talk, and there were no punishment for those who did not want to talk. Now it is more open, but the habit of the government to be a closed institution is still there. They still tend to be secretive. We like the change but we are aware of the challenges (Harry Bahaskara 2005).

Videre spurte jeg journalistene om hva de gjør for å forsikre seg om at det de publiserer er så korrekt som mulig. Kari Bøhm-Pedersen i *Aftenposten* er meget opptatt av å gjøre et grundig forarbeid, og ringer gjerne opp kilden flere ganger for å være sikker på at hun ikke publiserer noe som ikke stemmer:

Der kan jeg være litt gæren (...) for jeg er veldig flink til å ringe opp igjen hvis det er noe jeg er usikker på. Leser opp sitater og... Det er en kollega av meg i Dagbladet som gjør narr av meg og sier: ”Ja, ja, Karin - der andre mennesker tar tre telefoner der tar du 30”. Så man kan gjøre for mye ut av det også.... Så jeg er veldig grundig, da. Kanskje litt for grundig. Men jeg går jo i baret jeg også da. Det hender det (Kari Bøhm-Pedersen 2005).

Også journalistene i *The Jakarta Post* er opptatt av at det de publiserer skal være så feilfritt som mulig, og ringer derfor kilder opp for å sjekke detaljer. De nevner alle at de særlig må passe på å ringe politiet flere ganger fordi politiet ofte er slurvete med navn og ofte gir forskjellige navn til forskjellige aviser.

If it is possible I will always check. Because they [politiet] are always wrong about names! Here crime stories can come up with a wide range of details, in the different newspapers, in crime stories. Different names and details about where he was arrested etc. (Evi Mariani 2005).

I tillegg nevnte City Editor i *The Jakarta Post*, Kanisius Dursin, et problem som nok ikke kunne forekommet i Norge. I Indonesia har de hatt problemer med at selv familien til den personen som skal omtales ikke vet hvordan navnet staves. Og da er det ikke lett for en journalist å få alle detaljene i en sak til å stemme:

I would like to mention one particular case. There were so many different names released by the police, we decided to use only one. We tried to get in touch with the family members, but they were not sure how to spell his name. So we were like: "Ok, we might be wrong, but at least we have to be consistent (Kanisius Dursin 2005).

Selv om journalistene i *The Jakarta Post* og *Aftenposten* synes å være opptatt av å publisere korrekt informasjon, sier journalister fra begge avisene at det hender de publiserer artikler uten å være hundre prosent sikre på at all informasjonen er korrekt.

Ja, i hvert fall har det hendt at særlig når man sitter på vakt og ting må gå litt fort at jeg har måttet senke litt på kravet til å dobbeltsjekke. Men det er veldig sjelden jeg går med følelsen av at jeg har satt noe på trykk som jeg ikke er sikker på. Det er veldig sjelden. Da utelater jeg det heller (Kari Bøhm-Pedersen 2005).

Evi Mariani oppgir igjen politiets arbeid som årsak til at uriktig informasjon kan forekomme. Hun mener de i noen tilfeller ser seg nødt til selv å finne på detaljer.

Most of the time they [politiet] are wrong in the spelling of the name, and sometimes they do not dedicate adequate time to give us details. For example they did an arrest of a guy, a drug dealer or something, and they will just say: "We did an arrest...bla, bla". When we try to ask "exactly where did you arrest him?" They say: "You can ask my detective because I can not remember". But where is the detective? There is no detective! So sometimes we just write "in his house" or "at the airport", we make up stories! (Evi Mariani 2005).

At journalistene i *The Jakarta Post* ser seg nødt til å finne på fakta for å fylle ut usikre punkter i en sak, kan ikke sies å være annet enn oppsiktsvekkende. Det er derfor overraskende at avisen sjelden får klager, i hvert fall hvis vi skal tro Abdul Khalik: "Maybe two times...it has not yet gone to court. It is more like a complaint. They tend to sue, but before that they have to give notice to us. We talk to them and can settle outside the court" (Abdul Khalik 2005). Selv om ingen av informantene i *Aftenposten* kom med informasjon av denne typen under intervjuet, opplever også de klager fra publikum dersom feil har blitt publisert. Kari Bøhm-Pedersen har inntrykk av at folk klager mer nå enn det de gjorde tidligere:

"Det jeg vet er at før så var det ikke mye, men at det er en tendens til at det klages mer nå. Men om det er fordi at folk er mer bevisste eller om det er fordi vi slurver mer, eller allting går for fort, det vet jeg ikke. Men jeg tror det har kommet flere klager nå" (Kari Bøhm-Pedersen 2005).

Totalt sett ser det ut til at både *Aftenposten* og *The Jakarta Post* har seriøse journalister i staben som er opptatt av å følge de etiske retningslinjene de to landene pålegger dem, selv om journalistene i *The Jakarta Post* ser seg nødt til å ”pynte på sannheten” når det trengs.

7.2 Bruk av bilder

En oversikt over hvilke typer bildemotiver de to avisene benyttet seg av i oktober 2004 ser ut som følger:

Tabell 7.1. Type bilder brukt i *Aftenposten* og *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent.

Tema	Aftenposten	The Jakarta Post
Portrett	12	4
Åsted	3	1
Action	4	3
Tyvegods	1	-
Øvrig	8	1
Ikke bilde	73	91
Sum	100	100
(N)	(512)	(483)

Tabell 7.1 viser at bilder generelt sett spiller en liten rolle i begge avisene; de aller fleste artiklene i denne analysen hadde ikke bilde. Dette har nok sammenheng med at de begge er abonnentaviser og at de derfor ikke har et like stort behov for oppsiktsvekkende bilder for å selge aviser. Ser vi på hvilke motiver de som oftest bruker, viser analysen at *portrett* er det vanligste motivet både i *Aftenposten* og *The Jakarta Post*. De øvrige kategoriene benyttes lite i begge de to avisene. At det sjelden publiseres bilder av typen *action* kan tyde på at journalistene sjelden er på åstedet og derfor ikke får tatt bilde av verken stedet der den kriminelle handlingen har skjedd, eller selve handlingen da den fant sted. Opplysninger som kom frem under intervjuet kan peke i retning av dette. Da jeg spurte Evi Mariani i *The Jakarta Post* om hun vanligvis har med seg en fotograf når hun dekker saker, svarte hun nemlig følgende: “No. We rarely get a fresh crime, so when I go to a crime scene the crime is over. Sometimes they like pictures of suspect. If they know that a suspect is being exposed by the police they will send a photographer to the police office” (Evi Mariani 2005). Også hennes kollega, Abdul Khalik, må ta bildene selv. ”I bring camera myself. I am not a photographer, I have no professional training, I just shoot whatever I can” (Abdul Khalik 2005).

I *Aftenposten* er det derimot vanligere å ha med seg en fotograf når man oppsøker åstedet: ”Ja, stort sett - hvis vi har en fotograf i huset” (Kari Storsletten). Videre ser det ut til at man er av den oppfatning i *Aftenposten* at et godt bilde er viktig for avisen: ”Ja. Og særlig nå når vi har lagt om til tabloid” (Kari Bøhm-Pedersen 2005). Også Hans O. Torgersen tror omleggingen til tabloidformat har gjort at det har blitt enda viktigere med gode bilder:

”Det er kanskje viktigere nå enn det var før, på grunn av tabloidformatet... En stor sak på en side og da er det en fordel med et bilde, det er klart det. Og skal vi først ha et bilde så skal det være av god kvalitet, selv om det ikke alltid er tilfelle så prøver vi å få det til i hvert fall” (Hans O. Torgersen 2005).

Analysen viser likevel at så mye som tre firedeler av *Aftenpostens* kriminalartiklene i oktober 2004 ikke hadde bilde. Dette viser et avvik mellom den rollen avisens medarbeidere tror bildet spiller i avisen, og det som faktisk er tilfelle.

Videre viser tabell 7.2 under størrelsen på bildene som trykkes i de to avisene.

Tabell 7.2. Størrelsen på bilder i *Aftenposten* og *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent.

Str. bilder	Aftenposten	The Jakarta Post
0-50 cm ²	12	2
51-300 cm ²	9	7
301 og større cm ²	6	1
Ikke bilde	73	91
Sum	100	100
(N)	(512)	(483)

Som vi ser var hovedvekten av bildene i *Aftenposten* små bilder av størrelsen 0-50 cm². Hos *The Jakarta Post* ble det derimot trykket flest bilder av størrelsen 51-300 cm². Bilder fra 301 cm² og oppover var nærmest ikke-eksisterende i *The Jakarta Post*, mens *Aftenposten* benyttet seg av denne størrelsen i rundt 20 prosent av sine artikler.

7.3 Offentliggjøring av personlige opplysninger

Når det gjelder navngiving av gjerningsmann og offer i de to avisene, er det, som vi ser av tabell 7.3 og 7.4, en viss forskjell mellom de to avisene.

Tabell 7.3. Navngitt gjerningsmann i *Aftenposten* og *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent.

Navngitt gj.mann	Aftenposten	The Jakarta Post
Ja	23	41
Nei	77	59
Sum	100	100
(N)	(500)	(450)

Tabell 7.4. Navngitt offer i *Aftenposten* og *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent.

Navngitt offer	Aftenposten	The Jakarta Post
Ja	21	20
Nei	79	80
Sum	100	100
(N)	(500)	(450)

Aftenposten offentliggjorde altså navn på gjerningsmann og offer like ofte, nærmere bestemt i rundt 20 prosent av artiklene. I *The Jakarta Post* fant jeg derimot en annen tendens. Navn på gjerningsmenn ble i min studie offentliggjort i 40 prosent av artiklene, mens offentliggjøringen av offerets navn skjedde i bare 20 prosent av artiklene. *Aftenposten* ser altså ut til å være noe mer restriktiv med å gå ut med navn på gjerningsmenn enn de er i *The Jakarta Post*. Under intervjuene ble det også sagt ting som peker i retning av at dette stemmer. I *The Jakarta Post* later det til at holdningen er at når "alle andre" publiserer navn på mistenkte, så kan vi gjøre det også. Evi Mariani sa det slik:

We apply a general policy for that. There has been a change. Previously Indonesian press could not reveal full name of the suspect or publish a clear picture of the suspect, but the last 10 years we give the full name. Why bother: if we concealed a name other newspapers would reveal his name anyway! The television will say his or her name clearly, so we will look stupid! Rape: secret. Murder: we would tell (Evi Mariani 2005).

Hennes kollega Abdul Khalik mener faktisk at å publisere en sak uten å skrive navnet på gjerningsmannen er noe man bør prøve å unngå: "I think in a story we must have identification. I tend to try to identify the suspect. It is not good to have: "someone" or "a man" (Abdul Khalik 2005). I tillegg er det en regel i *The Jakarta Post* at man venter til politiet har offentliggjort navnet før man trykker det. Etter det er det "fritt frem" og avisen foretar da ingen egne vurderinger av saken:

If the police announce it publicly, we write the name. And also if the police present the suspect publicly, there is no reason for us to hide it. But if the police do not release the name or show the suspect to the journalist, then, even if we know, we do not write the name (Kanisius Dursin 2005).

I *Aftenposten* tenker man annerledes, og mer selvstendig, rundt dette spørsmålet. Hans O.

Torgersen mener at hva politiet går ut med ikke er avgjørende for om avisen offentliggjør informasjonen eller ikke:

Det hender at politiet sender ut etterlysning med navn og bilde av folk og vi ikke bruker verken navn eller bilde på vedkommende. Det kan være at vi for eksempel mener at saken ikke er alvorlig nok og at vedkommende, ut fra det vi har fått vite, ikke er farlig for allmennheten og sånne ting. For det er klart; er det en drapsmann på rømmen, en som kan tenkes å være farlig for folk flest - da ville vi nok bruke både navn og bilde i nesten alle tilfeller (Hans O. Torgersen 2005).

Hans kollega, Inge D. Hanssen, husker godt en episode da *Aftenposten* lot være å offentliggjøre navnet på en som var etterlyst av politiet:

(Vi har et) selvstendig ansvar. Jeg har et veldig godt eksempel (...) Jeg tror det var et drap på vestlandet, og så etterlyste politiet en mann med navn og bilde og det gikk jo rett inn i alle aviser - jeg tror til og med Dagsrevyen hadde det. Dette var på 70-, 80-tallet. Så viste det seg at han som var etterlyst han var med en frakteskute som gikk langs kysten, så han kom i land i Arendal igjen og da så han jo dette her, da, og meldte seg for politiet med en gang. Han hadde ingenting med det drapet å gjøre (...) men fordi politiet etterlyste han så kjørte alle aviser han som hovedmistenkt (...). Det ville aldri ha skjedd i dag! Da ble det innskjerpa at vi har et selvstendig ansvar, selv om politiet går ut. Jeg ler når jeg hører i TV2, spesielt, at politiet vurderer å gå ut å etterlyse en eller annen med fullt navn. Det kan de gjøre så mye de vil det! Men det er helt opp til pressen om vi vil viderebringe den etterlysningen eller ei. Så det er ikke noe automatikk i at vi tar inn en sånn etterlysning lenger (...) Men det er klart: begår du et trippeldrap så skal det mye til for ikke å få navnet ditt i avisen, altså. Det skal det! (Inge D. Hanssen 2005).

Som vi ser er det altså visse forskjeller innen de to avisenes journalistiske kultur når det gjelder publisering av navn.

Når det så gjelder offentliggjøring av gjerningsmanns og offers nasjonalitet, kommer de to avisene meget likt ut; det er ingen tvil om at begge avisene er forsiktige på dette området. Tabell 7.5 viser at både *Aftenposten* og *The Jakarta Post* unngår å oppgi gjerningsmannens nasjonalitet i 80 prosent av artiklene i oppgavens periode. Videre ser vi av tabell 7.6 at de begge lar være å publisere offers nasjonalitet i over 90 prosent av de artiklene analysen tar for seg.

Tabell 7.5. Gjerningsmannens nasjonalitet oppgitt i *Aftenposten* og *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent

Gj.mannens nasj.	Aftenposten	The Jakarta Post
Ja, indonesisk	-	3
Ja, norsk	2	-
Ja, annet land	10	9
Ja, flere nasj.	-	3
Nei	89	86
Sum	100	100
(N)	(500)	(450)

Tabell 7.6. Offerets nasjonalitet oppgitt i *Aftenposten* og *The Jakarta Post*. Oppgitt i prosent.

Offerets nasj.	Aftenposten	The Jakarta Post
Ja, indonesisk	-	4
Ja, norsk	-	-
Ja, annet land	4	2
Ja, flere nasj.	-	2
Nei	96	93
Sum	100	100
(N)	(500)	(450)

Som jeg var inne på i teorikapittelet, kan avisenes varsomhet med å offentliggjøre personlig opplysninger være med på å unngå at man stempler for eksempel visse nasjonaliteter som ”verstinger” i samfunnet. I *Aftenposten* er de nøye med å nevne etnisk tilhørighet kun der det er av betydning for saken.

Altså det der jo en løpende vurdering, og diskusjon. (...) Vi prøver å nevne det kun i tilfeller hvor det har betydning for saken. Hvis det er to innvandrere med pakistansk bakgrunn som har krangla og den ene har dengt den andre, så ville i hvert fall jeg skrive det helt nøytralt uten at det går frem hvem dette er. Men hvis det er en som kommer fra en etnisk gruppe, en etnisk gjeng for eksempel, som blir utsatt for noe fordi han tilhører den gjengen, så hører jo det med til saken. Der hvor det er relevant og har betydning for saken, så skriver jeg det (Hans O. Torgersen 2005).

At de to avisene er restriktive på dette området bidrar til å minske faren for en slik stemping av grupper i mediebildet. Det er imidlertid mulig at sammenligningen mellom de to avisene på dette punktet hadde vært mer meningsfull om jeg i *The Jakarta Post* hadde registrert hvorvidt de eksplisitt identifiserer ulike folkegrupper, og ikke nasjonal herkomst, siden Indonesia ikke har innvandring på samme måte som i Norge.

7.4 Dekningen av selvmord

Til slutt i dette kapittelet vil jeg nevne et tema som ikke er med i innholdsanalysen, men som kom opp under intervjuene med informantene i de to avisene, nemlig deknningen av selvmord. Selv om revisjonen av *Vær Varsom-plakaten* i 2005 åpnet opp for omtale av slike tragedier, er paragrafen fortsatt klar på at emnet skal behandles med stor forsiktighet:

”Vær varsom med omtale av selvmord og selvmordsforsøk. Unngå omtale som ikke er nødvendig for å oppfylle allmenne informasjonsbehov. Unngå beskrivelse av metode eller andre forhold som kan bidra til å utløse flere selvmordshandlinger” (*Vær Varsom-plakaten* 2006).

Da jeg intervjuet journalistene i *Aftenposten*, hadde denne revisjonen enda ikke trådd i kraft. Kari Storsletten i *Aftenposten* svarte følgende da jeg spurte hva hun synes om den da gjeldende regelen:

”Regelen er at du ikke skriver om det, personlige tragedier...(…) jeg synes i utgangspunktet det er ganske greit. Men det er klart, er du en offentlig person, er du statsminister, (...) vil det jo antakelig gå inn på den jobben du har, det vil få konsekvenser for den og du fungerer ikke bra nok, ikke sant. (...) Man har jo vurdert selvmord som en personlig tragedie, men vi har jo et eksempel da sønnen til Gro Harlem Brundtland begikk selvmord og Søndag Søndag skrev om det, men ingen av de store avisene. Og da kan du jo spørre deg; hun trakk seg som partileder og, ikke sant, hva slags konsekvenser....det er noe med noe offentlige personer.... (Kari Storsletten 2005).

I Indonesia har de derimot få, eller ingen, restriksjoner på dette området. *Code of Ethics* har heller ingen egen paragraf som tar opp denne problemstillingen. Journalistene ser ikke ut til å kvie seg videre for å skrive om temaet, skal vi tro kriminalreporter Evi Mariani:

”Big crime stories will always come first here (...) especially when they involve foreigners. A Singaporean jumps from the 13 floor - the news becomes big! (...) Front page for like two or three days” (Evi Mariani: 2005).

Det ser ut til å være en tendens i Norge at man i økende grad synes det er greit å omtale selvmord dersom det gjelder offentlige personer. At vi kommer dit i Norge hvor de nå er i Indonesia, nemlig at selvmord er nyheter som slås stort opp, tviler jeg imidlertid på. I den indonesiske kulturen anser de selvmord for å være et drap og ikke en personlig tragedie slik vi gjør i Norge - personen har begått en forkastelig handling og er dermed skyldig i en forbrytelse. Det er svært sannsynlig at dette er an av hovedgrunnene til at dette temaet behandles så ulikt i de to avisene.

8

Avslutning

Jeg vil nå forsøke å gi en oppsummering av oppgavens funn, og forsøke å trekke noen konklusjoner på bakgrunn av disse funnene. Det er likevel viktig å poengtere at noen klare slutninger ikke kan trekkes i denne oppgaven, til det er datagrunnlaget for lite.

8.1 Kriminaljournalistens rolle

Informantene i de to avisene har nominelt sett samme yrke, men i praksis er det mange forskjeller som gjør den daglige jobben som kriminaljournalist i de to avisene ganske ulik. For det første avdekker oppgavens analyse store forskjeller når det gjelder *hvem* det er som jobber med kriminalitet i de to avisene. I *Aftenposten* har kriminaljournalistene lang journalistisk erfaring bak seg når de begynner i redaksjonen; den yngste journalisten i avisens kriminalredaksjon har jobbet som journalist i 10 år, mens de andre har rundt 30 års fartstid bak seg. I *The Jakarta Post* er det derimot den unge og nyankomne i avisen som ser ut til å være den typiske kriminaljournalisten, uten at dette, i følge avisens informanter, er noen fast regel. Det er ikke umulig at nettopp dette er en av grunnene til at kriminaljournalistene i *The Jakarta Post* føler at de har lav status blant de andre kollegene i avisen. I tillegg gir disse informantene uttrykk for at de egentlig helst vil jobbe innenfor et *annet* stoffområde. Målet for disse journalistene er dermed ikke å bli en så god kriminaljournalist som mulig, men å bli flyttet over til en annen redaksjon. De norske journalistene gir derimot inntrykk av å være stolte av yrket sitt, og føler at de har høy status i avisen.

Når det gjelder de ulike problemene kriminaljournalistene møter i hverdagen, er det både likheter og ulikheter mellom de to avisene. Alle informantene oppgir at forholdet til politiet kan oppleves svært problematisk til tider. Problemene dreier seg for det meste om vanskelighetene med å få den informasjonen de ønsker; det er med andre ord *interessekonflikten* som råder mellom politi og journalist som forårsaker problemet. *Alvorlighetsgraden* i kriminaljournalistenes problemer er imidlertid ikke den samme i de to avisene. Det virker generelt sett som om journalistene i Norge har et mer profesjonelt forhold til politiet enn det de har i Indonesia. Journalistene i *The Jakarta Post* opplever for eksempel å bli frosset ute eller "hatet" av politiet dersom de skriver en artikkel hvor politiet kommer dårlig ut. En av grunnene til dette kan muligens være at kriminaljournalistene i *The Jakarta Post* oppholder seg mye på politistasjonen, mens de i *Aftenposten* i all hovedsak benytter

telefonen når de kontakter politiet. Dette gjør nok at det blir enda viktigere for de indonesiske journalistene å knytte tette kontakter i politiet, og relasjonene blir derfor mer intime enn de er i Norge. Dette gjør tydeligvis også at de blir straffet hardere av sine ”allierte” dersom de går imot deres ønsker. En annen fare ved denne tette forbindelsen til politiet, er at journalistene selv kan bli sugd opp av det korruperte miljøet som finnes ved politistasjonen. Kriminaljournalist Evi Mariani går så langt som å hevde at 90 prosent av hennes kolleger fra andre aviser har blitt korruperte, og at hun derfor bestemte seg på forhånd at hun ikke ville jobbe på feltet i mer enn maksimum to år. Etter det var hun ikke sikker på om hun ville klare å motstå alle de ekstra pengene og godene som korrupsjonen ville føre med seg.

En annen av mine underproblemstillinger gikk på hvordan det er å være kvinnelig eller mannlig journalist i de to avisene. Intervjuene viste at mens journalistene i *Aftenposten* generelt sett føler at de stiller likt uavhengig av kjønn, så oppleves forskjellene som mer fremtredende i *The Jakarta Post*. Igjen er det hos politiet disse kommer best til syne. Fordi det er grunn til å tro at politikorpset i Indonesia i all hovedsak består av menn, blir det lettere for de mannlige enn de kvinnelige journalistene å knytte bekjenskaper; mannlige journalister kan gå på bar og spille kort med politimennene og har dermed en viktig mulighet til å få tilgang på ekstra informasjon. Også Abdul Khalik i *The Jakarta Post* var enig i at han drar nytte av disse fordelene, selv om han tror at hans kvinnelige kolleger også har visse fordeler av at de mannlige politimennene synes det er stas når de kommer kvinner til stasjonen. En lav kvinneandel blant kriminaljournalistene er likt for de to avisene. Hva dette kommer av var det derimot ingen av informantene som hadde noe godt svar på.

8.2 Temavalg og bruken av ulike sjangere

Landene de to avisene utkommer i er meget ulike på mange områder, og disse forskjellene kommer også til syne i journalistikken. Når det gjelder hvilke temaer avisene dekker innen kriminaljournalistikken, viser det seg imidlertid at begge ser ut til å ha ganske sammenfallende nyhetsverdier. Informant Kari Storslettens uttalelse om at det sikkert ville vise seg at de to avisene tenkte veldig forskjellig på dette området stemmer derfor ikke. Vold, med *drap* hos *Aftenposten* og *andre voldshandlinger* hos *The Jakarta Post*, er det temaet som dekkes med flest artikler i de to avisene. Dette er ikke overraskende med tanke på at temaet inneholder mange av kriteriene for hva som har nyhetsverdi. Videre har jeg vist at *The Jakarta Post* dekker temaene *terror* og *korrupsjon* i større grad enn det *Aftenposten* gjør. Dette er også helt som forventet siden dette er typer av kriminalitet som dagens Indonesia har

store problemer med. Når det gjelder journalistenes kjønn og hvilke temaet de oftest dekker, viser analysen at mens de fleste av artiklene til de mannlige journalistene i *Aftenposten* hadde *drap* som tema, så handlet hovedandelen av artiklene til deres kvinnelige kolleger om *sedelighetsforbrytelser*. I *The Jakarta Post* hadde imidlertid de fleste av artiklene til kvinnene *voldshandlinger* som tema, mens hovedvekten av artiklene til deres mannlige kolleger omhandlet *svindel/bedrageri*.

At de to avisene har såvidt sammenfallende nyhetsverdier vitner om en grunnleggende lik kultur i de to redaksjonene. Fordi *The Jakarta Post* har de fleste av sine lesere blant samfunnets elite, og da særlig blant utlendinger, er nok avisen på mange måter mer lik *Aftenposten* enn det en indonesisk-språkelig avis ville vært. Men når det gjelder sedelighetssaker er det stor variasjon mellom de to avisene. Slike saker er prioritert i langt lavere grad i *The Jakarta Post* enn i *Aftenposten*. Hva grunnen til dette er kan jeg ikke si noe sikkert om, men det at det må ha noe med kulturforskjeller i synet på seksualitet å gjøre er fristende å anta.

Videre viser analysen at avisene hovedsakelig dekker kriminalsaker av nasjonal karakter, at de fleste artiklene (over 70 prosent i begge aviser) produseres i avisenes egne redaksjoner og at sjangeren *nyhetsartikkel* er den som oftest benyttes. Kriminaljournalistikken er en del av den løpende nyhetsjournalistikken, og det er derfor ikke overraskende at nettopp nyhetsartikkelen er så mye brukt. Lite heldig er det likevel at avisene så sjelden publiserer nyhetsreportasjer eller bakgrunnsartikler. Disse sjangrene kan gå dypere inn i problemstillinger på en måte som gir leseren et mer helhetlig og nyansert bilde av kriminaliteten i samfunnet. Men siden det opplagt er både kostbart og er mer tidkrevende å produsere slike artikler, blir disse sjangrene dessverre i liten grad tatt i bruk av avisene.

8.3 Kilder

Oppgavens kvantitative analyse viser at de to avisene er meget like når det gjelder antall kilder de benytter seg av i sine artikler. Også dersom man ser på hvor mange kilder de kvinnelige og de mannlige journalistene i de to avisene bruker, kommer de likt ut både sammenlignet med hverandre og internt i hver avis. I godt over halvparten av artiklene benyttes det to eller flere kilder. Positivt er det også at analysen viser at artikler uten henvisning nærmest er ikke-eksisterende. Dette kan sies å være en forsiktig indikator på at det er et høyt journalistisk nivå i de to avisene. Samtlige informanter sier også under intervjuene

at de er veldig opptatt av å unngå enkilde-journalistikk, men generelt sett viser det seg likevel at de fleste av dem har vel optimistiske antagelser om hvor mange kilder de gjennomsnittlig benytter seg av.

Når det gjelder avisenes bruk av hovedkilder, er *politiet* den klart mest benyttede kilden i begge avisene, noe som også stemmer godt overens med det informantene selv tror. Av intervjuene kom det videre frem at *måten* de samler inn informasjonen på fra politiet er forskjellig i de to avisene. I *Aftenposten* gjør man det hovedsakelig per telefon, mens kriminaljournalisten i *The Jakarta Post* selv drar til stasjonen. Alle informantene er enige om viktigheten av holde seg inne med politiet for å få den informasjonen de ønsker. Videre er det viktigste å merke seg når det gjelder avisenes valg av hovedkilder at kildene i all hovedsak er såkalte ”topptunge” kilder. Dette stemmer både med mine antagelser og tidligere forskning på feltet som begge tilsier at journalister sjelden lar ”grasrota” komme til orde. Problemet med dette er at ofrene for kriminaliteten, de som har kjent forbrytelsene på kroppen, da sjelden får uttale seg.

Når det gjelder kriminaljournalistens kjønn og valg av hovedkilde, viste analysen at de kvinnelige journalistene i *Aftenposten* ikke benyttet seg av politiet som hovedkilde én eneste gang i den perioden oppgaven tar for seg. Deres kvinnelige kolleger i *The Jakarta Post* hadde derimot politiet som hovedkilde i hele 36 prosent av sine artikler. Hos de mannlige journalistene i de to avisene er det imidlertid små forskjeller å spore på dette området. Når det gjelder de øvrige hovedkildene som benyttes, viser den kvantitative analysen at begge kjønn benytter seg av samme typer kilder. Det er for eksempel ikke slik, som man kanskje ville trodd, at kvinnene er flinkere til å la ofrene komme til orde – i hvert fall ikke som hovedkilde.

8.4 Internaliserte normsett eller pålagte regler?

Etikk er ikke nødvendigvis det samme som moral eller rettferdighet. Etske regler kan defineres som et sett med normer som legger føringer og begrensninger på våre handlingsvalg, men reglene kan også ha den bivirkningen at de indirekte forteller oss hvordan vi må handle for å unngå disse restriksjonene. Et resultat av dette kan derfor være at de åpner for handlinger som bryter med regelverkets intensjoner. Metaforisk sett kan vi tenke oss reglene som betongelementer som er satt opp med den hensikt å signalisere at en gangvei er stengt. Men betongelementene har en dobbel funksjon. Når de er satt opp, ser man også mellomrommene mellom dem og dermed også muligheten til å omgå reglene ved å utnytte

deres utilstrekkelighet som adferdsregulerende mekanisme. De fleste mennesker ville likevel nettopp oppfatte betongelementene som det signalet de er ment å være; gangveien er stengt. Men de som mangler respekten for veisperringen, vil lett bli fristet til å smyge seg mellom hindringene. På samme måte vil etiske regler som *Vær Varsom* – plakaten og *Code of Ethics* ikke ha den ønskede effekt på de journalistene som ønsker å bryte dem. Dersom journalisten mangler en indre moral eller rettferdighetssans som tilsier at regler som er ment til å beskytte andre mennesker bør respekteres, vil normene lett kunne tøyes og i verste fall bli en indirekte oppskrift på hva man bør gjøre for å kunne omgå dem.

I Norge har vi hatt etiske retningslinjer i form av *Vær Varsom* - plakaten siden 1936, mens Indonesia fikk sin *Code of Ethics* først i 1998 etter Suhartos fall. De norske journalistene har i tillegg utført sin pressevirksomhet i et demokratisk land gjennom lang tid, og har derfor lang erfaring i å foreta egne vurderinger og avveininger når det gjelder etiske spørsmål. Slik har det historisk sett ikke vært i det indonesiske pressekorpsset, der man inntil nylig har måttet arbeide innenfor et diktatur som har gitt journalistene klar beskjed om hva de skulle publisere. Etter 1998 har dette, i følge journalistene selv, begynt å forandre seg til det bedre, men det er ingen tvil om at en profesjonaliseringsprosess tar tid og at dette gjør at den indonesiske pressen fortsatt ligger bak sine vestlige kolleger på noen områder. Dette kommer også til uttrykk gjennom denne oppgavens informanternes syn på de etiske retningslinjene. For det første gir de uttrykk for at reglene *egentlig* ikke har noen hensikt fordi så mange journalister i landet bryter dem. Særlig de pengesterke mediene i landet tar ofte heller boten overtredelsene fører med seg enn å la en historie gå fra seg. Derfor er det stor enighet blant oppgavens informanter om at reglene burde vært enda strengere og at straffen for å bryte dem burde vært hardere.

Videre er det tydelig at journalistene og redaktørene i *The Jakarta Post* er vant til å vente slavisk på at politiet skal offentliggjøre navn før de så automatisk publiserer dem. Det ser ikke ut til at de engang har tenkt seg muligheten av å foreta en egen og selvstendig vurdering av hvorvidt det er riktig eller ikke å gå ut med disse opplysningene. Dette til tross for at de selv flere ganger under intervjuene klaget over at informasjonen de får av politiet ofte er mangelfull og full av feil. Begrunnelsen deres er av typen ”hvorforskal vi la være å trykke det når alle andre gjør det”. En selvstendig presse burde nok ta mer ansvar enn som så. På ett område, offentliggjøringen av offerets navn, mener informantene imidlertid avisen er ekstra forsiktig. Jeg fikk likevel ingen informasjon under intervjuene som talte mot at de også her

ville fulgt politiets anbefalinger til punkt og prikke. Og med tanke på at avisen ikke bare dekker selvmord, men anser selvmord for å være ”gode nyheter” som slås stort opp, burde vel avisen her være forsiktig med å påberope seg å verne spesielt godt om offeret.

I *Aftenposten* er det imidlertid stor enighet om at de fatter selvstendige beslutninger når det gjelder etiske spørsmål. I følge dem selv er de ikke bundet av politiet på dette området, men kan la være å publisere opplysninger til tross for at politiet har gått ut med dem offentlig. Det handler om å ta et personlig ansvar når man selv mener at noe er galt, og dette er de meget opptatt av. Man kan imidlertid ikke trekke den konklusjonen at *Aftenposten* alltid oppfører seg eksemplarisk i etiske spørsmål på bakgrunn av dette. Ser vi for eksempel på rapporten *Prosjekt Hedrum: Full skjæring* (Brurås og Røssland 1999), som ble skrevet etter drapet på Kristin Juel-Johannesen i 1999, kommer det frem at selv om *Aftenposten* sjelden nevnes av kritikerne i Hedrum-saken så var avisen ”i høy grad involvert i flere av hendelsene som forårsaket den sterke pressekritikken” (Brurås og Røssland 4: 2000). Likevel er det slik, og igjen må jeg presisere at dette er journalistenes ord, at informantene fra *Aftenposten* mener at Vær Varsom – plakaten er et internalisert normsett; det er snakk om vanlig folkeskikk og om å ha empati med andre mennesker.

I motsetning til hva man kanskje skulle tro på bakgrunn av intervjuene, kommer faktisk de to avisene ganske likt ut i den kvantitative analysen. Når det gjelder bildebruk, er det tydelig at dette ikke er spesielt viktige for noen av avisene. Over 70 prosent av *Aftenpostens* artikler, og over 90 prosent av de i *The Jakarta Post*, var uten bilde i oktober 2004. Videre viser den kvantitative analysen at begge avisene foretrekker portretter når bilder først benyttes. Når det gjelder størrelsen på bilder, benytter *Aftenposten* seg mer av små bilder enn det *The Jakarta Post* gjør, men hovedkonklusjonen er altså at bilder spiller en liten rolle i avisene. Dette er heller ikke overraskende, og styrker dermed min hypotese om at abonnentsaviser ikke er avhengige av spektakulære bilder for å få solgt sine aviser. Også når det gjelder offentliggjøring av personlige opplysninger er avisene like. Men her er det viktig å huske på at den kvantitative innholdsanalysen ikke sier noe om *bakgrunnen* for hvorfor journalistene velger å publisere eller ikke publisere informasjonen. De kvalitative intervjuene har derfor tilført analysen viktig informasjon på dette området ved å vise at valgene som tas gjøres av forskjellige årsaker og under ulike omstendigheter.

Til sist er det viktig å nevne at begge avisene er forsiktige med å oppgi gjerningsmenns nasjonalitet. Dette hjelper til med å motvirke at man i mediebildet danner et bilde av såkalte ”verstinger” i samfunnet ved å henge ut en bestemt gruppe mennesker. Det er tydelig at kriminaljournalistene i *Aftenposten* og *The Jakarta Post* er flinke til å la være å nevne personers nasjonalitet der det strengt tatt ikke er nødvendig.

Denne oppgavens kvantitative funn viser altså en stor likhet mellom de to avisene. Det som publiseres *Aftenposten* og *The Jakarta Post* er ikke på langt nær så ulikt som man kunne være fristet til å tro, når man tenker på de mange forskjellene som finnes mellom landene de utgis i. De kvalitative funnene viser imidlertid noen store ulikheter mellom de to avisene, da hovedsakelig når det gjelder journalistenes måte å jobbe på, og når det gjelder de problemene journalistene møter i sitt daglige arbeid. Likevel vitner journalistenes utsagn om at de deler mange av de samme synspunktene, både når det gjelder journalistisk praksis og når det gjelder etiske retningslinjer. Derfor kan det passe å avrunde denne oppgaven der vi begynte, og avslutte med de to neste linjene i Rudyard Kiplings dikt. For i møte med journalister i to aviser på hver sin side av jordkloden har det vist seg at forskjellene i hvordan journalister tenker og arbeider ikke er så forskjellige som geografiske og kulturelle avstander kunne friste til å tro.

But there is neither East nor West, Border, nor Breed, nor Birth,
When two strong men stand face to face, though they come from the ends of the earth!
(from *The Ballad of East and West* – www.kirjasto.sci.fi/kipling.htm)

Litteraturliste

Aftenposten morgendnummer) 1-30 oktober 2004

Allern, Sigurd (1996) 2. utg. *Kildenes makt. Ytringsfrihetens politiske økonomi*. Pax Forlag

Allern, Sigurd (2002) 2. utg. *Nyhetsverdier. Om markedsorientering og journalistikk I ti norske aviser*. IJ-forlaget

Baker, Richard W m.fler (1999) *Indonesia. The Challenge of Change*. KITLV Press, The Netherlands

Bastiansen, Henrik G. & Dahl, Hans Fredrik (2003) *Norsk mediehistorie*. Universitetsforlaget.

Brurås, Svein & Røssland, Lars Arve (2000) *Prosjekt Hedrum: Full skjæring. Drapssaken, nyhetsjakten og menneskene bak nyhetene*. Norsk Journalistlag.

Code of Ethics: Code of Ethics of the Indonesian Journalist (1999)

Critcher, Chas (2003) *Moral Panics and the Media*. Open University Press, Buckingham.

Diah, Herawati (2005) *An Endless Journey. Reflections of an Indonesian Journalist*, PT Equinox Publishing Indonesia

Høst, Sigurd & Bodahl-Johansen, Gunnar (2001) *Kulturforskjell og tilpasing. Kournalisters forhold til politi, påtalemyndighet og domstoler*. Institutt for Journalistikk, Fredrikstad.

Kingsbury, Damian (2003) *The Politics of Indonesia*. Oxford University Press, Singapore

Legge, J.D (2003) *Sukarno – A Political Biography*. Stamford Press Pte Ltd, Singapore.

Pollack, Esther (2001) *En studie i medier och brott*,_Institusjonen för journalistikk, medier och kommunikation. Stockholms universitet.

Romano, Angela (2003) *Politics and the Press in Indonesia. Understanding an evolving political culture*. London: RoutledgeCurzon.

Røssland, Lars Arve (2003) *Kriminelt. Kriminaljournalistikk i norske populærmedium*. Universitetsforlaget.

The Jakarta Post 1-30 oktober 2004

Vær Varsom – plakaten (2006)

Wykes, Maggie (2001) *News, Crime and Culture*. Pluto Press.

Østbye, Helge m.fler (2002) 2. utg. *Metodebok for mediefag*,_Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS

Internettreferanser

BPS–Statistics Indonesia. Statistikk over folketallet i Indonesia (2000).

<http://www.bps.go.id/sector/population/table1.shtml>

International Journalists Network. Code of ethics of the Indonesian journalist.

<http://www.ijnet.org/Director.aspx?P=Ethics&ID=158583&LID=1>

Mediebedriftenes landsforening. Avisenes nettoopplag 2005.

<http://www.mediebedriftene.no/novus/upload/file/avis/netto%20opplag%202005ny.pdf>

NationMaster.

Murders per capita.

http://www.nationmaster.com/graph/crime_mur_percap-crime-murders-per-capita.

Murders.

http://www.nationmaster.com/graph/crime_mur-crime-murders

Average years of schooling of adults by country.

http://nationmaster.com/graph/edu_ave_yea_of_sch_of_adu-education-average-years-schooling-adults

Informasjon fra regjeringen og departementene. Antall aviser per husstand i Norge i 1999.

<http://www.odin.dep.no/odinarkiv/norsk/ud/2002/annet/032091-991419/dok-bn.html>

Schibsted. Om Schibsteds historie.

<http://www.schibsted.no>

The Jakarta Post.

About us - History

http://www.thejakartapost.com/about/about_online.asp

About us – Progress and development – Number of subscribers (1998)

http://www.thejakartapost.com/about/about_progress.asp

The Other Pages. Rudyard Kiplings - "The Ballad of East and West".

<http://www.theotherpages.org/poems/kiplin01.html#8>

Norsk Presseforbund. Vær Varsom-plakaten.

<http://www.presse.no/varsom.asp>

Intervjuer

Intervju med Kari Bøhm-Pedersen, kriminaljournalist i Aftenposten (2005)

Intervju med Hans O. Torgersen, kriminaljournalist i Aftenposten (2005)

Intervju med Inge D. Hanssen, kriminaljournalist i Aftenposten (2005)

Intervju med Kari Storsletten, avdelingsleder for innenriksredaksjonen i Aftenposten (2005)

Intervju med Evi Mariani, kriminaljournalist i The Jakarta Post (2005)
Intervju med Abdul Khalik, kriminaljournalist i The Jakarta Post (2005)
Intervju med Harry Bahaskara, Managing Editor i The Jakarta Post (2005)
Intervju med Kanisius Dursin, City Editor i The Jakarta Post (2005)

Kodeskjema

V1: Avis

Kategorier
1 Aftenposten
2 The Jakarta Post

V2: Eksemplar

Kategorier
1 Fredag 01.10.2004
2 Lørdag 02.10.2004
3 Søndag 03.10.2004
4 Mandag 04.10.2004
5 Tirsdag 05.10.2004
6 Onsdag 06. 10.2004
7 Torsdag 07.10.2004
8 Fredag 08.10.2004
9 Lørdag 09.10.2004
10 Søndag 10.10.2004
11 Mandag 11.10.2004
12 Tirsdag 12.10.2004
13 Onsdag 13.10.2004
14 Torsdag 14.10.2004
15 Fredag 15.10.2004
16 Lørdag 16.10.2004
17 Søndag 17.10.2004
18 Mandag 18.10.2004
19 Tirsdag 19.10.2004
20 Onsdag 20.10.2004
21 Torsdag 21.10.2004
22 Fredag 22.10.2004
23 Lørdag 23.10.2004
24 Søndag 24.10.2004
25 Mandag 25.10.2004
26 Tirsdag 26.10.2004
27 Onsdag 27.10.2004
28 Torsdag 28.10.2004
29 Fredag 29.10.2004
30 Lørdag 30.10.2004

V3: Sidenummer

V4: Artikkelnummer

V5: Areal

V6: Sjanger

Kategorier	
1	Hovedoppslag, forside
2	Annen forsidesak
3	Nyhetsartikkel
4	Nyhetsreportasje
5	Bakgrunnsartikkel
6	Kronikker/debattinnlegg
7	Øvrig

V7: Tema

Kategorier	
1	Drap
2	Andre voldshandlinger
3	Korrupsjon
4	Svindel/bedrageri
5	Sedelighetsforbrytelser
6	Ulykker
7	Terrorhandlinger
8	Øvrig

V8: Geografi

Kategorier	
1	Indonesia
2	Norge
3	Annet land
4	Flere land

V9: Type bilder

Kategorier	
1	Portrett
2	Åsted
3	Action
4	Ikke Bilde
5	Øvrig

V10: Størrelse på bilde:

Kategorier
1 0-50 cm ²
2 51-300 cm ²
3 301 cm ² eller større
4 Ikke bilde

V11: Produsent

Kategorier
1 Egen produksjon
2 Nyhetsbyrå/andre aviser
3 Ukjent
4 Leserbrev/debatt

V12: Journalistens kjønn

Kategorier
1 Mann
2 Kvinne
3 Ukjent

V13: Antall kilder

Kategorier
1 1
2 2 eller fler
3 Ingen

V14: Hovedkilde

Kategorier
1 Politiet
2 Styresmakter
3 Ledere og eksperter
4 Advokater og dommere
5 Offer
6 Mistenkt
7 Andre medier
8 Anonym
9 Øvrig

V15: Navngitt gjerningsmann

Kategorier
1 Ja
2 Nei

V16: Gjerningsmannens nasjonalitet eksplisitt oppgitt

Kategorier
1 Norsk
2 Indonesisk
3 Annet land
4 Flere nasjonaliteter
5 Nei

V17: Navngitt offer

Kategorier
1 Ja
2 Nei

V18: Offerets nasjonalitet eksplisitt oppgitt

Kategorier
1 Norsk
2 Indonesisk
3 Annet land
4 Flere nasjonaliteter
5 Nei